

& & & & & & & & & & & & & & & & & & &
& SLUŽBENI VJESNIK MOSTARSKO DUVANJSKE I MERKANJSKO-
& TREBINJSKE BISKUPIJE, izdaje BI-
& SKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR, Še -
& talište JNA 18., 79000 : MOSTAR
& za isključivu upotrebu svećenika
& navedenih biskupija (Čl. 15 Z. o
& štampi.
& Odgovorni uredni: Mons. Pavao Žanić, biskup
& Umnoženo vlastitim ciklostilom

I dio

POSVETA I OTVARANJE NOVE KATEDRALNE CRKVE U MOSTARU.... 97

II dio

I. - OKRUŽNICA BISKUPA ORDINARIJA SVIM

SVEĆENICIMA.....132

II. - DOKUMENTI SV. STOLICE :

Deklaracija o eutanaziji.....141

DEKLARACIJA EVROPSKIH BISKUPA:

Odgovornost kršćana za Evropu danas i sutra.....148

BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE:

Priopćenje za tisak.....156

III. - OKRUŽNICE BISKUPSKOGA ORDINARIJATA.....158

IV. - OBAVIJESTI - DIJECEZANSKA KRONIKA.....162

BOŽIĆNA PORUKA NAŠEGA BISKUPA

& & & & & & & & & & & & &

& & & & & & & & &

& & & & &

&

Ugodna mi je dužnost ovom zgodom iskreno zahvaliti svima koji su se odazvali mojemu pozivu i molbi, te su svojim prilogom pomogli da je objekt crkve i pripadajući kancelarijsko-stambeni objekt dotle dovršeni, da će se uskoro moći objekt crkve posvetiti i otvoriti za javnu liturgijsku upotrebu. Svima . svećenicima-župnicima obojega klera naše Hercegovine i svima onima koji djeluju izvan Hercegovine i svima vjernicima koji se odazvaše mojem pozivu i dadoše svoj prilog, topla i velika hvala i od Boga trajna nagrada.

Mi u Bosni i Hercegovini nalazimo se uoči prve 100-obljetnice, otkako je 5. srpnja 1881. Papa Lav XIII obnovio u našim krajevima redovitu crkvenu hijerarhiju i obnovio tri biskupije: Nadbiskupiju u Sarajevu, te biskupije u Banja Luci i Mostaru. Naša dolična priprava kao biskupije na proslavu te prve 100-obljetnice bila bi u tome, da se u sjedištu biskupije otvori i preda na javnu upotrebu katedralna crkva.

K tomu ja, vaš mjesni Biskup-Ordinarij navršavam 60 godina otkako vršim svećeničku službu, jer sam 20. lipnja 1920 godine primio u Sarajevu svećenički sveti red.

Imajući to pred očima, željeli bismo svi, da se još ove godine blagoslovi, posveti i otvori za javnu upotrebu katedralna crkva u Mostaru, što se predviđa na II nedjelju mjeseca rujna - 14. IX. - o čemu ćete biti pravovremeno obavješteni.

Treba još izvesti mnoge radove na unutrašnjosti crkve i pripadajućeg kancelarijsko-stambenog objekta. Neke bismo od tih radova mogli odgoditi za kasnije, a neke je nužno izvesti za dobivanje uporabne dozvole sa strane nadležnih općinskih vlasti.

Biskupija je kroz ovih pet godina, otkako traju radovi na izgradnji katedralne crkve u Mostaru mnogo potrošila. Da bi izvela najnužnije radove na unutrašnjosti crkve za blagoslov i posvetu potrebna su joj prilična novčana sredstva. Uz veliku Božju pomoć i zagovor sv. Josipa i vlastitu žrtvu Biskupija će biti u stanju prikupiti novčana sredstva za najnužnije radove, ali daleko bi bilo ljepše, da i naši vjernici biskupnjani a i oni sa strane, dadnu svoj makar i skromni prilog za dovršenje i posvetu nove katedralne crkve u Mostaru, jer će to biti zajednička crkva cijele katoličke Hercegovine.

Stoga smo odlučili preko vaših svećenika i župnika obratiti se vama, dragi vjernici, i zamoliti vas da svojim ma i skromnim prilogom sudjelujete u dogradnji katedralne crkve u Mostaru i time pripomognete da bi ona još ove godine bila posvećena i otvorena za javnu liturgijsku službu.

Na dan posvete katedrale prinosit će se darovi. To mogu biti paramenti, razno potrebno crkveno ruho, oltarnici, crkveno posudje, crkvene knjige, crkveni nakit, svjećnaci i sl. Prinosni darovi mogu biti i prinosi rada i zemlje, što će se korisno upotrijebiti ili unovčiti, kao ručni radovi, misno vino, vino za piće, kruh, rakija, liker, duhan, sir, suho meso, janje, voće, povrće, novac. Da se ne dogodi da se isti dar ne ponavlja, oni koji hoće nešto darovati neka na vrijeme obavijeste Biskupski Ordinarijat u Mostaru da se može obavjestiti one koji bi možda htjeli isto darovati.

Za svaki vaš doprinos u visini od 100,00 ND i dalje, vaši će vam župnici dati potrebnu potvrdu, a sve vas koji ćete svojim prilogom pomoći uvrstit ćemo u svoje molitve, da bi vam Gospodin po zagovoru Blažene Gospe - Kraljice svijeta i Majke Crkve - kojoj će biti posvećena katedrala u Mostaru te po zagovoru sv. Josipa i sv. Mihovila, zaštitnika naših biskupija u Hercegovini obilno uzvratio svojim blagoslovom vaš dobrovoljni prilog za dogradnju i otvaranje katoličke katedralne crkve u Mostaru. Ukoliko bi netko želio i više darovati, a nezgodno mu je odjednom, može to učiniti u više mjesečnih rata preko svoga župnika ili izravno u Tajništvo Biskupije u Mostaru.

I ovu okružnicu i svoj apel na vas, dragi vjernici, završavam onim riječima kojima sam završio i onu okružnicu od 15. studenoga 1975. prigodom blagoslova temelja katedrale:

"Neka bude na slavu Trojedinoga Boga, na čast Presvete Bogorodice, Kraljice Svijeta i Majke Crkve, na čast sv. Josipa i sv. Mihovila, arkanđjela, zaštitnika naših biskupija, na spas neumrlih duša, na dobro i napredak naše kršne Hercegovine".

Tim riječima, braćo i sestre, i ja završavam ovu svoju okružnicu zazivajući na sve vas i vaše obitelji blagoslov Svemogućega Boga: Oca i Sina i Duha Svetoga! - Amen!

Vaš Biskup-Ordinarij:

Dr PETAR ČULE, v.r.

Uz ovu okružnicu Biskupa-Ordinarija kancelarija Ordinarijata je poslala posebno dodatno okružno pismo svim župskim uredima na području Hercegovine, kojim je pozvala sve župske urede da "u prvu slobodnu nedjelju pročitaju vjernicima na svim misama koje se s pukom slave u župi ovu okružnicu našeg Biskupa-Ordinarija, a narednih nedjelja u kolovozu da se na to češće navraćaju u svojim nedjeljnim obavijestima". Ujedno je tim svojim okružnim pismom kancelarija Ordinarijata obavijestila sve župske urede u Biskupiji, da u "Tajništvu biskupije možete podići ili pismeno naručiti blokove za upis darovanih priloga po 100,00 ili 500,00 N.D., od kojih se jedan dio daje darovatelju, a drugi (s njegovim imenom, ako darovatelj to želi), vraća se Tajništvu biskupije sa prikupljenim novcem".

Na koncu je istaknuto:

"O župnicima i svećenicima u pastvi ovisi, koliko će se angažirati njihovi vjernici, pa ovim sve svećenike u pastvi - jednoga i drugoga klera - usrdno pozivamo da se za izloženu stvar potpuno založite i da učinite sve, da i vjernici Vama povjereni sudjeluju svojim prilogom u ovoj akciji dovršenja i pripreme za posvetu katedralne crkve Presv. Bogorodice i Majke Crkve u našem gradu na Neretvi...". Ovo je okružno dodatno pismo uputio u ime Ordinarijata pomoćni Biskup-Koadjutor Mons. Pavao Žanić, koji se je nesebično i posvećeno zauzeo za dovršenje započetih radova i priprema za obred posvete crkve.

U toku mjeseca kolovoza i prvoj polovini rujna mnogi su se dijecezanski svećenici pod vodstvom Biskupa - Koadjutora nesebično zalagali, pa i u najtežim fizičkim poslovima za izvodjenje nužnih radova za posvetu crkve i otvaranje pastoralnog centra uz katedralu. Ovdje bismo morali mnoge svećenike spomenuti, ali nam prostor i opseg Sl. Vj. ne dopušta da to i

učinimo, a njihova će imena biti upisana u vječnoj uspomeni u knjizi života, ali neka nam se ne zamjeri, ako ipak spomenemo ulogu koju je u zadnjim i pripremnim radovima imao vlč. don Nedjeljko Galić - župnik iz Jara kod Mostara, vlč. don Tomislav Majić - župnik iz Buhova kod Š. Brijega, vlč. don Jozo Ančić - župnik iz Čeljeva, vlč. don Marko Kutleša - župnik iz Kruševa te njegov kapelan vlč. don Niko Luburić. Isto tako spominjemo ovdje rad, brigu i zalaganje predviđenog župnika nove katedralne župe i Mons. don Andjelka Babića i njegovih kapelana vlč. don Ivana Zovke i vlč. don Tome Vukšića, te marljivi i nesebični rad Sestara Milosrdnica, koje su uselile u stambeni dio uz katedralnu crkvu 8. IX. 1980. i angažirano pomagale u nužnim radovima za otvaranje i posvetu katedralne crkve BDM u Mostaru.

2.- Biskupija je od nadležnih gradjanskih vlasti dopisom Ordinarijata br. 470/1980. zatražila pismenu uporabnu dozvolu, te preko Tajništva biskupije stupila u neposredne kontakte o potrebnim dokumentima. Skupština Općine Mostar - po svojem nadležnom organu: Općinska komisija za urbanizam, stambene i komunalne poslove je svojom odlukom br. 08/I-360.120/80 od 9. rujna 1980. formirala propisanu komisiju za "tehnički pregled izgradjenog objekta katoličke katedralne crkve i pratećeg kancelarijsko-stambenog objekta". Za predsjednika komisije bila je odredjena HUMO ZIJADA, dipl. ing. arh. i još šest drugih članova te Komisije. Ta se je komisija sastala na licu mjesta 10. rujna u 17. sati. Biskupiju je najvećma zastupao nadzorni organ dipl. ing. Berislav Zadro. Nakon uvidjaja na licu mjesta te nakon što je Biskupija upotpunila neke zahtjeve, ta je Komisija izdala potrebno pozitivno rješenje br. 08/I-360-120/80 od 13. rujna 1980.

3.- U mjesecu kolovozu Biskupija je dala izraditi pozivnice, na kojima je na naslovnoj stranici bio slijedeći tekst uz prikladnu sliku katedralne crkve u Mostaru. U gornjem dijelu bilo je otisnuto:

"Katedralna crkva Blažene Gospe u Mostaru".

Ispod slike bile su otisnute riječi iz obreda posvećenja crkve:

"Neka u ovoj crkvi uvijek odjekuje Božja riječ, neka vam otvara otajstvo Kristovo, i u Crkvi ostvaruje vaše spasenje...".

Na unutarnjoj pak strani bila je otisnuta obavijest i poziv slijedećim riječima:

"Čast nam je pozvati Vas da prisustvujete obredu posvećenja KATEDRALNE CRKVE BLAŽENE GOSPE - MAJKE CRKVE I KRALJICE SVIJETA - u Mostaru dne 14. rujna 1980. godine u 10 sati prije podne, koje će obaviti uzoriti Kardinal FRANJO ŠEPER iz Rima. Ujedno vas pozivamo da prisustvujete kod zajedničkog objeda u 13.00 sati.

Poslije podne u 16.00 sati bit će svečana akademija u katedrali.

Mostar, dne 14. kolovoza 1980.

BISKUPSKI ORDINARIJAT

MOSTAR

Isto tako Biskupija je dala izraditi i veći zidni plakat sa slijedećim tekstom. Na gornjoj strani -

"PROSLAVA POSVEĆENJA I OTVORENJA KATEDRALNE CRKVE BLAŽENE GOSPE U MOSTARU". U donjem dijelu -

"U nedjelju, dne 14. rujna 1980. u 10.00 sati prije podne bit će posvećena i otvorena katedralna crkva Blažene Gospe - Majke Crkve i Kraljice svijeta - u Mostaru. Obred posvete, svetu Misu i propovijed održat će uzoriti gospodin FRANJO Kardinal ŠEPER, prefekt Svete Kongregacije za nauk vjere uz asistenciju Biskupâ i svećenstva. Posvetu oltara obaviti će uzoriti gospodin AGNELO Kardinal ROSSI, prefekt Svete Kongregacije za evangelizaciju naroda!"

U sredini plakata bila je prikladno povećana fotografija katedralne crkve, a u potpisu: "Biskupski Ordinarijat Mostar".

Te prigodne plakate sa odredjenim brojem pozivnica Ordinarijat je dostavio svim župskim uredima u Hercegovini, te nekim župskim uredima u Vrhbosanskoj i Splitsko-Makarskoj, nadbiskupiji, te Banjalučkoj i Dubrovačkoj biskupiji. Naime, neki od svećenika i župnika rodom iz Hercegovine, a koji su na službi izvan Hercegovine, već su prije molili, da im se pošalje plakat i odredjeni broj pozivnica. Mnoge je pozivnice podijelio Ordinarijat na području župe Mostar, a neke je poslao i poštom.

Tajnik biskupije Dr Marko Perić primio je na sebe zadaću, da uredi pitanje parkiranja vozila na dan posvete i uopće prometa ulicom Šetalište JNA za vrijeme obreda posvete crkve, jer se računalo da će taj dan doći u Mostar mnogo autobusa i privatnih vozila, premda je to bila druga nedjelja u rujnu kad nisu smjeli voziti automobili sa parnim brojem. Biskupija je zamolila za taj dan dozvolu za Biskupovo vozilo, kao i don Nedjeljku Galiću za njegovo vozilo, što je SUP dobrohotno i dozvolio.

Tajnik je takodjer predhodno stupio u kontakt s odgovornim osobama u novootvorenom hotelu "RUŽA" u Mostaru i s njima ugovorio o smještaju gostiju u prostorijama toga hotela. Preuzvišeni biskup Žanić vodio je brigu da oni mlađji svećenici i bogoslovi koji će sudjelovati u poslijepodnevnoj akademiji povremeno dodju u Mostar kako bi se zajednički pripremali za nastup, a ujedno su u tim zgodama svi velikodušno pomagali u sredjivanju najnužnijih pripravnih poslova. Mi se ne možemo dovoljno zahvaliti svima onima koji su bilo kao svećenici, bogoslovi čč. sestre, studenti, građani Mostara pomogli u potrebnim poslovima sredjivanja i spremanja prostorija za dan proslave otvaranja katedralne crkve u Mostaru. Nakon što su došle ČČ.SS. Milosrdnice u većem broju, stvar je bila najbolje osigurana i usmjerena, pa su se posljedni poslovi odvijali veoma skladno i uspješno.

4. Dolazak gostiju uoči posvete - 13. rujna 1980.

Po one goste, koji su trebali doći iz Rima avionom preko Dubrovnika, pošao je vlč. don Ante Komadina, sa svojim kolima (strane registracije), a Kardinal Šeper je u pratnji zagrebačkog nadbiskupa Mons. Franje Kuharića došao u subotu preko naše Bosne ponosne. Po svome dolasku on je razgledao novosagrađenu crkvu i upoznao se sa momentanom situacijom. Nakon ručka u zgradi biskupije, pošao je popodne na odmor i spremanje za sutrašnji naporni dan u hotel "Ruža". Malo kasnije stigao je i Kardinal Rossi, prefekt Sv. Kongregacije za evangelizaciju naroda u pratnji papinskog nuncija u Jugoslaviji Mons. Michaela Cecchinija. Svi su oni odsjeli u hotelu "Ruža". Sve ove visoke goste posjetili su u hotelu "Ruža" predstavnici provincije herceg. franjeva- ca na čelu sa fra Nikolom Radićem, gen. definitorijem i fra Jozom Pejićem, zamjenikom o. Radića u provinciji. U istoimenom hotelu odsjeli su uz već spomenute visoke goste i biskup iz Gradišća u Austriji Mons. Laszlo, nadbiskup Zagrebački Mons. Kuharić, biskup banjalučki Mons. Pichler te biskup skopsko-prizrenski Mons. Herbut sa svojim pratnjama. Drugi nadbiskupi i biskupi koji su sudjelovali na proslavi posvete došli su u nedjelju, 14. rujna izjutra, pa bilo da su se zadržali te nedjelje u Mostaru, bilo da su se isti dan vratili u svoje biskupije.

5. Nedjeljno slavlje posvete i otvorenja

Osvanuo je vedar i ugodan dan posvete i otvorenja nove katedralne crkve u Mostaru. Mostar je doživio slavlje vjerskog značenja, koje će se dugo pamtit i živo sjećati, pogotovo kad nam svi oni koji su svojim aparatima i slikama zabilježili pojedine momente i događaje toga dana obećavaju formiranje prikladnih albuma fotografija. Nadamo se da će nam uspjeti izraditi i jedan film o ovome velikom događaju Crkve u Hercegovini.

Mnogi su s radošću i suzama u očima promatrali onu procesiju koja se kretala od mjesta oblačenja u kripti katedrale gdje su svećenici uzeli misno ruho i tako u svečanim ornatima pošli prema glavnom ulazu crkve. Uz dvojicu Kardinala, koji po prvi put dolaze na hercegovačko tlo, u procesiji su sudjelovali Ap. Nuncij u Jugoslaviji nadbiskup Michaelle Cecchini, te naši domaći nadbiskupi i biskupi: Mons. Franju Kuharića, zagrebačkog nadbiskupa i predsjednika BKJ, Mons. Dr Marka Jozinovića, nadbiskupa vrhbosanskoga i metropolite za naše krajeve u Bosni i Hercegovini, Mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, Mons. Ivo Gugić, pomoćni biskup splitski i zastupnik nadbiskupa splitsko-makarskoga Mons. Frane Franića, Mons. Alfred Pichler, biskup banjalučki, Mons. Severin Pernek, biskup dubrovački, Mons. Joakim Herbut, biskup skopsko-prizrenski, te dvojica domaćih biskupa Mons. Dr Petar Čule, do tog dana biskup mostarski, a od toga dana naslovni nadbiskup giufitanski, i Mons. Pavao Žanić, do tada biskup-koadjutor, a od tada biskup mostarski. Uz Kardinala Šepera bio je i njegov pratioc Mons. Dr Velimir Čapek koji je toga dana vješto predvodio sve obredne ceremonije. Uz nadbiskupa Kuharića bio je Dr Stjepan Kožul, tajnik Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu (čiji roditelji starinom potječu iz Kočerina). U procesiji se je moglo vidjeti i slijedeće OO. Franjevce, koji su službeno došli uzveličati proslavu posvete katedrale u Mostaru: fra Nikola Radić, generalni definitor franjevačkog reda i Generalov delegat za franjevačku provinciju u Hercegovini, fra Stjepan Vučemilo, predsjednik konferencije franjevačkih provincijala u Jugoslaviji i provincijal provincije Presv. Otkupitelja u Splitu, fra Alojzije Ištuk, provincijal franjevačke provincije "Bosne Srebrene" u Sarajevu, fra Jozo Pejić, generalni subdelegat franjevačke provincije u Hercegovini, fra Ivo Peran, provin-

cijal franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru, fra Benedikt Vujica, tajnik konferencije franjevačkih provincijala u Jugoslaviji, fra Ivan Bebek, osobni tajnik generalnog subdelegata za Hercegovinu. Svi su ovi službeno sudjelovali u koncelebraciji sv. mise u novoj katedrali, dok su neki drugi bili prisutni u mnoštvu gostiju i sakupljenih vjernika u samoj crkvi ili van nje. U koncelebraciji je sudjelovalo veliko mnoštvo svećenika bilo iz Hercegovine, bilo sa strane, i ugodno je bilo promatrati tu svečanu procesiju svećenika u misnim odjelima koja se kretala prema glavnom ulazu katedralne crkve. Premda nova katedrala ima lijep broj kvadratnih metara, ali za ovu zgodu bilo je to sve premalo, pa mnogima nije bilo moguće da barem malo povire i približe se auli katedrale u kojoj se odvijala glavna svečanost. Sakupljeno mnoštvo vjernoga puka je pljeskom pozdravljalo našeg hrvatskog Kardinala a Šepera a isto tako i Kardinala Rossija i druge nadbiskupe i biskupe dok su u procesiji ulazili u crkvu. Čitavo, zaista prostrano katedralno dvorište, bilo je ispunjeno narodom koji je uz odjekivanje zvukova elektronskih zvona veselo i radosno, premda nije yidio klasičnog tornja, ti sabirao i doživljavao sve događaje toga dana. Sav je štimung odavao veliku svečanost i radost, jer je Mostar dočekao i rado primio u svojoj sredini dvojicu Kardinala, a još više radosno dočekao posvetu i otvorenje nove katedralne crkve na čast presvete Bogorodice, Majke Crkve i Kraljice Svijeta. Nakon svečanog ulaska u katedralnu crkvu, te nakon što su svi koncelebranti zauzeli svoja mjesta, održao je svoju pozdravnu riječ Dr Petar ČULE:

Hvaljen Isus i Marija!

Uzorita gospodo Kardinali, preuzvišena gospodo Nadbiskupi i biskupi, Oci Provincijali, braćo Svećenici, poštovani predstavnici naše Narodne vlasti, dragi gosti i prijatelji, braćo i sestre!

Ovo je veliki dan utpovijesti katoličke Crkve u Hercegovini. Danas mo dobivamo svoju katedralu. Dosta sam ja neugodnosti proživio. Kad vidim sve druge biskupe, imaju svoju katedralu, a naša mostarska biskupija bila je bez katedrale. A evo, Bogu hvala, danas prestaje ta neugodnost, jer mi dobivamo svoju novu katedralu. Braćo i sestre! Mnogo je truda i nevolje stajala ova katedrala. Kad sam prije 38 godina postao mostarski biskup, odmah sam odlučio, prva briga, napraviti katedralu i mislio sam tu katedralu posvetiti sv. Josipu koji je zaštitnik naše mostarsko-duvanjske biskupije, ali kad sam 1943 bio u Rimu kod Svetog Oca sastao sam se tamo sa našim slavnim umjetnikom Ivanom Meštrovićem i on mi reče, ma nemoj praviti katedrale na čast sv. Josipa nego na čast Gospi, Majci našoj. I ja sam odmah prihvatio njegov prijedlog, pogotovu kada mi je on rekao da će mi napraviti plan katedrale. Ali eto onda je bjesnio onaj strašni rat koji je rastavio mene i ovoga umjetnika i nismo se više mogli vidjeti i nije on mogao izvršiti svoga obećanja da će mi napraviti plan pa sam morao onda raspisati natječaj i iz onih elaborata što smo dobili izabrati u žiriju onaj koji se najviše svidjao i to je taj plan arhitekta Ivana Franića iz Industroprojekta u Zagrebu.

Bogu hvala eto da smo dočekali dan posvete ove katedrale. Nije bilo to lako, izvesti ovako djelo u današnjim prilikama gdje vlada oskudica materijala pa i druge poteškoće, ali uz pomoć Božju i uz pomoć Gospe eto to je djelo izvršeno. Ovo je veliki dan u povijesti mostarske Crkve pogotovo radi ovoga velikoga zbora koji se danas ovdje skupio i kako će se rijetko više ovdje doživjeti. Imamo danas, braćo i sestre, dva Kardinale Rimske Crkve. Povijest nije zabilježila da je ikada noga jednog Kardinala stupila na tlo Hercegovine. Danas, Bogu hvala, ima ovdje dvojicu i ja im zahvaljujem što su se odazvali pozivu i ovamo došli. Imamo ovdje i lijep broj biskupa, imamo jednog biskupa čak iz susjedne Austrije, ali je po svojoj majci Hrvat kao što smo i mi Hrvati. Imamo i časnih predstavnika i našeg domaćeg Episkopeta, nažalost nisu mnogi mogli doći, jer imaju na današnji dan posebne svečanosti u svojim biskupijama, ali su svi, srcem i dušom danas uz nas. Od svih sam dobio pozdravna pisma, brzojave, čestitke i od slovenskih i od hrvatskih biskupa, i svi su oni danas ako nisu tjelesno prisutni, oni s duhom uz nas, oni nam čestitaju i vesele se s nama. Hvala im svima! Imamo ovdje ne samo mojih vjernika iz mostarsko-duvanjske biskupije i trebinjske nego ima i sa strane iz susjednih biskupija u Dalmaciji i Bosni, pa im hvala svima koji su došli da proslave s nama ovu svečanost. Ja pozdravljam njih, njihove svećenike koji su se danas ovdje našli na ovoj našoj svečanosti.

Braćo i sestre! Rimski pjesnik, glasoviti Vergilije pjeva u svojoj E n e i d i: Tantae molis erat Romanam condere gentem - Tako je teško bilo osnovati rimski narod. Ako je slobodno usporedjivati male stvari sa velikima, mogao bih i ja reći - Tako je teško bilo sagraditi katedralu u Mostaru.

Bilo je mnogo brige, mnogo posla, mnogo truda, ali zahvaleći susretljivosti i naših gradjanskih vlasti, predsjednika općine Mostar, onda je to bio Radmilo Andrić od kojega sam dobio dozvolu da mogu početi sa gradnjom katedralne crkve i dobio lokaciju na ovome mjestu gdje se sada nalazimo. Pa sam morao tražiti pomoći od raznih poduzeća na sve strane naše domovine da pomognu svojim stručnim znanjem i da pomognu svojim radom da se ovo djelo ostvari. Pa ima tih raznih poduzeća: u prvom redu Hercegovina - gradjevinsko poduzeće ovdje u Mostaru koje je zidove pravilo. Onda sam išao kod mnogih poduzeća: u Čapljinu, Stolac, Sarajevo, Brčko, Beograd, Zagreb, Varaždin, jer tamo ima poduzeća koje samo one neke poslove izvodi. Sve sam to morao sredjivati i sa svima hvatati vezu i sredjivati dok se nije napravila ova katedrala. Hvala svima koji su sudjelovali. Neka im Bog naplati njihov trud, a mi ćemo ih napisati zlatnim slovima u svoja srca.

Eto ja sada otvaram ovu katedralu i predajem je javnoj upotrebi. Ja ću na prvom mjestu da pozdravim i da zahvalim onim našim glavnim akterima koji će danas sudjelovati kod posvete u prvom redu uzoritom gospodinu Kardinalu, sinu hrvatskoga naroda koji se je odazvao i došao da obavi posvetu ovoga našega hrama (pljesak), zatim gospodina Kardinala Agnella Rossija, prefekta Kongregacije za evangelizaciju naroda (pljesak). Mi smo od njegove Kongregacije kroz prošla stoljeća, naša je biskupija i cijela Bosna i Hercegovina, primila dosta dobročinstava pa ja danas ovdje javno zahvaljujem njemu kao pročelniku i predstavniku te Kongregacije (pljesak). On će danas posvetiti srce katedrale, a to je oltar, ovaj oltar ovdje gdje će se misa govoriti i u taj ćemo oltar uložiti dragocjene relikvije. U prvom redu našega domaćega sina bl. Leopolda Mandića (pljesak), zatim relikvije nekih prvokršćanskih mučenika koje sam ja iz Rima donio, a onda relikvije naših današnjih nekih svetaca i mučenika kao sv. Marije Goretti, Male Terezije iz Lisieuxa, isto tako stavit ćemo u ovaj oltar i relikvije sv. Klare učenice i pratilice sv. Franje Asiškoga. Sve te relikvije bit će ovdje u ovome oltaru i tko god želi obavljati pobožnost prema tim svetima može doći ovdje i moliti se njima.

Saluto suam Eminentiam Cardinalem Agnello, Rossi Praefectum Sacrae Congregationis^{pro} Evangelisatione Gentium qui nobis consecrabit altare ubi deponemus reliquias beati Leopold Mandić et quorundam sanctorum martyrum ex primis seculis dein parvae Teresiae Lisieux, sanctae Mariae Goretti, sanctae Clarae quae erat discipula sancti Franciscii Asisiensis. Nostra dioecesis multa beneficia a Sacra Congregatione de Propaganda fide accepit ide hodie pro omnibus istis beneficiis gratias maximas Suae Eminentiae et Congregationi ago. Vivat sua Eminentia Cardinalis Agnello Rossi (pljesak).

Braćo i sestre! 19 godina ja sam mislio na katedralu. Bog je dao da su se moje želje i moji snovi ispunili. Hvala mu! Hvala i blaženoj Gospi! Ali i ja mogu danas sa starcem Simeonom iz Evandjelja zapjevati - Nunc dimittis Domine - Gospodine sada otpuštaš slugu svoga. Ja sam u godinama deleko poodmakao. Ja više nisam mlad, nemam snage da upravljam jakom rukom svojom biskupijom. Prije sedam godina ja sam podnio papi, blažene uspomenne Pavlu VI ostavku na biskupski položaj, ali on je rekao da ostanem još i da dovršim katedralu i eto ja sam dovršio i mogu reći - Gospodine sada otpuštaš slugu svoga u miru.

Ja od danas prestajem biti mostarsko-duvanjski biskup. Predajem upravu biskupije u ruke dosadašnjega pomoćnika-koadjutora Mons. PAVLA ŽANIĆA, on će od sada biti vaš Ordinarij (pljesak). Ja mu zahvaljujem za njegovu dosadašnju pomoć i suradnju u upravljanju, ja mu sada predajem biskupiju i molim se Bogu za njega da Bog blagoslovi njegov rad i da ima manje neprilika i muka nego što sam ja imao.

Braćo i sestre, eto ja predajem upravu biskupije u mladje, 20 godina mladje ruke koje će moći čvršće upravljati biskupijom i njezinim potrebama. Od sutra, dakle, svi svećenici u ovoj biskupiji koji u kanonu mise trebaju spominjati ime biskupovo, trebaju spominjati ime Pavla a ne Petra kao do sada. Hvala vam, braćo i sestre, što sam 38 godina bio kao biskup medju vama, koji ste me pomagali, koji ste me razumjevali i koji ste samnom dijelili i vesele i radosne a i žalosne časove. Neka Bog i blažena Gospa bude s nama i neka nas pomognu (pljesak). Dužnost mi se zahvaliti i gradskim vlastima iz vjerske komisije i ovdje prisutnima iz gradske općine koji su se suglasili s izgradnjom ove katedrale, onim svim poduzećima koja su svojim radom i svojim znanjem napravila ovu našu lijepu crkvu. Hvala im i Bog i njima platio!

Imamo ovdje u pratnji našega kardinala i papinskog namjesnika, našega monsinjora Cecchinija, prijatelja naš i našega naroda koji je u kratko vrijeme naučio hrvatski jezik tako da u svojoj kapeli misu govori hrvatskim jezikom, tako mu je drag naš hrvatski jezik. Hvala mu za njegovu ljubav, za njegov trud za nas. Srdačno pozdravljam biskupa Laszla iz susjedne Austrije, koji je predstavnik austrijske Biskupske konferencije, koji je došao k nama da s nama podijeli ovu radost posvećenja naše katedrale. Hvala mu! Hvaljen Isus i Marija!

6.- Obred posvete crkve i oltara obavio je sa svom pomnošću i preciznošću Franjo Kard. Šeper. Bilo je najavljeno da će posvetu oltara obaviti Kardinal Rossi, no nakon njihovog međusobnog dogovora obavio je sve Kardinal Šeper. Pomazivanje stijena crkve obavio je Mons. Pavao Žanić, iskusan u tome, jer je to isto činio prigodom posvete crkve sv. Petra i Pavla u Kočerinu, dne 9. kolovoza 1980. U oltar katedralne crkve stavljene su relikvije: našeg hrvatskog blaženika Leopolda Mandića, svete Marije Goretti, sv. Male Terezije, zaštitnice misije, sv. Klare, učenice i pratilice sv. Franje Asiškoga, te ostaci kostiju nekih svetih mučenika iz prvih stoljeća kršćanstva.

7.- Nakon obreda posvete crkve i oltara služena je svečana koncelebrirana sv. misa, koju je predvodio Franjo Kardinal Šeper. Nakon otpjevanog sv. Evandjelja Kardinal Šeper je održao slijedeću propovjed:

Draga moja braćo i sestre!

Ovo je veliki dan koji učini Gospodin, veselimo se i radujmo u njemu. Ovaj zaziv koji Crkva upotrebljava u bogoslužju uskrasnog vremena, mislim da posebno pristaje za današnju svetkovinu. Ovo je veliki dan za mostarko-duvanjsku i mrkanjsko-trebinjsku biskupiju. Nakon skoro stotinu godina od njezinog osnutka ona konačno dobiva svoju stolnu, svoju katedralnu crkvu. Ovo je veliki dan za našega dragoga biskupa, nadbiskupa Petra (pljesak). On u ovoj godini navršava 60-godišnjicu misništva, 38-godinu biskupovanja biskupske službe, ispunile su se njegove želje i njegova nastojanja.

Već su njegovi predšasnici, osobito Buconjić i Mišić pripremali gradnju katedrale, imali su već i gradilište bilo je već nešto skupljeno i gradjevinskog materijala, a biskupija je posjedovala i neke nekretnosti koje su trebale biti unovčene da se smognu sredstva za gradnju katedrale. Medjutim u jednom općem potopu sve je to nestalo, sve. I sad je trebalo početi iznova, početi iz ništa, i to je on učinio. Šta je sve muke bilo da se dobije gradjevna dozvola na ovome mjestu i dok je dobio gradilište i tako je on mogao 1974 početi sa gradnjom temelja, a slijedeće godine, to je bila Sveta godina 1975, mogao je blagosloviti temeljni kamen koji je onda pružio nadu da će na tome temelju i temeljno kamenu niknuti ova velika gradjevina. I danas stoji ovdje ta katedrala, možda u svojoj unutrašnjosti ne sasvim dovršena, na crkvi treba uvijek nešto raditi, nešto popravljati..... Ali ipek katedrala je toliko dovršena da je sposobna za službu Božju. I tako prije nego što naš biskup Petar rekne svoj životni -Nunc dimittis- sad otpuštaš, iako je danas rekao svoj biskupski sad otpuštaš, ali prije nego će on reći svoj životni sad otpuštaš, njegova su se nastojanja ispunila, zahvaljujući žrtvama samoga biskupa. Nemojmo zaboraviti koliko je on osobno žrtvovao, ne samo nastojanjem i željama nego i materijalno, zalaganjem vjernika i pomoći iz inozemstva. S biskupom Petrom i njegovim nasljednikom Pavlom i s vjernicima biskupije danas dijele radost i ugledni ovdje gosti koje ne trebam posebno opisivati. Kardinal Agnel^o Rossi koji je brazilijanac po narodnosti a danas je pročelnik Kongregacije za širenje vjere, veliki čovjek koji je velika dobra učinio i svaki dan čini svjetskoj Crkvi. Imamo ovdje i zastupnika Svetog Oca Pape - pronuncija Michaela Cecchinija, prijatelja našega naroda - hrvatskoga naroda, nadbiskupa Kuharića - predsjednika BKJ i jedan veliki broj nadbiskupa i biskupa iz naše domovine zajedno, da ne zaboravim reći, s biskupom iz Zeljznoga u Austriji Mons. Laszla, koji ovdje u Hercegovini nije nepoznat čovjek.

E sad braćo i sestre, zamislimo se malo u ovaj događaj. Sagrađena je crkva. Na mnogim starim crkvama, na ulaznim vratima je znao stajati natpis - Domus Dei - Porta coeli - kuća Božja i vrata nebeska -. Kratko sažeto što je crkva. Na poseban način - kuća Božja - dom Božji jer je u tome domu prisutan naš dragi Isus u Presvetom Sakramentu. Sv. Ivan Zlatousti, carigradski Patrijarha i crkveni otac - učitelj istočne Crkve on je ovako rekao za Crkvu: Bog je postavio crkve kao luke u moru da se u njima može sklonuti, iz obilja vaših briga da možete naći mir i tišinu.

Šta je Crkva?

Crkva je, draga braćo i sestre, dodirna točka neba i zemlje, tu se na neki način sastaju nebo i zemlja.

Crkva je mjesto susreta, susreta između Boga i čovjeka. Istina, mi se možemo susresti s Bogom u svojim mislima, u svojim molitvama, svuda, u svojoj duši, u polju, u šumi, u školi, na radnom mjestu, svuda, i bilo bi žalostno za kršćanina kad bi se on s Bogom susretao samo u Crkvi. Ali ipak se Bog na posebni način i posebno intenzivno, da tako kažem, susreće baš u Crkvi, jer je on u crkvi prisutan u Svetohraništu, jer se u crkvi obavlja euharistijska žrtva, jer se u crkvi dijele Sakramenti. Ali, moja braćo i sestre, Crkva je još nešto drugo. Ona nije samo mjesto susreta između Boga i čovjeka, nego i mjesto susreta i vjernika među sobom. Crkva je zajednička kuća. Ona ne isključuje nikoga, zajednička kuća svih vjernika. Tu dolaze svi bez razlike dobi, i djeca i odrasli i starci, bez razlike staleža, zanimanja, naobrazbe, bez razlike u različitim mišljenjima i shvaćanjima. Ovo je zajednička kuća u kojoj se svi moramo osjećati jedno - mjesto susreta s Bogom i mjesto susreta vjernika među sobom, u ljubavi i slozi.

Da vam pripovijedim jednu zgodu iz prvog kršćanskog doba! Kad je sv. apostol Pavao na svom trećem apostolskom putovanju boravio u Efezu - u Maloj Aziji, došle su vjesti iz Korinta u Grčkoj gdje je on propovjedao godinu i pol i osnovao Crkvu. Tamo je došao neki drugi kršćanski propovjednik, porjeklom Židov kao što je i sv. Pavao. Veliki govordžija, govornik i šta se dogodilo, njegova prisutnost imala je nažalost posljedicu da je među kršćanima, onima koje je Pavao obratio nastala prepirka i da je nastala nesloga. To su javili Pavlu - jedni govore ja sam za Pavla, drugi kažu ja sam za Apola - to je taj koji je poslije došao - treći ja sam za Petra, a četvrti ja sam Kristovac, ja Kristu pripadam. Sad kad je sv. Pavao to čuo obratio se na njih vrlo oštrim riječima. Rekao je zar je Krist razdjeljen, zar se može raskomadati Isusa Krista..... ili ste vi kršteni u Pavlovo ime, a ne u Isusovo, Eto takvu im je pouku dao i onda ih zaklinje: "Zaklinjem vas, braćo, imenom Gospodina našega Isusa Krista da svi budete složni, da ne bude među vama razdora". To poručuje sv. Pavao kršćanima koji su se poslije pomirili, a isti sv. Pavao u poslanici Efežanima kaže ovako: "Trudite se oko toga da sačuvate jedinstvo duha, braćo, jer jedan je Gospodin Bog, jedna je vjera, istu vjeru imate, jedno krštenje, jedan Bog i Otac svih".

Braćo i sestre! Ove riječi upućene kršćanskoj zajednici u Korintu i Efezu vrijede za kršćane svih vremena i za kršćane na cijelom svijetu. Smatrajmo da su upućene i nama. Neka i ova crkva bude mjesto iskrenog susreta s Bogom i iskrenog susreta vjernika među sobom. Drugo, ovo je katedralna crkva. Ta crkva nije kao svaka druga crkva, imamo župskih crkava, imamo crkve i kapele na grobljima, imamo samostanske crkve i kapele - ova je crkva sasvim nešto drugo - to je biskupska,

katedralna ili stolna crkva jer se u njoj nalazi biskupska stolica ili biskupsko prijestolje, biskupska katedrala. A ta biskupska katedrala je simbol biskupske vlasti naučavanja i upravljanja. U toj crkvi će se obavljati svečani biskupski obredi osobito na velike blagdane. U katedrali se redovito zaredjuju svećenici, prvi pomoćnici biskupa u njihovom pastirkom radu. U katedrali se na veliki četvrtak posvećuju sv. ulja, ona ulja koja se upotrebljavaju kod dijeljenja sv. Sakramenata. Biskup ih posvećuje ovdje na jednom mjestu i odavde, iz ove katedrale, šalju se po čitavoj biskupiji u znak jedinstva čitave biskupije sa ovom katedralom..... Kratko rečeno, katedrala je središte biskupske zajednice. Evo što je rekao II Vat. sabor u uredbi o svetoj liturgiji: Biskupa treba smatrati kao velikog svećenika svojih vjernika..... Od njega na neki način proistječe i ovisi život vjernika u Kristu. Stoga svi treba da uvelike cijene liturgijski život biskupije oko Biskupa, naročito u stolnoj crkvi. Neka budu uvjereni da se Crkva poglavito očituje u punom i djelatnom učešću svega svetog naroda Božjega u istim liturgijskim slavljinama, a osobito u istoj euharistiji, u istoj molitvi, kod jednog oltara kojemu predsjedava biskup okružen svojim svećenstvom i služiteljima (SC 41), kao što i danas imademo, eto, na posebni način ovu krasnu sliku: biskup sa drugim biskupima i sa svojim svećenstvom. Isti papa Pavao VI na jednom drugom mjestu veli ovako: Uistinu, ova crkva odlikuje se osobitim dostojanstvom zbog toga što je u njoj biskupska stolica, biskupska katedrala oslonac jedinstva sv. reda uprave i učiteljstva u zajedništvu s Petrom. Trebamo dakle, braćo i sestre, cijeliti katedralnu crkvu. Treće što bih vam htio reći jest to - brzo ću svršiti. Ova je katedrala posvećena Bogu, ali ima kao zaštitnicu Blaženu Djevicu Mariju Majku Crkve i Kraljicu svijeta. U Djelima apostolskim čitamo kada je Isus uzišao na nebo, a apostoli su ostali bez svoga vodje i učitelja, oni i prva kršćanska zajednica u Jeruzalemu nekako instinktivno su se skupljali oko koga? - oko Majke Isusove i s njom su ustrajali u molitvi čekajući dolazak Duha Svetoga. Tako je isto, draga braćo i sestre, činio i hrvatski narod..... Marija nije kao svi ostali sveci. Mi svete poštujemo jer su oni iz bliza na osobiti način slijedili i u Crkvi ostvarili lik Isusov. A Marija je nešto drugo. Ona je dala svijetu Isusa Krista. Po njoj i u njoj je Riječ Božja postala Čovjekom. Nitko od svih svetih nije tako bliz Isusu kao Blažena Djevica Marija i stoga je prirodno da je poštujemo iznad svih svetih, jer je Marija Majka Isusa Krista koji je glava Crkve i s pravom je nazivamo Majkom Crkve kao što je i naslov izabran i za ovu crkvu. Neka dakle ova katedrala postane novo duhovno žarište štovanja naše predrage Majke.

Na završetku, draga braćo i sestre, ^{velikom} radosna i vesela srca zahvalimo Bogu da je konačno do toga došlo. Već je sto godina da biskupija postoji, evo dragi Bog je dao da se ova katedrala sagradila, zahvalimo i Gospi koja je sigurno dala svoju obilnu pomoć, zahvalimo i biskupu Petru, njegovoj ustrajnosti, njegovoj odlučnosti, njegovoj požrtvovnosti, njegovoj jakosti da je ustrajao da može još za vrijeme svoga biskupovanja ugledati evo ovu krasnu novu katedralu(pljesak). Ja bih ovdje zahvalio svima poznatim i nepoznatim dobročiniteljima koji su dali novčana i materijalna sredstva za gradnju. To su bili golemi novci potrebni za sve ovo. Zahvaljujem takodjer i arhitektima koji su izradili i nacрте i svima radnicima koji su gradili koji su kroz tolike godine, zapravo kroz pet godinadan na dan radili na ovom gradilištu da se podigne ova crkva. Neka Bog dragi sve njih nagradi svojim milostima i svojim darovima. Hvaljen Isus i Marija!

8.- Na prikazanje donešeni su mnogobrojni darovi u naravi i u novcu, što je ponovno izazvalo veliko i radosno uzbuđenje. Veliku su pažnju privukli oni koji su iz župe ZAGORJE kod Vira donijeli dvoje odrasle jagnjadi, i prinjeli ih na prikazanje, a iz GRABOVICE donešeno je pečeno janje i duvanjskoga sira. I to je privuklo pažnju, ali daleko su vrijedniji darovi koji će trajno ostati u novoj katedrali, kao npr. ona misnica-božnejka koju je poklonio biskup iz Gradišća Mons. Laszlo, te oni kalčki s patenama koje su poklonili župa Kaštel Stari, te hrvatska katolička misija u Schwäbisch-Gmünd i župa Prisoje. Zagrebački nadbiskup Mons. Kuharić poklonio je novi Misal, SS. Milosrdnice su poklonile kompletnu misnu opremu a k tomu i dar u novcu, i mnogi drugi su donijeli svoj dar, kako to reporter G.K. zgodno u svome izvještaju napisa "Od brodića do konavskog veza". Treba spomenuti i dar dubrovačke katedrale, a sastojao se u mitri, štoli i oltarniku, a sve to u konavskom vezu, i dodaje reporter G.K. "I još mnoge nespomenute župe sa svojim darovima" (str.10) čija će imena ostati u široj javnosti nespomenute, ali nagrada im od Boga neće izostati, a naše priznanje i naše zahvalnost pratit će ih dok bude postojala katedrala u Mostaru.

9.- Pri koncu sv. mise je Dr Stjepan Kožul, tajnik NDS iz Zagreba pročitao na latinskom a onda i u hrvatskom prijevodu Bulu Sv. Oca kojom se dosadašnjeg mostarsko-duvanjskog biskupa rješava dužnosti, a imenuje počasnim nadbiskupom GIUFITANSKIM, dok njegovu službu i čast preuzima njegov dosadašnji pomoćni biskup-koadjutor Mons. PAVAO ŽANIĆ.

Radi cjelovitosti ovog skromnog prikaza donosimo tekst imenovanja i u originalnom latinskom jeziku, kao i u hrvatskom prijevodu:

JOANNES PAULUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Venerabili fratri PETRO ČULE, Episcopo Mandettriensi-Dumnensi necnon Administratori Apostolico Marcanensi-Tribuniensi, ad Ecclesiam titulo Giufitanam data simul Archiepiscopali dignitate translato, salutem et Apostolicam Benedictionem.

Cum tu, Venerabilis frater, ob provectam aetatem huic Apostolicae Sedi renuntiationem obtulisses regiminis Ecclesiae Mandetrinensis-Dumnensis necnon Administrationis Apostolicae Marcaniensis-Tribuniensis, Venerabiles fratres Nostri S.R.E. Cardinales qui Sacrae Congregationi pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda fide sunt praepositi Nobis persuaserunt ut te ad aliquam Ecclesiam titularem cum gradu et dignitate Archiepiscopali dignaremur transferre. Nos igitur, hac sententia probata rataque habita, ut pariter tibi Nostram benevolentiam ostendamus atque signum grati animi praebeamus, singulari insuper honoris titulo volumus te locupletare, propterea Apostolica Nostra potestate hisque sub plurimo Litteris ad vacantem Ecclesiam titularem GIUFITANAM cum Archiepiscopali dignitate transferimus omnibus tributis iuribus congruisque impositis obligationibus facta simul facultate ut posthac Archiepiscopus titularis Giufitanus necnon Episcopus olim Mandetrinensis-Dumnensis possis ac valeas appellari. Ad iura autem iuranda quod attinet, fidelitatis videlicet erga Nos et Successores Nostros atque catholicae fidei professionis, ab iis iterandis te eximimus, contrariis quibuslibet non obstantibus. Tibi denique, Venerabilis frater, qui in sacro famulatu industriam tuam omnem explevisti ad Dei gloriam atque spiritualem fidelium tibi commissorum, procurandam salutem, Christum Principem Pastorum deprecamur, intercedente etiam Beatissima Virgine Maria, supernorum bonorum copia te iugiter ditet.

Datum Romae, apud S. Petrum die septimo mensis Iunii, anno Domini millesimo nongentesimo octogesimo, Pontificatus Nostri secundo:

Augustinus Card. Casaroli
a publicis Eccl. negotiis

Marcellus Rossetti, Prot. Ap.

IVAN PAVAO BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH

Časnom bratu PETRU ČULE, biskupu mostarsko-duvanjskom i Apostolskom Administratoru mrkanjsko-trebinjskom, premještenom u Crkvu Giufitansku, kojoj je ujedno podjeljeno dostojanstvo nadbiskupije, pozdrav i Apostolski blagoslov. Budući si ti, Časni brate, zbog poodmakle dobi podnio ostavku na upravu mostarsko-duvanjske Crkve i Apostolske Administrature mrkanjsko-trebinjske ovoj Apostolskoj Stolici, naša Časna braća Kardinali Sv. R.C. koji stoje na čelu Svetoga Zbora za evangelizaciju naroda ili širenje vjere, nagovoriše Nas, da te premjestimo na neku titularnu Crkvu sa stepenom i dostojanstvo nadbiskupije. Stoga usvojivši i odobrivši ovaj prijedlog, da ti ujedno iskažemo našu dobrohotnost i pružimo znak naklonosti srca, ujedno hoćemo da te obdarimo posebnim naslovom časti, stoga Našom Apostolskom vlasti ovom Bulom premještamo te na upražnjenu titularnu Crkvu GIUFITANSKU sa rangom nadbiskupije podjeljujući sva prava i namećući sve dužnosti dajući ti ujedno ovlasti, da ubuduće možeš se i imaš pravo nazivati se titularni nadbiskup Giufitanus i bivši mostarsko-duvanjski biskup. A što se tiče polaganja zakletve vjernosti prema Nama i Našim Nasljednicima te ispovjesti katoličke vjere Mi te oslobadjamo, da to ponovno činiš, bez obzira na sve protivne odredbe. Tebi napokon, Časni brate, koji si u svetom služenju razvio sav polet u radu za slavu Božju i za ostvarenje duševnoga spasenja tebi povjerenih duša molimo Krista, Kneza Pastira, da takodjer po zagovoru Preblašene Djevice Marije, neprestano te obasipa obiljem nadnaravnih darova. Dano u Rimu kod sv. Petra, sedmoga dana mjeseca lipnja, godine Gospodnje tisuću devetsto osamdesete, druge godine Našega Pontifikata.

Augustin Kard. Casaroli
za javne poslove Crkve

Marcel Rossetti, Ap. Prot.

Sveta Kongregacija za evangelizaciju naroda ili za širenje vjere popratila je ovaj dokumenat slijedećim pismom:

SVETA KONGREGACIJA
ZA EVANGELIZACIJU NARODA
ILI ZA ŠIRENJE VJERE

Rim, 28. kolovoza 1980.

Preuzvišeni i Prečasni gospodine,

Kako Ti je javljeno, Vrhovni Svećenik na ovaj današnji dan prihvatio je i ostvario tvoju odreku na pastoralnoj upravi dijeceze mostarsko-duvanjske, koju si ranije podnio prema propisu Dekreta II Općeg Vatikanskog Koncila CHRISTUS DOMINUS. Ujedno on se udostojao u

znak svoje posebne pažnje i dobrohotnosti premjestiti te na titularnu stolicu giufitansku podjeljujući ti ujedno nadbiskupsko dostojanstvo.

Sveti Otac, prihvaćajući tvoju odreku, ujedno je tražio od ove Kongregacije, da ti se prenesu njegovi osjećaji zahvalnosti za šezdeset i više godina dugotrajnog i mukotrpnog pastorelnog služenja u toj dijecezi, najprije kao svećenik, a zatim od 1942. godine kao biskup sve do današnjega dana.

Za stvar Evandjelja sve si vrijeme odvažno i junački ispunjavao službu, hraneći s velikom ljubavlju, strpljivošću i samoprijegorem povjereno ti Kristovo stado, što su oznake dobrog Pastira, koji nasljeđuje Kristov primjer.

Ova pak Sveta Kongregacija kroz dugi niz godina izbliza prateći tvoju brižnu i izvrsnu pastoralnu službu želi ti u ovoj pruženoj prigodi izraziti sve svoje priznanje i zahvalnost zbog združenog rada koji si uvijek pružao i koji je omogućivao, da se kršćanski život u mostarsko-duvanjskoj Crkvi unapređuje i učvršćuje njegujući najveću vjernost prema Apostolskoj Stolici.

Stoga ti želi posebno izreći svoju naročitu hvalu kako radi uloženoga tvoga truda da bi se u tvojim vjernicima što bolje uvriježila spoznaja vjerskih istina i povrha toga uvećalo njihovo učešće u sudjelovanju kod Euharistijske Žrtve i u primanju Sakramenata, tako radi posebnog i vrlo pohvalnog nastojanja oko svećeničkih zvanja, što si ga razvio tako, da se ovih godina potrostručio broj službenika svetih tajna.

Valja nadalje spomenuti, da si ti napuštajući pastoralno breme upravljanja dijecezom sretno dovršio i drugu namisao, koju si zasnovao kad si bio izabran za biskupa: naime izgradnju katedralne crkve, koja se danas svečano posvećuje.

Ova je Sveta Kongregacija uvjerena, da će vjernici mostarsko-duvanjske dijeceze sačuvati uvijek živu uspomenu na tebe kao na dobrog i vjernog pastira te jednako i na tvoju usku povezanost sa Rimskim Prvosvećenikom koju si dokazao riječima i odvažnim svjedočanstvom svoga života. Nadalje ovaj Sveti Zbor se uzda, da ćeš molitvama nastaviti promicati dobro ove dijeceze te djelovati prema silama, da se prevlada razdor i što prije uspostavi poželjno jedinstvo toga prezbiterija.

Konačno izrazujući najbolje želje za tvoje dobro zdravlje mi je ponoviti najveće poštovanje prema tebi te odličnim izrazima naklonosti izjaviti svoju privrženost u Gospodinu

Agnelo kardinal Rossi, prefekt
Ticijan Scalzotto, podtajnik

Prečasnom gospodinu PETRU ČULE
Naslovnom nadbiskupu Giufitanskom
M O S T A R

10.- Nakon toga Dr Stjepan Kožul je pročitao DEKRET
Biskupskog Ordinarijata o osnivanju nove župe uz
sada posvećenu katedralnu crkvu Blažene Gospe u Mostaru.
Dekret ovako glasi:

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Prot. Br. 500/1980

U IME PRESVETOGA TROJSTVA - AMEN!

Nakon što je veliki prijatelj slavenskih naroda, blažene
uspomene Papa Leon XIII. svojim Apostolskim pismom "Ex
hac augusta Principis Apostolorum Cathedra" od 5.
srpnja 1881. godine utemeljio novu crkvenu pokrajinu sa
sjedištem nadbiskupije u Sarajevu i biskupijama u
Banja Luci i Mostaru, a kojoj je crkvenoj pokrajini
pridružio starodrevnu i časnu mrkanjsko-trebinjsku
biskupiju, te obnovio crkvenu hijerarhiju, za vrijeme
upravljanja biskupijom u Hercegovini o. fra Paškala
Buconjića bilo je još 1899. godine određeno da se u
sjedištu mostarsko-duvanjske biskupije i središtu
Hercegovine podigne nova katedrala, koja će ujedno biti
i sjedište nove župe u gradu Mostaru.

Zahvaljujući Trojedinome Bogu, presvetoj Bogorodici i
sv. Josipu, patronu mostarsko-duvanjske biskupije, u
ovoj 1980. godini uspjeli smo nakon mnogih napora i
poteškoća podići katedralnu crkvu, koja će biti posve-
ćena presvetoj Bogorodici - Blaženoj Gospi Majci Crkve i
Kraljice Svijeta, stoga pozivom na ranije odredbe iz
vremena biskupa fra Paškala Buconjića, te na propise
Crkvenog Zakonika i odredbe II Vat. Sabora, oslanjajući
se na razgovore koji su vodjeni pred Apostolskim Vi-
zitorom Monis. Stefanom László o osnivanju nove župe
u Mostaru, a koje je pregovore Sveta Stolica prihvatila
i proglasila u Dekretu "Romanis Pontificibus" od 6.VI.
1975. ovim u ime Trojedinoga Boga, na čast presvete
Bogorodice, spasenje neumrlih duša i dobro našega grada i
biskupijâ u Hercegovini osnivamo i kanonski utemeljuje-
mo novu župu u gradu Mostaru, a koja će imati svoje sje-
dište u katedralnoj crkvi, a njezine su granice utvrđene
već ranije u razgovorima pred Apostolskim Vizitorom, a
to su: ulicom Lea Bruka te Petra Drapšina na trg 14
februara ili Rondo, te ulicom Lenjinovo šetalište pre-
ko mosta Maršala Tita uz zgradu robne kuće "Razvitak" te
ulicom Kazazića i Krpina prema obroncima Veleža.
Neka bude sve na veću slavu Božju, čast presv. Bogoro-
dice i spasenje neumrlih duša.

U Mostaru, na dan posvete i otvaranja katedralne crkve
Blažene Gospe, na 24. nedjelju kroz godinu, 14.rujna 1980.

+ Petar, biskup

+ Pavao, biskup

Tekst u G.K. br. 10(439) od 28. IX. 1980. unio je malu zabunu medju neke iz Mostara, kao da su biskupi Petar Čule i Pavao Žanić svojevoljno i upravo na taj dan odredjivali granice nove katedralne župe u Mostaru. Radi povijesne istinitosti, to treba ispraviti i naglasiti da su granice nove župe u Mostaru odredjene sporazumno s onim franjevačkim predstavnicima koji su s Ordinarijatom vodili pregovore bilo to ovdje u Mostaru bilo pred Apostolskim Vizitatorom, bilo u Rimu, i tada su te granice predložene, što je Sv. Stolica prihvatila i ozakonila u Dekretu RP 1975.

Nakon svega toga, nakon te veličanstvene proslave posvete nove katedralne crkve i otvaranja pastoralnog centra uz tu crkvu, svi smo ispjevali "Tebe Boga hvalimo", te su prisutni kardinali, nadbiskupi i biskupi podijelili svoj blagoslov kao залог Božje pomoći u životu.

11.- Na koncu ovog skromnog prikaza proslave 14.

rujna u Mostaru želimo istaći još slijedeće:

- U nedjelju ujutro 14. rujna trebao je stići oko 9, sati iz Zagreba i o. Radojko Karaman, provincijal D.I. ali je taj dan vlak iz Zagreba mnogo zakasnio pa je o. Karaman došao u Mostar tek pred podne, i prisustvovao je zajedničkom objedu i akademiji. S njim je doputovao u istom vlaku i ing. Franić kojega je za vrijeme objeda posebno pozdravio Mons. Žanić uz pljesak prisutnih. Medju svećenicima-koncelebrantima primjetilo se i Rektora dječaćkog sjemeništa na Šalati u Zagrebu o. Vladimira Vlašića te preč. gosp. Marka Herendiju iz Dubrovnika, te delegata subotičkog biskupa preč. gosp. Blaška Dekanj, te Mons. Graciju Brakovića kao delegata kotorskog administratora Mons. Gracije Ivanovića. Bila je zapažena i prisutnost Mons. Branimira Župančića, koji se sav bio dao na snimanje s kamerom i filmom i držimo, da će nešto od toga ostati i za povijest s posvete i otvaranja katedrale u Mostaru.

- Posebna nam je čast istaći, da je **liturgijskim** obredima prisustvovala delegacija Srpske pravoslavne crkvene općine u Mostaru na čelu s protojerejem ALEKSOM KUBAC s dvojicom pratioca. Oni su sudjelovali i na popodnevnom zajedničkom objedu, te su lijepim govorom pozdravili sve prisutne te čestitali Katoličkoj Biskupiji na postignutim rezultatima.

- Islamsku vjersku zajednicu u Mostaru zastupala je delegacija na čelu sa SALIHOM ČOLAKOVIĆEM koji je takodjer na zajedničkom objedu održao vrlo zapažen pozdravni govor.

Prije početka liturgijskih funkcija posjetili su u zgradi uz katedralu prisutne Kardinale, Nadbiskupe i Biskupe predstavnici građanskih vlasti na čelu sa MUHAMEDOM BEŠIĆEM članom Izvršnog Vijeća SR BiH i predsjednikom Komisije za odnose s vjerskim zajednicama u BiH, te DŽEVAD DERVIŠKADIĆ, predsjednik SO Mostar, KREŠIMIR VIDOVIĆ, predsjednik Izvršnog Vijeća SO Mostar, RADMILO ANDRIĆ, bivši predsjednik SO Mostar, sada član Izvršnog Vijeća SFRJ, FRANJO TOLIĆ, savjetnik u Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama u Skupštini BiH, ZULFIKAR DŽANKIĆ, predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar, te MUHAREM HUSELJIĆ, sekretar iste Komisije. Oni su kratko pozdravili prisutne Kardinale, čestitali našim Biskupima na svečanosti i najavili svoj dolazak na objed u prostorijama uz katedralnu crkvu. Biskup Dr Petar Čule u svojem pozdravnom govoru je posebno pozdravio predstavnike vlasti, aludirajući na njihovu prisutnost u proslavi posvete i otvaranja katedralne crkve u Mostaru.

12.- U 13.00 sati bio je zakazan svečani, zajednički objed u prostorijama zgrade uz katedralu. Reporter GK navodi da je bilo 750 uzvanika (str. 10). Medjutim prema izjavama koje su nam dale Sestre Milosrdnice, koje su podnijele glavni dio tereta u zajednici sa nekim Sestrama provincije Školskih Sestara iz B. Polja i nekih drugih Sestara koje su bile u Mostaru ili su došle za

tu zgodu, bilo je preko loce gostiju, koji istina, nisu svi istodobno sjedili, ali preko tisuću obroka izdano je za taj dan i sve se odvijalo u najvišem redu i miru kako se samo moglo poželjeti.

Tom prigodom sve je goste pozdravio mostarski biskup Mons. Pavao Žanić. Taj pozdravni govor nije nam sačuvan, a Biskup je nastojao sve pozdraviti -- od prisutnih Kardinala, Nadbiskupa, Biskupa, Provincijala, svećenika, predstavnika narodne vlasti, pa sve prisutne građane iznoseći u najkraćim glavnim crtama povijesni tok i gradnje ove katedralne crkve. Posebnu je hvalu izrekao predsjednicima SO Mostar prisutnome Radmilu Andriću i odsutnome Avdi Zvoniću, te mnogim drugima, koji su svojim odlučnim držanjem pripomogli da smo mogli dobiti potrebne dozvole za izvodjenje radova; nije Biskup propustio da spomene ni Zavod za urbanizam te ona mnoga poduzeća koja su svojim radom pripomogla da se je moglo dovršiti do ovoga časa ovaj veliki crkveni objekat, premda on još u potpunosti nije dovršen. Svoju pozdravnu riječ i izraze priznanja i zahvalnosti ponovio je biskup Žanić u svojem drugom govoru istoga dana na popodnevnoj akademiji, pa kad o toj temi budemo govorili citirat ćemo i taj njegov pozdravni govor.

Ispred predstavnika narodne vlasti govorio je Krešimir Vidović, predsjednik Izvršnog vjeća SO Mostar. Biskupima Hercegovine su čestitali i sve pozdravili, kako smo već unaprijed spomenuli predstavnici Srpske pravoslavne crkvene općine, dok je mitropolit Vladislav, zbog svoje spriječenosti, poslao veoma lijep brzojav koji završava riječima "ispola eti despota", kao i predstavnici Islamske vjerske zajednice na čelu sa Salihom Čolakovićem. U ime prisutnih OO. Franjevaca i Franjevačke hercegovačke provincije pozdravio je sve prisutne fra Jozo Pejić, Generalov Subdelegat za provinciju herc. franjevaca. Svaki je govornik bio pozdravljen burnim pljeskom.

Za vrijeme zajedničkog objeda čule su se mnoge pjesme, posebno ona: Du'ni vjetre, malo sa Neretve.....

da ja vidim novu katedralu.....

pjesma koja je veoma omiljela nadbiskupu Čuli.

Pri koncu ručka upućen je brzojav sv. Ocu - slijedećeg sadržaja:

Celebrantes festive consecrationem ecclesiae cathedralis in honorem Beatissimae Virginis Mariae assistente innumera multitudine fidelium ac sacerdotum praesentibus duobus Cardinalibus et Pronuntio Apostolico ac undecim Episcopis Sanctitati Vestrae filiales sensus amoris fidelitates ac obsequii offerunt Cardinales Šeper ac Rossi necnon archiepiscopus Čule episcopus Žanić".

Čitanjem brzojava, pjesmom i molitvom završen je zajednički svečani ručak uz otvorenje i posvetu katedralne crkve u Mostaru.

13.- Prema najavljenom programu poslije podne u 16.00 sati održana je jednostavna, ali ukusna akademija, koja je na sve prisutne ostavila najljepši utisak, primila veliki pljesak u ime obožavanja. Uvodni pozdravni govor održao je mostarsko-duvanjski biskup Mons. Pavao Žanić, a nakon toga izveden je vrlo uspješni recital bogoslova Joze Milanovića, koji je bio upotpunjen prikladnim pjesmama koje je pjevao zbor svećenika, bogoslova i ČČ. Sestara. Radi ograničenosti prostora ovoga puta ne donosimo recital, nego samo glavne misli iz pozdravnog govora biskupa Žanića, a u jednoj drugoj ediciji, nadamo se, skupiti sve što se odnosi na novu mostarsku katedralu, pa tako i recital.

Biskup Mons. Pavao Žanić pozdravio je sve prisutne goste ovim riječima:

"Priredjujemo ovu skromnu akademiju da pozdravimo našu katedralu i drage goste koji su počastili svojim dolaskom i službom ovaj naš svečani i povijesni dan, posebno radostan za našu Crkvu u Hercegovini. Ovo je prvi put u povijesti Crkve u Bosni i Hercegovini da jedan Kardinal, danas dvojica eminentnih crkvenih dostojanstvenika stupaju na tlo naše metropolije. Ne želeći povrijediti precedenciju, pozdravljam našeg hrvatskog uzoritog Kardinala Franju Šepera, prefekta Sv. Kongregacije za nauk vjere. On je ponos naš Hrvata katolika

zbog posebno važne uloge u životu sv. Crkve u ovim burnim vremenima, u obrani pravovjerna. "Fidem serva-
vi.. " vrijedi danas ^{više} nego ikad prije. Danas su tradi-
cionalne vrednote stavljene u pitanje, i teško je u
jednom, često puta krivom "aggiornamentu" i krivo
shvaćenom odnosu prema istini sačuvati ono nepro-
mjenjivo i prihvatiti samo ono što je za život Crkve
doista potrebno u ovo naše vrijeme. Eto, tu tešku i
odgovornu ulogu ima naš hrvatski uzoriti Kardinal i
mi smo radosni i ponosni da je on sačuvao čistoću vje-
re i hrabro ju branio, i kada nije bio shvaćen i kada
je bio napadan. Za sve to, i posebno što se potrudio
da nam dodje posvetiti katedralu -- hvala mu!

Za našu Metropoliju je jednaka čast i radost, prisu-
tnost uzoritoga Kardinala AGNELA ROSSIJA, prefekta Sv.
Kongregacije za širenje vjere. Mi spadamo pod njegovu
Kongregaciju. Isusovačkog Generala, zbog snage isu-
sovačkog reda zovu "crni papa", a prefekta Kongrega-
cije za širenje vjere zovu "mali papa", jer pod svojom
upravom i vlašću ima veliki dio Crkve, a to su sve mi-
sijske zemlje. A mnogo ih je. Od naših biskupija u
Jugoslaviji, Vrhbosanska sa sjedištem u Sarajevu, banja-
lučka, naše mostarsko-duvanjska i mrkanjsko-trebinjska,
skopsko-prizrenska i barska. To je ostalo još od doba
turske vlasti nad ovim krajevima. Sv. Kongregacija za
širenje vjere ustanovljena je 1599 od pape Klementa VIII
i danas su pod njom neke zemlje Evrope, te cijela skoro
Afrika, Daleki Istok (Indija, Kina, Japan itd.), Nova
Zelandija, Ocenija, Filipini i dio Amerike. Često
puta čitate u Radosnoj vijesti ili slušate preko radio
Vatikana, da naš Kardinal putuje po misijskim zemljama,
redi Biskupe, održava Konferencije, pratio je papu
Ivana Pavla II na njegovom putu po Africi, pomagao je
takodjer i izgradnju naše katedrale, pomaže i odgoj
naših sjemeništara. Za sve mu to iskrena srca zahva-
ljujemo i na srce stavljamo sve probleme naše Crkve u
Hercegovini, da joj pomogne da nadje mir i slogu na
radost Božjem puku. Hvala, Uzoriti, za ovaj dolazak,
kojim ste nas počastili i sudjelovali u posveti naše
katedrale!

Pozdravljam pre. Mons. Michele Cecchinija, pronuncija
Sv. Stolice u Jugoslaviji. Njegovu brigu i ljubav za
našu Crkvu očituje i svjedoči njegov već dobro naučeni
hrvatski jezik, i neka bude tako i u budućnosti.

Nažalost, mnogi su naši Nadbiskupi i Biskupi bili za-
priječeni, i nisu mogli doći, jer u isti dan padaju
neki jubileji, proslave i prigode u njihovim bisku-
pijama. Ipak smo počašćeni jednim brojem preuzvišene
gospode.

Na prvom mjestu pozdravljam zagrebačkoga nadbiskupa
i metropolitu, predsjednika BKJ, Mons. FRANJU KUHAČIĆA.

On je već više puta dolazio u našu metropoliju i u našu Hercegovinu, ali ova prigoda i njegov dolazak nam je posebna čast i radost, te mu iskreno zahvaljujemo.

Pozdravljam i našeg metropolitu, sarajevskoga nadbiskupa Mons. MARKA JOZINOVIĆA. Mostarska je biskupija dio njegove metropolije, on je čest naš gost, te smo bili sigurni da nas ni u ovoj prigodi neće zaboraviti. Hvala mu!

Pozdravljam zadarskoga nadbiskupa Mons. MARIJANA OBLAKA. Mi smo mu posudili dva naša vrijedna mlada svećenika. On nas se često sjeća svojim darovima za našu katedralu. Hvala!

Pozdravljam banjalučkog biskupa Mons. ALFREDA PICHLERA. On je prije nas sagradio katedralu. Lijepa mu je, ali neka se ne uvrijedi, ako kažem, da je naša ljepša. Hvala Vam za dolazak!

Pozdravljam skopsko-prizrenskoga biskupa Mons. JOAKIMA HERBUTA. S njim smo se godinama utrkiivali tko će prvi posvetiti katedralu i mi smo prvi stigli na cilj, a njemu želimo da brže potrči za nama, a kada bude posveta njegove katedrale, moramo mu uzvratiti ljubav! Hvala!

Pozdravljam đakovačkog biskupa Mons. ĆIRILA KOSA. On je ponosan na svoju katedralu, remek djelo biskupa J. Strossmayera. Da, ono su bila druga vremena i druge mogućnosti, pa je nama naša draga, makar nije kao đakovačka. Hvala Monsinjore za dolazak!

Pozdravljam dubrovačkog biskupa mons. SEVERINA PERNEKA. Mi smo u nekim rodbinskim vezama sa dubrovačkom biskupijom, jer smo dali 28 mladih svećenika, koji sada nose veći dio tereta duhovne pastve u dubrovačkoj biskupiji. Hvala!

Pozdravljam pomoćnog biskupa splitsko-makarskoga Mons. IVU GUGIĆA, koji zastupa moju rodnu splitsko-makarsku nadbiskupiju i nadbiskupa Dr FRANU FRANIĆA. Hvala mu! Pozdravljam predstavnika kotorske biskupije i njezinog administratora Mons. GRACIJU BRAJKOVIĆA. I s Kotorom smo u rodbinskim vezama, i tamo djeluje nekoliko svećenika iz Hercegovine.

Pozdravljam generalnog definitora franjevačkog reda i Generalova delegata fra NIKOLU RADIĆA, njegova zamjenika fra JOZU PEJIĆA, te provincijala zadarske provincije sv. Jeronima o. IVU PERANA, mojeg rođjaka, te provincijala Bosne Srebrene fra ALOJZIJA ISTUKA i sve ostale prisutne.

Pozdravljam zastupnika biskupa Matije Zvekanovića u osobi preč. BLAŠKA DEKANJA iz Subotice.

Čast mi je pozdraviti predstavnike Srpske pravoslavne crkvene općine i predstavnike bratske islamske vjerske zajednice u našem gradu.

Ne zaboravljam pozdraviti predstavnike naše gradjanske vlasti zahvaljujući im za izdavanje dozvole za gradnju katedrale i za blagonaklono držanje prema gradnji za cijelo vrijeme gradnje, pa i za nedavno izdanu

uporabnu dozvolu i za posebnu brigu oko priprema proslave, pomoći za parking-platz autobusa i automobila i održavanje reda i prometa. Posebna hvala službenicima narodne milicije i na njihovu učešću na zajedničkoj gozbi. Hvala! Ne mogu a da ne spomenem i naš katolički tisak, snimatelje, G.K. i drugima koji su na svoj način sudjelovali u ovoj proslavi. Svima hvala!

Hvala svoj braći svećenicima, koji su posebno zadnjih dana mnogo radili i ovo slavlje pripremali.

Posebna hvala projektantima, izvodjačima. Bilo je mnogo muke i glayobolje. Hvala svim majstorima, radnicima, a posebno Časnim Sestrama. One su zadnjih dana uložile maksimum napora, velika im hvala.

Nekoga sam možda i izostavio, ali nisam to namjerno učinio. Neka mi oprostite, a Bog će svima obilno nagraditi i naplatiti!

Konačno pozdravljam našu ljepoticu -katedralu! Doista, svatko ostaje impresioniran, kada udje u nju. Ona je sagrađena naredbom Svete Stolicе. Povijest joj je bila duga, da sve ne nabrajam, a u naše se dane ostvarila. Za projekt smo bili pozvali 6 arhitekata, odazvalo se 5, jedan je bio zapriječen. Jury se jednoglasno složio za projekat grupe zagrebačkih arhitekata Industroprojekt - na čelu te grupe bio je ing. arh. Ivan Franić. On je porjeklom iz naše biskupije, iz Buškog Blata, njegov je djed imao poznati Karlov Han u Buškom Blatu. On je zamislio katedralu pod idejom: u Mostaru ispod mosta kršćanski puk sagrađio šator Božji. Taj most nije stari turski most, nego kršćanski križ koji se savinuo u dva ukrštena mosta. Katedrala je prema toj zamisli imala "visiti" o tim mostovima 32 m visoko. Još dok je jury zasjedao, upitali smo razjašnjenje, da li je to moguće. Rekoše nam da i oni u međuvremenu o tome razmišljaju, i da će biti obješena i u zemlju utvrđjena. Na komisiji nisu prošli ni mostovi ni visina od 32 m, i ta je sada 22 m. Ona je slika starozavjetnog šatora, moderni stil, moglo bi se reći neogotika. Iako je moderna gradjevina, nije ni u čemu ekstravagantna: pravilna je i simetrična. Teško je bilo graditi, jer su porušeni kanoni zidova, krova, vrata, prozora itd. Interijer su projektirali ing. Branko Kalajžić i Fabijan Barišić iz Splita. U katedrali dominira kip Gospe - Majke Crkve i Kraljice svijeta. Gospa Kraljica, liturgijski je blagdan 22. kolovoza, a Majka Crkve slavi se drugi dan Duhova. Kip je djelo akademskog kipara JOSIPA POLJANA iz Zagreba, a odliven je u bronzi od ZVONKA ŠEBA, također iz Zagreba. Katedrala je popločana posuškim kamenom, a oltar je od pilepskog mramora.

Katedrala još nije dovršena. Među ostalim, izvana sve ima biti obloženo bijelim kamenom, a sve prozirne površine, oko 250 m² izradjene u boji i vitraži. To je još veliki, skupi posao, ali glavno je do sada učinjeno. Pozdrav napokon i mojem biskupu, sada pak nadbiskupu Dr PETRU ČULI. On me je primio kao sina, brinut ću se za njega kao za oca. (Iz publike je netko započeo:)

"Lijepo ime Petar... Bog ga živio," i zaorila se je katedrala.

Zatim je uslijedio recital koji je priredio bogoslov, sada već djakon, Jozo MILANOVIĆ, kako smo već naprijed spomenuli. U izvodjenju recitala sudjelovali su svećenici, bogoslovi i ČČ. Sestre Franjevke iz Bjelog Polja i pjevači iz župe Stolac koji su rado došli na poziv svojeg bivšeg župnika Mons. Babića i č.s. M. Gracije Akmadžić. Prisutni gosti ostali su duboko impresionirani, jer se nisu nadali da se u toj početničkoj fazi života katedrale moglo tako nešto prirediti i izvesti. Hvala svima koji su u tome učestvovali na bilo koji način i neka u budućnosti nastave sa svojim radom na slavu Božju, procvat Crkve i dobro neumrlih duša.

Prisutni predstavnici gradjanske vlasti predhodno su ugovorili da će oni u počast prisutnih Kardinala, te prigodom otvaranja nove katedralne crkve u Mostaru prirediti večeru u hotelu "Neretva". Tom prigodom progovorio je domaćin večere gosp. Muhamed Bešić, član Izvršnog vijeća S.R. BiH i predsjednik komisije za odnose s vjerskim zajednicama, a sa strane gostiju govorio je Franjo Kardinal Šeper. Bilo sve na veću slavu Božju, procvat sv. Crkve i dobro neumrlih duša u našoj dragoj Hercegovini!

Drugi dan, kardinal Rossi je imao posebni sastanak sa svim Biskupima, koji podpadaju pod Sv. Kongregaciju de Propaganda fide, najprije u crkvi sv. misu, uz prigodnu propovjed i nagovor ne samo biskupima, nego i svećenicima i vjernicima, a iza mise održan je posebni sastanak sa gg. Biskupima. Posjetio je i samostan na Š. Brijegu, gdje je vodio opširniji razgovor s franjevcima o situaciji u Hercegovinu, pa je na povratku posjetio u župu Kočerin, gdje je nedavno bila posvećena župska crkva.

Uz ovaj skromni prikaz dodajemo i neke osvrte na tu proslavu u Mostaru, a nadamo se, da će jednom biti

moguće da se i opširnije napiše jedna studija o katedrali u Mostaru, gdje će se moći citirati sve ono, što se je u vezi katedrale bilo gdje napisalo ili dogodilo. Dao dobri Bog da se što prije ostvari ta zamisao, a mladji neka na to misle, a ovaj prikaz sastavi dosadašnji tajnik biskupije

Dr Marko PERIĆ

D o d a t á k

- 1.- Radio-Vatikan o proslavi u Mostaru i imenovanju Mons. Dr. Petra Čule naslovnim nadbiskupom Giufitanskim

"Sutra će u Mostaru biti svečano posvećena i otvorena katedralna crkva mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanjske biskupije koju će obaviti naš hrvatski kardinal dr Franjo Šeper, Prefekt kongregacije za nauk vjere. Mostarska biskupija bila je jedina biskupija kod nas, koja nije imala svoju prvostolnu crkvu, nego je u tu svrhu služila i jedina crkva u Mostaru, crkva sv. Petra i Pavla. Prvi pisani zahtjev za izdavanje gradjevine do-
zvole za katedralu uputio je biskup dr Petar Čule mjesnim vlastima odmah po izlasku iz dugogodišnjeg zatvora, 24. listopada 1959. godine, na koji nikada nije dobio nikakav odgovor. 30. lipnja 1967. biskup je ponovno postavio zahtjev za izdavanje gradjevine dozvole. Formalni akt o dodjeli lokacije odobren je 17. prosinca 1971. godine, a 24. travnja 1974. izdana je i konačna gradjevin-
ska dozvola za gradnju katedrale. 9. studenog 1975. položen je i blagoslovljen prvi kamen temeljac. Nova mostarska katedrala s pastoralnim centrom predstavlja bez sumnje jedno od najljepših modernih zdanja ne samo u Mostaru nego i u cijeloj Hercegovini.

Čestitamo biskupu Ordinariju dr. Petru Čuli na ovom remek-djelu njegovih nastojanja, koji sutra predaje upravu biskupije svom koadjutoru mons. Pavlu Zaniću!"

/Iz emisije Radio-Vatikana 13. rujna 1980./

"Današnji broj L'Osservatore Romano donosi, da je Sv. Otac prihvatio ostavku preuzvišenog gospodina Petra Čule, mostarsko-duvanjskog biskupa i mrkanjsko-trebinjskog administratora, koju je Biskup podnio u skladu i prema uputama koncilskog dekreta "CHRISTUS DOMINUS". U isto vrijeme dužnost Ordinarija preuzima

preuzvišeni gospodin Pavao Žanić do sada pomoćni mostarsko-duvanjski biskup s pravom nasljedstva. Sv. Otac je preuzvišenog Petra Čulu uzdigao u isto vrijeme na dostojanstvo nadbiskupa.

Preč. mons. Petar Čule, biskup Mostara i Duvna u našoj zemlji, u časnoj dobi i s mnogim zaslugama, napušta vodstvo svoje biskupije nakon 38 godina pastoralne djelatnosti.

Mons. Čule predaje upravu biskupije u jednom izvanrednom i svečanom času, koji je već desetak godina očekivala cijela biskupska zajednica, a to je toliko željena posveta nove katedralne crkve, za čiju je izgradnju uložio sve svoje snage. Od samog početka svoje biskupske službe mons. Čule je na gradnju katedrale usredotočio svoje misli, brinuo se da bude dovršena i dao je za nju čak i svoju uštedevinu.

Na svečanom otvaranju, koje je jučer održano u Mostaru bili su prisutni kardinal Franjo Šeper, Prefekt kongregacije za nauk vjere i kardinal Agnelo Rossi, Prefekt kongregacije za evangelizaciju naroda, o kojoj ova misijska biskupija ovisi i prima potrebna ovlaštenja, te potrebnu pomoć. Na ovoj svečanosti obavljena je ujedno predaja uprave biskupije mons. Pavlu Žaniću, koji je već 10 godina vjerni suradnik u dušobrižničkom radu i pomoćni biskup mons. Čule. Tako biskupija neće ostati bez uprave.

Primajući ostavku mons. Čule, Sveto Otac mu je podijelio naslov nadbiskupa za njegove izvanredne osobne zasluge, prije svega za njegovu dugogodišnju upravu biskupijom, koju vodi od 1942-1980., i to u povijesnom času koji je bio vrlo težak i osjetljiv za Hrvatsku. Treba zatim spomenuti plodan i intenzivan rad monsijora Petra Čule na svim crkvenim područjima. Pod njegovom upravom potrostručio se broj biskupijskih svećenika, upravo u času kada se broj zvanja drugdje smanjivao. Mostarski biskup poznat je osim toga u svijetu po svojoj velikoj vjernosti Apostolskoj zadaći koja mu je bila povjerena, po svojoj ustrajnosti i čvrstoći koja graniči s heroizmom.

Slijedeći primjer evandjeoskog Pastira mons. Čule bio je vrlo revan biskup, napose kada je trebalo istupiti u obranu vjernika. Hrabar i neustrašiv u situacijama kada je služba biskupa bila teška i donosila trpljenje, naročito u časovima kada se poratni ateistički gnjev sručio na crkvene institucije i osobe, kada su bile razarane crkve, samostani i škole, kada su bili nemilice ubijani svećenici i vjernici.....

Herojsko svjedočanstvo još je rječitije, ako spomenemo da je mons. Čule uvijek dijelio jednostavni i siromašni život sa svojim narodom, s hercegovačkim vjernicima, za koje je podnio beskrajne patnje u svome srcu idući jedino za Istinom, Pravednošću i

spasenjem neumrlih duša, za tim idealima, kojima je bilo prožeto njegovo svećeništvo kroz 60 godina. Jučer je cijela mostarska biskupija mogla u velikom slavlju i radosti proslaviti blagoslov nove katedrale i proslaviti svoga biskupa mons. Petra Čulu, koji je bio posebno počašćen prisutnošću dvojice kardinala Rimske Kuriје, kojega je isto tako razveselila prisutnost brojnih biskupa i nadbiskupa sa svih strana naše domovine, kao i mnoštva naroda sa svih strana mostarsko-duvanjske biskupije.

Nakon ostavke dosadašnjeg mostarsko-duvanjskog biskupa monsinjora Petra Čule postao je rezidencijalnim biskupom iste biskupije njegov dosadašnji pomoćni biskup mons. Pavao Žanić. Novi mostarsko-duvanjski biskup rođen je u Kaštel Novome, kraj Trogira u splitsko-makarskoj biskupiji, 20. svibnja 1918. Nakon završenog sjemeništa u Splitu monsinjor Žanić je bio zaređen 1941. godine. 10 godina bio je župnik Srednjeg Sela i drugih 10 godina u Rogotinu, da bi zatim bio imenovan župnikom Splitske katedrale. U isto vrijeme bio je biskupski delegat za redovnice od 1959. godine, član svećeničkog vijeća i prosinodalni ispitivač. Obavljao je službu rektora malog sjemeništa i kapitolnog prepošta u Splitu. 1970. godine bil je imenovan pomoćnim mostarsko-duvanjskim biskupom, koju je službu obavljao sve do sada. Mons. Petru Čuli hrvatski program Radio-Vatikana od srca zahvaljuje na vjernom služenju domaćoj Crkvi a novoimenovanom biskupu mons. Pavlu Žaniću čestitam na imenovanju želeći mu obilje Božjeg blagoslova u vodstvu povjerene mu biskupije".

/Iz hrvatskog programa radio Vatikana 15. rujna 1980./

2.- Iz zagrebačkog nadbiskupijskog služb. vjesnika:

"Ove je godine Crkva u Hercegovini doživjela veliku radost. Dobila je svoju Katedralu u Mostaru, koju s pravom prozvaše MODERNA I POBOŽNA LJEPOTICA MOSTARA, a mjesni Ordinarij Msgr. Dr. Petar Čule proslavio je 60-obljetnicu svoga svećeništva i 38-obljetnicu svoga biskupskog služenja dijecezi. Msgr. Čule je najsvečanije proslavio svoje jubileje na dan posvete katedrale 14. rujna 1980. - koja je ljubav njegova srca i san njegova života. U tom svečanom času pred Kardinalima Seperom i Rossi-jem, prisutnim Nadbiskupima i Biskupima, svećenicima i tisućama Božjega puka biskup Čule je predao svoje biskupije svom nasljedniku Msgr. Pavlu Žaniću, koji je tim činom kao dosadašnji Koadjutor postao Ordinarij-Biskup Hercegovine.

Sveta Stolica je za tu svečanu prigodu progovorila i svoju riječ o Msgr. Čuli. Nema sumnje da svojim isklesanim, karakternim svećeničkim i biskupskim likom spada dosad među najveće biskupe u Hercegovini, da je ugledan sin Crkve i naše hrvatske domovine. U uvjetima vremena u kojemu je on vršio svoje biskupsko služenje toliko učiniti - to može učiniti samo čovjek kojega rese upornost i vrline. Koliku je samo ljubav pokazao za svoju biskupiju? On je znao trpjeti sa svojim narodom. Znao je raditi za Crkvu. Znao je u svim životnim situacijama stajati s Crkvom i Petrovim nasljednicima. Živeći za svoju biskupiju - podigao je i Dijecezanski kler, sagradio je Katedralu i novi Župski centar u Mostaru. Stoga je logično da ga je Sveti Otac za sve dobro koje je učinio za Crkvu i svoju biskupiju nagradio i imenovao NADBISKUPOM. On je prvi mostarski biskup koji je toliko živio za svoju biskupiju, trpio, pridizao, radio i gradio - pa je i logično da je postao prvi Nadbiskup iz Hercegovine i da će spadati među najveće mostarske biskupe u povijesti. Hvala mu za njegov život, za njegovu crkvenost, za njegovu brigu oko obojega klera, hvala mu za KATEDRALU - POBOŽNU LJEPOTICU MOSTARA. Čestitamo".

3.- Zagrebački franjevački Glasnik donio je slijedeći prikaz o proslavi posvećenja i otvaranja katedrale u Mostaru:

Pročitati smo u "OBAVIJESTI" Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, god. XXXIII broj 5, od 17. XI. 1980., članak što ga je napisao p. Ivan Krznar pod naslovom POSVETA NOVE KATEDRALE U MOSTARU. Članak je zavrijedio da ga u cjelosti prenesemo, ali radi ograničenosti prostora u ovom broju Službenog Vjesnika, donosimo samo neke pasuse. Uvodno pisac konstatira da je dne 14. IX "imao priliku prisustvovati jednom rijetkom ali tako svečanom događaju, kao što je posveta nove crkve". Auktor nabraja prisutne goste sa strane, spominje prisutne kardinale, nadbiskupe i biskupe, te nastavlja: "ulaskom duge povorke svećenstva i biskupa iz sakristije katedrale po sjevernoj strani dvorišta na pristupni trg i stubište na istočnoj strani crkve kroz uski ulaz koji se tu nalazi, a malo podsjeća svojim izgledom na ulaze u drevne egipatske hramove, započela je molitvom kardinala Šepera posveta ove gradjevinski vrlo zanimljive i neobične katedrale. Svojim nepravilni tlocrtom i uzdignutim krovom pomalo liči na planinski "katun" te i nehotice podsjeća na riječi iz Sv. Pisma: "Evo šatora mojega među ljudima"... U nastavku članka pisac navodi nešto iz govora Dr. Čule, te iz propovijedi kard. Franje Šepera, te da je tajnik NDS pročitao papinsku Bulu kojom je mons. Dr Čule imenovan nasl. nadbiskupom te da je isti pročitao Dekret o osnivanju župe u Mostaru uz katedralnu crkvu, spominje i poslije- podnevni ručak i akademiju u katedrali. Ovako pisac

nastavlja: "Sama katedrala je kako rekoš na početku u građevnom smislu vrlo zanimljiva. Osnovni raspored građevinskih prostora i dijelova je gotovo identičan sa rasporedom naše gradjevine na Sigetu. Najuspjelije je rješenje osvjetljenja sa vrha krova kroz veliki križ koji u svojoj sredini prelazi u osmerokutu zvijezdu. Zidovi su obloženi lijepom politiranom hrastovinom a pod vrlo uspješno izveden od glačanog kamena. Prostor je ugodan i intiman, a sa povišenog prezbiterija koga resi kip Gospe Kraljice, koji je na neki način srce crkve doista se pogledom vlada cijelim prostorom. Prezbiterij presjecaju orgulje koje na taj način ujedno pregrađuju zadnji dio crkve u sakristiju. Vrlo duhovito - praktično rješenje. Izvana je gradjevina manje sretne ruke. Prvi je nedostatak što je utopljena u teren. Bila bi mnogo impozantnija da je na povišenom platou. Tu utopljenost još više povećava nizina njezinih zidova u odnosu prema impozantnom krovu od čelične i aluminijske konstrukcije. Pastoralni dio vrlo je uspješan, a čini mi se i vrlo funkcionalno riješen. On zapravo, barem izvana, jest ljepši dio građevinskog kompleksa. Drugi dan po lijepom i sunčanom vremenu kad su crkva i prostor oko bili potpuno prazni mogao sam bolje promatrati i diviti se ovom Satoru Gospodnjem koji se tu kao polomlj nih vertikalnih krila slučajno smjestio u neprikladnoj kotlinici".

NA ZNANJE PASTORALNOM KLERU U DIJECEZI:

Smijemo pretpostaviti da naprijed navedeni pisac nije pisao ovaj članak s uvjerenjem da je Mostar imao jednu katedralu, a sad da je dobio novu katedralu, ali njegovu misao netko bi mogao i tako protumačiti.

U knjizi HERCEGOVINA PRIJE 100 GODINA, ili ŠEMATIZAM fra PETRA BAKULE, Mostar 1970. opisuje se nova katolička crkva u Mostaru, njezin izgled, rad na podizanju, utrošak. Pisac izričito piše: "Mnogo je utrošeno, a trebat će još mnogo utrošiti, dok se ne dovrši ta katedrala (mi podvukli) (nav. dj. str. 62). A biskup fra Andjeo Kraljević (1807-1879) u svojem izvještaju za 1866. piše: "Ovaj Vikarijat još ne posjeduje gotovu katedralnu crkvu.....". U najnovije doba primili smo iz rimskog arhiva prepis biskupova izvještaja o trećoj gen. kan. vizitaciji (1873, 1874 i 1875) gdje izričito među ostalim piše: "... Vicariatus iste habet ecclesiam cathedralem, cuius fundamenta jacta sunt 7ma Martii 1866 et jam ad perfectionem hoc anno deducetur. Hucusque impenda 122 milia francorum. Hoc summam potissimum habuti a pia Congregatione Propagationis Fidei Lugdunensi. Huius ecclesiae longitudino est 52 cubitorum latitudo vero 26..."

Što je bilo s tom katedralom za biskupovanja o. Bucunjića, to čeka da bude istraženo i objavljeno, a o. I. Krznar ne znajući za sve ove podatke, približuje se istini, da je katedrala posvećena 14. rujna u Mostaru zaista "Nova katedrala u Mostaru". U ovoj stvari mišljenja su oprečna. Molimo povjesničare da na temelju dokumenata, a ne rekla-kazala, traže istinu i dodju do nje.

II. dio

OKRUŽNICA BISKUPA ORDINARIJA, DOKUMENTI SV. STOLICE,
OKRUŽNICE BISK. ORDINARIJATA, DIJEC. KRONIKA, OBAVIJESTI

I. Okružnica Biskupa Ordinarija svim Svećenicima

Draga braćo svećenici!

Dana 14. rujna o.g. na dan posvete Katedrale, preuzeo sam upravu naših biskupija, te sam od toga dana biskup ordinarij mostarsko-duvanjske i ap. administrator trebinjsko-mrkanjske biskupije. Već preko 9 godina živim u Hercegovini kao biskup-koadjutor i dobro su mi poznate prilike u kojima preuzimam upravu biskupije. Svjestan sam svoje odgovornosti pred Bogom, pred povjerenim mi dušama i pred Svetom Stolicom. Moju službu i rad stavljam u ruke Božje i pod zaštitu nebeske Majke Marije.

Kada predsjednik neke ustanove ili vlade preuzima dužnost, obično izloži program svoga rada. Ja ću nastojati da program moga rada bude Isus Krist i njegova Crkva, posebno Papa i II Vat. sabor.

Crkva, otajstveni Krist, božansko-ljudska ustanova ima svoje božanske i ljudske elemente, koje smo mi svi prihvatili kada smo postali svjesni svoga krštenja i posebno kada smo zaređjeni za svećenike. Nešto od toga je izričita Isusova riječ, drugo je logični slijed koji izlazi iz vlasti Crkve, a traži ih svaka ustanova za ljude odredjena. Tamo gdje je mnogo ljudskih shvaćanja, različitih pameti i mnogo različitih htijenja i volja koje moraju biti usmjerene jednom cilju, potrebno je zajednici postaviti glavu. To je hijerarhijsko uredjenje Crkve, božansko htijenje, božanska ustanova. To su temelji na kojima Crkva na ovome svijetu počiva. O hijerarhijskom uredjenju Crkve dosta i jasno nam govori i Sv. Pismo i Predaja i posebno I i II Vatikanski sabor. Prvi je jače naglasio primat Rimskoga biskupa, drugi pak je više govorio o biskupima nasljednicima apostola. Podsjetimo se nekih misli II Vat. iz Dekreta o biskupima "Christus Dominus" i iz dogmatske konstitucije "Lumen gentium". "Krist, da izvrši Očevu volju, osnovao (je) nebesko kraljevstvo na zemlji i otkrio nam je Njegov misterij i svojom poslušnošću izvršio otkupljenje. Crkva ili Kristovo kraljevstvo već prisutno u misteriju, po Božjoj moći već vidljivo raste u svijetu. Taj početak i rast simbolizirani su krvlju i vodom što su izišle iz otvorenog boka raspětoga Isusa (usp. Iv 19,34), i unaprijed navješteni Gospodinovim

riječima o njegovoj smrti na križu: "I ja ću, kad budem odignut od zemlje, sve privući k sebi".(LG 3). "Dajući svoga Duha, on svoju braću, sazvanu iz svih naroda, na mistični način sastavlja kao svoje tijelo"(LG 7). "Glava je toga tijela Krist. On je slika nevidljivoga Boga, i po Njemu je sve stvoreno. On je prije svih i sve stvari postoje po njemu. On je glava tijela, a tijelo je Crkva. On je početak, On je prvorodjenac od mrtvih, da ima prvenstvo u svemu"(LG 7). "Krist, jedini Posrednik, ustanovio je na ovoj zemlji i neprestano uzdržava svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, ufanja i ljubavi, kao vidljivi organizam, po kojemu na sve razlijeva istinu i milost. Ali, društvo sastavljeno od hijerarhijskih organa i mistično Kristovo Tijelo, vidljiv zbor i duhovna zajednica, zemaljska Crkva i Crkva koja već posjeduje nebeska dobra, ne smiju se smatrati kao dvije stvari, nego one tvore jednu složenu stvarnost, koja je sastavljena od ljudskog i božanskog elementa"(LG 8). "Ovaj Sveti Sabor, idući stopama Prvog vatikanskog koncila, zajedno s njim uči i izjavljuje da je Isus Krist, vječni Pastir, sagradio svetu Crkvu poslavši Apostole, kako je i sam bio poslan od Oca (usp. Iv 20,21); i htio je da njihovi nasljednici, to jest biskupi, budu u njegovoj Crkvi pastiri do konca vjekova. Da pak episkopat bude jedan i nerazdjeljen, postavio je na čelo ostalim Apostolima blaženoga Petra i u njemu je ustanovio trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva vjere i zajednice. Tu nauku o ustanoavljenju, trajnosti, naravi i značenju svetog primata Rimskog Biskupa i o njegovu nezabludivom učiteljstvu, Sveti Sabor ponovo nalaže svim vjernicima da je čvrsto vjeruju, i - nastavljajući isti predmet - odlučio je da pred svim izjavi i proglasi nauku o biskupima, nasljednicima Apostola, koji s Petrom nasljednikom, Kristovim namjesnikom i vidljivom glavom čitave Crkve upravljaju kućom Boga živoga"(LG 18). "Biskupi su postavljeni od Duha Svetoga, i kao pastiri duša su nasljednici apostola.... Oni su prema tome, po Duhu Svetomu koji im je dan, postali pravi i autentični učitelji vjere, svećenici i pastiri"(CD 2). "Red biskupa u učiteljstvu i u pastirskoj upravi nasljeduje kolegij apostola, štoviše, u biskupskom redu apostolski zbor neprestano traje, također je, skupa sa svojom glavom, rimskim biskupom, a nikad bez te glave, subjekt vrhovne i potpune vlasti u cijeloj Crkvi"(CD 4). "Biskupima, kao apostolskim nasljednicima, pripadaju po sebi u biskupijama koje su im povjerene, sva redovita, vlastita i neposredna vlast koja se traži za izvršenje njihove pastirske službe. Medjutim, vlast koju - po svojoj službi ima papa da neke slučajeve pridrži sebi ili kojoj drugoj vlasti ostaje uvijek i u svemu netaknuta(CD 8).

"Biskupi su dakle primili službu zajednice sa suradnicima svećenicima i đakonima, stojeći mjesto Boga na čelu stada kojemu su pastiri, kao učitelji nauke, svećenici svetoga bogoslužja i službenici uprave Crkve. I kao što ostaje služba od Gospodina posebno povjerena Petru, prvaku Apostola, a koja se ima prenositi na njegove nasljednike, tako ostaje služba Apostola da pasu Crkvu, služba koju ima neprekidno vršiti sveti red biskupa. Zato Sveti Sabor uči da su biskupi po božanskoj ustanovi došli na mjesto Apostola kao pastiri Crkve, i tko njih sluša, sluša Krista, a tko njih prezire, prezire Krista i Onoga koji je Krista poslao" (LG 20). "U biskupima, dakle, kojima pomažu svećenici, nalazi se posred vjernika Gospodin Isus Krist, Vrhovni svećenik. Sjedeći naime s desne Boga Oca, ne prestaje biti prisutan u zajednici svojih biskupa, nego u prvome redu po njihovoj odličnoj službi propovjeda svim narodima riječ Božju i vjernicima neprestano dijeli sakramente vjere, po njihovoj očinskoj službi (usp. 1 Kor 4,15) pridružujući svome tijelu nove udove nadnaravnim preporodom, i napokon njihovom mudrošću i razboritošću upravlja i uredjuje Narod Novoga Zavjeta na njegovu putovanju prema vječnom blaženstvu. Ti pastiri, izabrani da pasu stado Gospodnje, službenici su Kristovi i upravitelji tajna Božjih, kojima je povjereno svjedočanstvo Evandjelja milosti Božje i služba Duha i pravednosti u slavi. Da ispune tako velike službe, Apostole je Krist obdario posebnim izljevom Duha Svetoga koji je sišao nad njih, a sami su predali svojim pomoćnicima duhovni dar polaganjem ruku, koji je sve do nas došao u biskupskom posvećenju. Sveti Sabor pak uči da se biskupskim posvećenjem dijeli punina sakramenta Reda, koja se i liturgijskim običajem Crkve i glasom svetih Otaca zove najviše svećeništvo, vrhunac svete službe. Biskupsko posvećenje daje sa službom posvećivanja takodjer službe poučavanja i vladanja, koje se ipak po svojoj naravi mogu izvršivati samo u hijerarhijskoj zajednici s Glavom i članovima Kolegija" (LG 21). "Rimski Biskup kao Petrov nasljednik trajno je i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika" (LG 23). "Izvršavajući vrhovnu, punu i neposrednu vlast nad cijelom Crkvom, rimski se veliki svećenik služi uredima Rimske kurije. Ti uredi, prema tome, obavljaju svoje poslove u njegovo ime i pod njegovim autoritetom, na dobro Crkve i na službu posvećenih pastira" (CD 9). "Biskupi, kad uče u zajednici s Rimskim Biskupom, treba da svi poštuju kao svjedoke božanske i katoličke istine; a sud svoga biskupa što ga on u Kristovo ime daje u stvarima vjere i morala moraju vjernici primati i uza nj pristajati s religioznim poslušom. Taj pak religiozni

posluš volje i razuma treba da se na osobit način iskazuje autentičnom učiteljstvu Rimskoga Biskupa i kad ne govori "ex cathedra"; tako naime da se njegovo vrhovno učiteljstvo sa štovanjem prizna i iskreno pristaje uz mišljenja od njega iznesena prema očitovanoj namjeri i volji njegovoj, koja se osobito vidi ili iz naravi dokumenta, ili iz čestog predlaganja iste nauke, ili iz načina izražavanja" (LG 25). "Biskup koji ima puninu sakramenta Reda, jest "upravitelj milosti vrhovnog svećeništva" osobito u Euharistiji, koju sam prinosi ili se brine da se ona prinosi, i po kojoj neprekidno Crkva živi i raste"..... "Svakim zakonitim slavljenjem Euharistije upravlja biskup, kojemu je povjerena dužnost da Božanskom Veličanstvu iskazuje štovanje kršćanske vjere i da njim upravlja prema Gospodinovim zapovijedima i crkvenim zakonima, po njegovu posebnom sudu dalje odredjenima za njegovu biskupiju"..... "Službom riječi saopćuju silu Božju vjernima za spasenje, a po sakramentima, kojih pravilno i plodno dijeljenje svojom vlašću uredjuje, vjernike posvećuje. Oni uredjuju dijeljenje krštenja, po kojemu se daje udio u Kristovu kraljevskom svećeništvu. Oni su prvotni djelitelji potvrde, djelitelji svetih redova i upravljači isповјednih propisa" (LG 26). "Biskupi upravljaju posebnim, njima povjerenim crkvama, kao Kristovi zamjenici i poslanici, savjetom, uvjeravanjem, primjerom ali i autoritetom i svetom vlašću, kojom se služe samo zato da svoje stado odgoje u istini i svetosti, sjećajući se da onaj koji je veći bude kao manji, a onaj koji je poglavica da bude kao sluga. Ta je vlast koju, osobno vrše u Kristovo ime, prava, redovita i neposredna, iako njezino vršenje konačno odredjuje vrhovna vlast Crkve i nakim se granicama s obzirom na korist Crkve i vjernika može ograničiti. Na temelju te vlasti biskupi imaju sveto pravo, a pred Gospodinom dužnost da donose zakone za svoje podložnike, da sude i uredjuju sve što spada na bogoslužje i apostolat. Njima je potpuno predana pastirska služba ili redovita i svagdanja briga za njihovo stado, i nemaju se smatrati namjesnicima Rimskog Biskupa, jer imaju svoju posebnu vlast i opravdano se nazivaju poglavicama naroda kojima upravljaju. Njihovu vlast ne krnji vrhovna i opća vlast; nego je naprotiv proglašuje, jača i štiti, budući da Duh Sveti čuva neokrnljen oblik vlasti ustanovljen od Krista Gospodina u njegovoj Crkvi" (LG 27). "Gospodin Isus, kojega je Otac posvetio i poslao na svijet, cijelo svoje mistično Tijelo čini dionikom pomazanja Duha kojim je sam pomazan. U njemu naime svi vjernici sačinjavaju sveto i kraljevsko svećenstvo"..... "Isti je Gospodin od vjernika - da bi srasli u jedno tijelo u kojem

'svi udovi nemaju iste službe' - postavio neke da budu službenici, da u društvu vjernika posjeduju svetu vlast reda da prikazuju žrtvu i da opraštaju grijeha te da za ljude javno obavljaju svećenički službu u Kristovo ime. Stoga je Krist - poslavši apostole kao što je njega samoga poslao Otac - po istim apostolima učinio dionicima svoga posvećenja i poslanja njihove nasljednike biskupe. Zadatak njihove službe je u nižem stupnju predan prezbiterima, da bi, uspostavljeni u red prezbitera, bili sudionici biskupskoga reda, kako bi se pravilno izvršilo apostolsko poslanje povjerenom od Krista. Služba prezbitera, jer je povezana s biskupskim redom, učestvuje u autoritetu kojim sam Krist svoje Tijelo izgradjuje, posvećuje i upravlja. Zato svećeništvo prezbitera predpostavlja sakramente kršćanske inicijacije, no ipak se podjeljuje onim posebnim sakramentom kojim se prezbiteri pomazanjem Duha Svetoga obilježuju posebnim biljekom i tako se upriličuju Kristu svećeniku da mogu djelovati u ime Krista koji je Glava Crkve"(PO 2). "Opće svećeništvo vjernika i ministrijalno ili hijerarhijsko svećeništvo, premda se između sebe razlikuju bitno a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj posebni način dio u Kristovu svećeništvu. Ministerijalni svećenik, svetom vlašću koju ima, odgaja svećenički narod i upravlja njime, izvršuje euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi i prinosi je Bogu u ime cijeloga naroda; vjernici pak snagom svoga kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju Euharistije i vrše ga u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajom i djelotvornom ljubavi"(LG 10). "Prezbiteri imajući pred očima puninu sakramenta reda koju posjeduju biskupi, neka u njima poštuju autoritet Krista vrhovnog pastira. Zato neka prijanjaju uz svog biskupa iskrenom ljubavlju i poslušnošću. Ova se svećenička poslušnost, prožeta duhom suradnje, temelji na samom učestvovanju u biskupskoj službi, koje se prezbiterima daje sakramentom reda i kanonskim poslanjem"(PO 7).

Iako Koncil lijepo i jasno govori i o Papi i o biskupima i o svećenicima, pseudo-koncil je stavio u pitanje i prouzročio u Crkvi više razaranja nego prave obnove. Nije Koncil zato kriv. Njegovi dokumenti su nepresušni izvor eklezijalnosti, duhovnosti i svetosti za svakoga i za sve nas. I kada bismo se držali smjernica Crkve i II Vat. sabora sigurno je da ne bi bilo hercegovačke rane i sablazni, kojoj se čudi cijeli svijet. Duhovna šteta koju trpi ne samo svijet koji je najbliži ovim događajima, nego sav svećenički i redovnički podmladak, vjernici po cijeloj domovini

i izvan nje, ta šteta je neopisiva i odgovornost pred Bogom strašna. Netko je očito krivac za to, pred Bogom i dušama.

Još pd početka otkako sam čuo za ova događanja u Hercegovini, imao sam svoje mišljenje o rješenju i čudio sam se kako to može da traje u Crkvi. Naime, shvaćam da svaki čovjek u formiranju svojih pogleda i sudova o ljudima, događajima i pravima ovisi o porijeklu, odgoju i okolini u kojoj živi. Da sam se i ja negdje drugdje rodio i da sam drukčiji odgoj imao, sigurno bi mnoge stvari drukčije gledao. Tako je i s nama koji smo, doduše na evanđeoskom temelju, nešto drukčiji odgoj primili i drukčijim zajednicama pripadamo, konkretno dijecezanski kler i franjevci. Ali mi pripadamo istoj svetoj Katoličkoj crkvi. Primili smo isti sveti sakramenat Reda, dali svečano obećanje (neki i zavjet) poslušaa. Poznati su nam i dogma i moral i kanonsko pravo Crkve. Ispovjedamo se i svaki dan idemo na oltar. Drugima propovijedamo kako se ne smije svadjati, kako se treba pomiriti, znamo za Isusovu prijetnju onima koji sablažnjavaju malene, vjernike. I što je normalnije i crkvenije i evanđeoskije nego li naše različite stavove iznijeti pred onoga koji ima vlast da zaveže i razriješi, te da On i nama svima naredi što nam je činiti? A znamo da je Papa rekao, Dekret "Romanis Pontificibus" je potpisao Pavao VI. Govoriti da Papa nije znao što potpisuje, jest uvreda za običnog čovjeka, a kamoli za Papu da bi tako neodgovorno postupao. Ako smo ovdje različite strane koje se ne mogu same složiti, mora biti izlaz iz sukoba u sudu Najvišega. I onaj koji je kršten i priznaje se katolikom, ne može izmaći obavezi da Papu poslušaa, daleko više onaj koji ima sveti Red ili zavjete. "Ne mogu po savjesti", ali savjest treba formirati prema nauci Crkve. Jer tako isto "po savjesti" netko može odbaciti smisao ili formu i materiju nekog sakramenta ili svih sakramenata, ili neke dogme ili celibat jer ga "po savjesti" smatra preživjelim, i bilo koje strukture crkvene.... i to je put u kaos. Protestantizam je odbacio Glavu Crkve i svaki pojedinac se oslanja na djelovanje Duda Svetoga. Zato danas ima blizu 300 protestantskih sekta, sljedba, svatko govori "po savjesti". Ja ne niječem važnost savjesti, jer što nije prema savjesti, grijeh je. Ali ne može se godinama imati krivo formiranu savjest kojoj nitko u Crkvi ne može prigovoriti. To je besmisleno, štetno. Zato će za mene biti svetinja sud Svete Stolice čak i tamo gdje sam kao glava biskupije vlastan da donesem konačan sud. I nemam ništa protiv toga da se bilo tko protiv mojih odluka obrati Svetoj Stolicu žalbom ili tužbom, naravno in devolutivo ili suspensivo kako c. zakon predviđa. Naš "promitto" nije imao dodatak "quod

placet" - obećajem posluš u onome što mi se sviđa. Ne smatram ni Svetu Stolicu da je nepogrješiva u rješavanju ovakvih pitanja kakva nas taru, ali tko neće da prihvati njezin sud u jednoj stvari, morao bi dozvoliti i drugome da ga ne prihvati u drugome, i otvoren je put u samovolju, razaranje i sablazan. A odgovornost pred Bogom je prevelika.

Mislim da je bilo potrebno u ovoj poruci naglasiti mjesto i ulogu biskupa u Crkvi prema II Vat. saboru, posebno obzirom na prilike koje vlada u Hercegovini. Htjeli mi ili ne, bilo nam pravo ili ne, od Mostara do Zagreba, Beča i Rima i još dalje, kada se spomene Hercegovina, odmah se postavlja pitanje o neredu u našoj biskupiji. To zasjenjuje ono pozitivno u našoj biskupiji, a to nije maleno. Dao Bog da sjene nestanu i da sunce još bolje sja. Naša biskupija pokazuje veliku vitalnost u vjerskom pogledu i materijalnoj izgradnji. Hvala Bogu!

U današnjem svijetu velikih promjena i rušenja starih ideala i vrednota, vjera je prva na udaru. No sve ostaje u rukama Božjim i kako i koliko će Bog prepustiti kušnje to mi ne znamo. Moramo se čvrsto ufati i neumorno raditi za kraljevstvo Božje, za neumrle duše koje su nam povjerenene. Ima momenata koji su jači od nas, a ima i situacija gdje neumornost i rad apostola svladava i najveće teškoće. Preporučam u prvom redu solidnu katehizaciju i dobru pripremu za propovijed. To je jedinstvena prilika, da nam vjernici sami dolaze da nas čuju, i žele da nas čuju. Kako je težak propust s naše strane, ako se za tu priliku ne spremimo da im kažemo kao oci i pastiri ono što im treba, ono što Bog od njih traži. Odlazak na rad u Evropu donio je mnogo materijalnog dobra, ali i mnogo moralnoga zla. I tu treba smionost vjernicima oči otvoriti i ukazivati na zlo koje im prijeti u prvom redu na moralnu slobodu koja uništava brakove, pogoduje bijeloj kugi i padu nataliteta, težnji za prekomjernim užicima, alkoholizmu, bludničanju. Naša mladež je danas na posebnim mukama i napastima. Često im se i previše laska da im se ne zamjeri, da im se dodvori i pušta ih se u kojekakve prigode i zabave gdje čistoća i krepost postaju nemogući. U nagovorima, i ispovijedima treba zlo otkrivati i osuditi. Teška je to borba, često izgleda beskorisna, ali nikad svećenik neće zabilježiti potpun uspjeh. No nakon nekog vremena opaža se razlika kod onoga koji uporno radi i nastoji. To je ona Pavlova preporuka, uvijek svježija i aktualna: "Propovijedaj riječ, nastoj kako toga u zgodno i nezgodno vrijeme, kori, prijeti, opominji posve strpljivo i poučavajući" (2 Tim 4,2).

U posljednje vrijeme sve je više rastava mladih brakova. Sklapaju se nepromišljeno, prebrzo, bez priprave, bez oglasa... Potrebno je sve učiniti da se vjenčanje lijepo pripremi i malo odgodi da ne bude nepromišljeno. Neka se preporuča i zahtjeva da se mladenci prijave barem mjesec dana prije. To često ponavljati! U zaručničkoj pouci ne ispustiti im otvoreno, naravno i čedno, govoriti o kršćanskom stavu prema bračnom životu i odgovornom očinstvu, o čemu je i zadnja Sinoda biskupa govorila i potvrdila i pohvalila principe "Humanae vitae" i sve druge kršćanske dužnosti i Božje zapovijedi neka budu predmet stalnih preporuka i pouka, podržavajući ujedno pučke pobožnosti u kojima smo i mi odgojeni, a kojima su naše majke pripremale naša zvanja. Preporuka i širenje katoličke štampe neka bude ustuk škodljivom djelovanju nemoralne štampe i nečednih filmova.

Ovdje imam prvi put prigodu da javno izrazim moj negativni sud i stav prema Teološkom društvu "Kršćanska sadašnjost". Ono je po mom skromnom mišljenju najtragičnija pojava u životu naše poslijeratne Crkve. Poznata je izjava kardinala Sepera o tome kako su oni zaskočili episkopat. Radili su sve u tajnosti i kada su imali jako zaledje, koje ih i danas podržava, onda su nastupili pred javnošću. Ja sam poslije onog skandaloznog intervjua u porno-reviji "Start" napisao članak protiv Teološkog društva, ali mi je GK odbio to štampati. Kasnije je podpredsjednik TDKS i urednik GK istupio iz TDKS i izrekao osudu TDKS jaču od one u mom članku. Ja ne mržim nikoga od članova TDKS, ali Društvo kao takvo je "čudovište" koje je u sebi kontradikcija. Teolozi su izišli iz crkvenog sektora da bi svoju teološku djelatnost lakše vršili u socijalističkom sektoru koji ima usmjerenje SKJ. A što im je Crkva skrivila? Ali oni su uspjeli rascjepiti našu Crkvu od vrha do dna, od biskupa do vjernika i svom zaledju napravili uslugu, koju im ono nikada ne može dovoljno platiti. Našoj Crkvi treba tisak, listovi i neka ustanova za izdavanje knjiga, ali ne na način i uz cijenu cijepanja našeg jedinstva i mira. Sigurno je da je 90% vjernika i svećenika protivno odlasku KS iz crkvenog sektora i crkvene jurisdikcije. Članovi TDKS u mojoj biskupiji ne mogu djelovati na bilo kojem vjerskom području, niti svećenici ili redovnici članovi TDKS mogu imati od mene kanonsku misiju i jurisdikciju. Oni koji dovode iz drugih biskupija predavače, pučke misionare ili vodje duh. vježba neka paze na to na vrijeme.

Draga braćo svećenici! Završavajući ovu moju poruku vama mojim suradnicima preporučam razboritost i oprez u svijetu koji je bogat i jak napastima. Mnogi od naše braće su nastradali. Nitko ne zna do čega će ga dovesti poigravanje napastima koje su nam ušle u kuće, koje nas prate posvuda. Fratres, sobrii estote! Treba u ovim vremenima molitvu pojačati, posebno bih vam preporučio Gospinu kronicu i dvije i tri dnevno. Velike su potrebe Sv. Crkve, braće ljudi zalutalih, otpalih. Neka ih draga Gospa privede svome Sinu, a nama isprosi svetu ustrajnost. Htio bih vam mnogo toga još preporučiti. Ako Bog da, bit će još prigode.

Preuzimajući upravu biskupije predajem se u ruke Božje, zaštititi Majke Marije i zaštitnika naših biskupija. Znam da mi je mnogo trpjeti. Izdržat ću desetak godina, pa onda treba Bogu ići. Nastojat ću da ne pogazim zakon Crkve ni ljubav prema bližnjemu. Pravdu i ljubav je teško uskladiti, ali jedno drugo ne isključuje. Preporučam se svoj braći svećenicima kojima pišem da me se sjete u molitvama a to su dužni svi svakog dana barem u kanonu mise. Tko s biskupom neće zajedništva niti u euharistijskoj žrtvi, kako može reći da pripada Crkvi? A vjernici prate da li će svećenik u misi moliti i za svoga biskupa. K meni svaki svećenik može doći kada hoće, ali dobro je, tko može upitati da li sam u Mostaru, ako se radi o važnijem razgovoru. Probleme, traženja, prijedloge treba donijeti pismeno da ne nastaju nesporazumi. U svemu nam najviše treba dobre volje, dobre nakanе i crkvenog duha, pa ćemo uz pomoć Božju svladavati teškoće i probleme makar kakvi oni bili. Želim svima sretan Božić, porođenje Gospodinovo! Mir i blagoslov Božji sa svima vama!

+ Pavao, biskup

+++++

U godini kad slavimo 1500-obljeticu sv. Benedikta, zaštitnika Evrope preporučujemo svećenicima:
LENTINI-KIRIGIN: Sveti Benedikt, zaštitnik Evrope,
Izdale - Bebediktinke sv. Luce 59000
Šibenik /cijena 60 ND/.

II. DOKUMENTI SVETE STOLICE

Sv. Kongregacija za nauk vjere

DEKLARACIJA O EUTANAZIJI

Prava i dobra ljudske osobe imaju veliku važnost među pitanjima koja se pokreću kod ljudi našega vremena. O tom je Ekumenski II Vat. sabor svečano potvrdio dostojanstvo ljudske osobe te na osobit način pravo na život. Stoga je isti Sabor osudio zločine protiv životu u koje se ubrajaju "bilo koje vrsti ubojstva, genocidi, pobačaj, eutanazija i svojevoljno samoubojstvo" (GS 27).

Nedavno je Kongregacija za nauk vjere svim kršćanima dozvala u pamet nauku o izravnom pobačaju(1), a sad se istoj sv. Kongregaciji čini prikladnim izložiti nauku Crkve o eutanaziji.

Istina je da su na ovom području nauke posljednji pape (2) izložili načela koja u cjelosti ostaju na snazi: no radi napretka medicine u pitanju se eutanazije pojavljuju novi aspekti koji traže da budu izloženi novim objašnjenjima s obzirom na etičke norme.

Budući da se u današnjem ljudskom društvu često dovode u pitanje i sama osnovna dobra ljudskog života (stoga) promjena građanske kulture utječe i na sam način procjenjivanja smrti i boli. Treba također napomenuti kako se povećala moć medicine da ozdravlja te produljuje život uz neke uvjete iz kojih se kadkad rađaju neka moralna pitanja. Stoga ljudi, koji se nalaze u tom stanju, zabrinuti sebi postavljaju pitanje o značenju duboke starosti i smrti. S tim je u skladu što se također pitaju: imaju li pravo sebi i svojim priskrbiti "slatku smrt" koja bi bolove mogla skratiti i o kojoj im se čini da više odgovara dostojanstvu čovjeka. O toj je stvari više Biskupskih konferencija postavilo pitanje sv. Kongregaciji za nauk vjere. Nakon što je zatražila mišljenje stručnjaka o različitim vidovima eutanazije, ova sv. Kongregacija sada želi ovom Deklaracijom odgovoriti traženju biskupa da bi što lakše mogli povjerene vjernike ispravno poučiti te da imadnu na temelju čega upraviteljima javnih ustanova dati elemente za razmatranje o ovom vrlo ozbiljnom problemu.

Obrazloženje se ovog dokumenta u prvom redu tiče onih koji vjeru i nadu polažu u Krista iz čistijeg života, smrti i uskrsnuća kršćanski život i smrt dobiše novo značenje, prema riječima sv. Pavla: "Bilo da živimo, Gospodinu živimo., bilo da umiremo, Gospodinu umiremo. Bilo dakle da živimo, bilo da umiremo, Gospodinovi smo!" (Rim 14,8; usp. Fil 1,20).

A što se tiče onih koji ispovjedaju drugu vjeru, njih se većina s nama očito slaže u onom što vjera u Boga stvoritelja, Brižnoga i Gospodara života - ukoliko tu vjeru imaju - svakoj ljudskoj osobi daje posebno dostojanstvo i osigurava poštivanje.

Nadati se je da će ovu Deklaraciju prihvatiti i oni ljudi dobre volje koji imaju živu svijest o pravima ljudske osobe, iako se inače međusobno razilaze radi različitog filozofskog ili ideološkog naučavanja. Uostalom ovih su posljednjih godina baš ta prava često proglašavana na Međunarodnim skupovima(3). I budući da se radi o osnovnim pravima koja su vlastita svakoj ljudskoj osobi, očito nije opravdano poricati univerzalnu vrijednost tih prava oslanjajući se na argumentaciju izvedenu iz političkog pluralizma ili iz vjerske slobode.

1. Vrijednost ljudske osobe

Ljudski je život osnova za sva dobra, a takodjer i nužni izvor i uvjet svakog ljudskog djelovanja i društvenog učešća. Većina ljudi život smatra svetom stvari i priznaje da njime nitko ne može raspolagati po miloj volji. Kršćani mogu gledati u životu nešto još izvrsnije, tj. dar Božje ljubavi što ga moraju čuvati i učiniti ga plodnim. Iz ovog drugog vida proizlazi slijedeće:

- 1.- Nitko ne može napadati život bilo kojeg nevinog čovjeka, a da se ne suprostavi Božjoj ljubavi prema njemu, a da ne povrijedi osnovno pravo koje se ne može ni izgubiti ni otudjiti, prema tome, da ne počinu zločin najveće težine(4).
- 2.- Svaki čovjek ima živjeti prema Božjem naumu, jer mu se život povjerava kao najveće dobro koje već ovdje na zemlji mora donositi plodove, a kojeg se potpuno i apsolutno usavršavanje ima očekivati u vječnome životu.
- 3.- Hotimična, dakle, smrt ili samoubojstvo jest zločin jednako kao ubojstvo. Takav se naime čin mora smatrati kao odbacivanje vrhovne Božje vlasti i Njegova nauma ljubavi. Osim toga, samoubojstvo je često i odbijanje ljubavi prema sebi; poricanje prirodnog instinkta za životom, bježanje od obaveza pravednosti i ljubavi koje se duguje ili bližnjima ili različitim zajednicama ili cijelom ljudskom društvu, premda se nekada - kako je svima poznato - stvori duševno stanje koje može umanjiti pa i posve ukloniti krivnju.

Od samoubojstva svakako treba razlikovati ono žrtvovanje života po kojem netko polaže ili izlaže opasnosti svoj život radi uzvišenijeg razloga kao što je čast Božja, spasenje duša ili služenje braći (usp. Iv 15,14).

2. E u t a n a z i j a

Da bi se ispravno obradilo pitanje eutanazije, dobro će biti da se najprije pomno protumači značenje riječi.

Po etimologiji u starini je eutanazija označavala blagu smrt bez ljutih bolova. Danas se ne gleda na to izvorno značenje riječi nego više na neki medicinski zahvat kojim se umanjuju bolovi bolesti i zadnje smrtne borbe, kojiput i uz opasnost da se prerano oduzme i život. Ova riječ napokon ima i uži smisao tako da označuje i zadavanje smrti iz samilosti, iako s nakanom da se potpuno otklone posljednji bolovi ili da se izbjegne produljivanje života možda i za više godina, što bi moglo nametnuti preveliko opterećenje obitelji ili društvu, kod defektne djece, neizlječivih bolesnika ili maloumnih.

Stoga je potrebno da bude potpuno jasno koje se značenje toj riječi daje u ovom dokumentu.

Nazivom "eutanazija" označuje se zahvat ili propust koji po svojoj naravi ili po nakani zadaje smrt da bi se tako otklonila svaka bol. Prema tome, eutanazija se sastoji u nakani volje i u načinu postupka koji se upotrebljava.

Stoga treba ponovo i odlučno deklarirati da nitko i ništa ni na koji način ne može dopustiti da se živo ljudsko biće nevino ubije, bilo starac, bilo neizlječivi bolesnik bilo da je u smrtnoj borbi. Osim toga, nikom nije dopušteno da zatraži taj smrtonosni postupak za sebe ili za drugoga koji je povjeren njegovoj odgovornosti, čak na to ne smije ni pristati izričito ni implicite. I nikoja vlast ne može to zakonito nametnuti ili dopustiti, jer se radi o povredi božanskog zakona, o povredi dostojanstva ljudske osobe, o zločinu protiv života, o zločinstvu prema ljudskom rodu.

Radi dugotrajnih i jedva podnosivih bolova, radi razloga koji se oslanjaju na duševna osjećanja ili iz uzroka druge vrsti, može se dogoditi da neki budu navedeni vjerovati da mogu zakonito tražiti smrt za sebe ili (je) drugima zadati. Premda se u takvim slučajevima čovjekova krivnja može umanjiti ili je uopće ne biti, ipak pogrešno mišljenje, u koje savjest možda dobronamjerno zapadne, ne mijenja naravi ovog smrtonosnog čina što ga po sebi uvijek treba odbaciti. Opet se ne smije shvatiti da izražavaju pravu volju za eutanazijom i vrlo jaki vapaji bolesnika koji kadkada vapi za smrću jer se gotovo uvijek radi o tjeskobnim zazivanjima pomoći i ljubavi. Bolesniku je naime osim liječničke njege potrebna ljubav, žarko suosjećanje ljudsko i nadnaravno kojim ga mogu i moraju obuhvaćati svi bližnji: roditelji, i djeca, liječnici i dvoritelji bolesnika.

3. Značenje bola kod kršćana i upotreba lijekova protiv bolova

Smrt ne dolazi uvijek u jednim uvjetima nakon mučenja i jedva podnosivim bolovima. Niti je nužno da pred očima imadnemo posve izuzetne slučajeve. Dosta naime, i to podudarnih svjedočanstava nalaže da mislimo da se je sama priroda pobrinula da budu lakša ona razdvajanja koja se kod smrti imaju učiniti, koja bi se čovjeku preko mjere činila gorkima kad bi ga snašla dok je u vrlo dobrom zdravlju. Tako biva da dugotrajna bolest, duboka starost, stanje osamljenosti i napuštenosti stvore takve psihološke uvjete koji čine lakšim prihvaćanje smrti.

Ipak valja priznati da je smrt, kojoj predhode ili je prate dosta teški i dugi bolovi, zbivanje po kojem prirodno ljudski duh obuzima tjeskoba.

Sigurno je tjelesna bol dio ljudskog stanja koje se ne može izbjeći. S biološkog je gledišta ta bol opomena od nedvojbene koristi; no kad zahvati psihološki život čovjeka, jačina mu često nadilazi biološku korist i može se toliko pojačati da uklanjanje (boli) bude poželjno i da se pod svaku cijenu postigne.

Prema kršćanskoj nauci bol ipak, osobito u zadnjim časovima života, ima vlastito mjesto u spasiteljskom Božjem naumu. To je naime učestvovanje u Kristovoj muci i pripajanje otkupiteljskoj žrtvi koju je On pri-
nio pokoravajući se Očevoj volji. Stoga nije čudo ako neki kršćani žele samo malo uzimati anestetične lijekove tako da se svojevolumnim primanjem barem dijela bolova mognu po njima na svjestan način priključiti bolovima Krista raspetoga na križ (usp. Mt 27,34). Ipak ne bi bilo razborito kao opće načelo nametnuti koji herojski čin; naprotiv za većinu bolesnika kršćanska razboritost preporučuje upotrebu onih lijekova koji su podesni da ublaže ili otklone bol, makar otd, kao drugotni učinak, uslijedila obamrlost ili umanjena svijest.

A što se tiče onih koji nemaju sposobnosti izraziti svoje osjećanje, s pravom se može pretpostaviti da žele uzeti ona sredstva za ublaženje boli, te da im se dadnu prema uputama liječnika.

No intenzivno uzimanje analgetika nije bez opasnosti, jer bi im se, radi pojave priviknutosti, općenito morala povećati doza da bi ostali učinkoviti. Dobro je ovdje napomenuti jedno objašnjenje Pija XII, koje još uvijek u potpunosti ima svoju važnost. Skupu liječnika koji je postavio pitanje: "Da li se prema načelima religije i moralne discipline uklanjanje boli i svijesti pomoću narkotičkih lijekova, može dopustiti liječniku i bolesniku, iako je smrt na pomolu a predviđa se da će upotreba tih lijekova skratiti život?" Papa je odgo-

vorio: "Ako nema drugih pomagala te ako u tim okolnostima to ne sprečava da se ispunjavaju ostale religiozne i moralne obaveze, dopušteno je"(5). U tom slučaju, kako je očito, smrt nije nikako namjeravana ni tražena, premda se iz razumna razloga izlaže njenoj opasnosti, a u nakani je samo to da se bolovi djelotvorno ublaže uporabom analgetika kojima raspolaže medicina. Zaslužuju ipak da budu posebno razmotreni analgetski lijekovi po kojima bolesnici gube svijest o sebi. Vrlo je naime važno da ljudi ne mogu samo zadovoljiti moralnim zapovijedima i dužnostima prema svojim, nego također i osobito da se pri potpunoj svijesti kako treba raspolože za susret s Kristom. Stoga Pijo XII. upozorava kako "nije pravo da umirući bez teškoga razloga bude lišen svijesti"(6).

4. Mjera u primjeni terapijskih sredstava

U naše vrijeme puno znači da se u času smrti poštiva dostojanstvo ljudske osobe i kršćansko značenje života čuvajući se tzv. tehničke (uhodanosti) koja sa sobom nosi opasnost zlorabe. Uistinu ih ima koji govore o "pravu na smrt", a tom se izrekom ne označava ničije pravo da sam sobom ili po drugom bude svjestan smrti, kako se njemu svidi; nego pravo da umre u potpunoj smirenosti čuvajući ljudsko i kršćansko dostojanstvo. Ako se stvar uzme tako primjena terapije može kadkad postaviti neka pitanja.

U puno slučajeva može se dogoditi da stanje bude tako složeno da iskrsnu dvojbe o načinu kako da se u djelo provedu načela moralne nauke. Donošenje odluke za sud savjesti pripada ili bolesniku ili onima koji zakonito nastupaju u njegovo ime ili čak liječnicima koji moraju sve uzeti u obzir: kako moralne zapovijedi tako i mnogovrsne vidove (konkretnoga) slučaja.

Svatko je dužan brinuti se o svome zdravlju i činiti da mu se da liječenje. A oni kojima je povjerena briga za bolesnike, moraju sa svom pomnjom obavljati svoj posao i davati lijekove koji se čine nužnima i korisnima.

Da li se u svim okolnostima moraju okušati baš svi lijekovi? Nije davno bilo kada su moralisti odgovarali da se nikad ne može narediti upotreba izvanrednih sredstava. Taj odgovor, koji načelno uvijek vrijedi, danas možda izgleda malo nejasan bilo radi nedovoljno određenog izričaja, bilo radi brzog napretka koji je u tehnici izvršen. Otud neki radije govore o razmjernim i nerazmjernim sredstvima. Kakogod bilo, sredstva će se ispravno moći procijeniti, ako se vrsta terapije, te stupanj i nužni troškovi oko nje kao i mogućnosti da se primjeni, uspoređi s učincima koji se mogu očekivati uzimajući u dužni obzir stanje i bolesnika i njegovih tjelesnih i duševnih sila. Da bi se ova opća načela na djelu što bolje provela, moći će pomoći slijedeća pitanja objašnjenja:

- Ako ne pomažu druga sredstva, smiju se uz bolesnikov priistanak upotrebljavati sredstva do kojih dodju najnovija našašća medicine, premda pokusima još nisu dostatno dokazana, te nisu bez neke opasnosti. Bolesnik koji ih prima može takodjer dati primjer plemenitosti za dobro ljudskog roda.

- Isto se tako smije prekinuti upotreba tih sredstava kad god ishod prevari u nadi koja se u njih polagala. No za donošenje takve odluke treba uzeti u obzir opravdanu želju bolesnika i njegovih, a i mišljenja liječnika koji su zbilja stručnjaci. Ovi bi svakako bolje nego drugi mogli pravo prosuditi: kada troškovi za instrumente i ljude uz njih uposlone ne odgovaraju predviđenim učincima i kada će upotrebljena sredstva medicine kod bolesnika izazvati bolove ili neugodnosti teže nego što je krst koju bi mu mogla donijeti.

- Uvijek je dopušteno zadovoljiti se samo dopuštenim sredstvima koja medicina može dati. Stoga se nikome ne može nametnuti obaveza na ono liječenje koje ipak nije bez opasnosti ili je jako neugodno, iako je (inače) već u upotrebi. Ovo se odbijanje liječenja ne može usporedjivati sa samcubojstvom, nego se radije ima smatrati ili kao jednostavno prihvaćanje ljudskog udesa ili kao nastojanje da se izbjegne mučno orudje medicine kojemu ipak ne odgovara korist učinaka koji bi se mogli očekivati, ili napokon kao želja da se opitelji ili zajednici ne nametne težak teret.

Kad je smrt već tu tako da se nikakvim sredstvima ne može zapriječiti, smije se po savjesti odlučiti odreći se liječenja koje može donijeti samo jadno i puno boli produženje života, ali ipak ne propuštajući redovitih kura koje u takvim slučajevima trebaju bolesniku. Tada nema razloga da liječnik bude u tjeskobi kao da je uskratio pomoć nekom tko se nalazi u pogibelji.

Z a k l j u č a k

Norme sadržane u ovoj Deklaraciji proizlaze iz utrošenog nastojanja da se ljudima pomogne u skladu Stvoriteljevim naumom. Ako, s jedne strane, život valja smatrati Božjim darom; ne može se s druge strane, ni smrt izbjeći, pa je nužno da je mi - nikako ne ubrzavajući čas smrti - mognemo primiti potpuno svjesni naše odgovornosti i sa svim dostojanstvom. Smrt naime stavlja svršetak ovome zemaljskom životu, ali ujedno otvara prilaz besmrtnom životu. Stoga se za ovaj događaj svi ljudi moraju ispravno raspoređiti u svjetlu ljudskih vrijednosti, a kršćani još daleko više vodjeni svjetlom svoje vjere.

Što se tiče onih koji se posvećuje zaštiti javnog zdravlja, nek oni ništa ne propuste učiniti kako bi svu vještinu svoje struke uložili na dobro bolesnih i umirućih, ali nek ipak znaju da je njima potrebna druga

utjeha, i to mnogo nužnija, a to je beskrajna dobrota i i žarka ljubav. Kad se ovakva usluga daje ljudima, daje se i samome Kristu Gospodinu koji je rekao: "Stogod ste učinili jednome od ove moje najmanje braće, meni ste učinili" (Mt 25,40).

Ovu Deklaraciju, razmotrenu na redovnoj skupštini ove sv. Kongregacije, sveti je Otac Ivan Pavao II. u audijenciji datoj potpisanom Kardinalu prefektu odobrio i naredio da se objavi.

U Rimu, iz Dvora sv. Kongregacije za nauk vjere 5.V.1980.

Franjo kard. Šeper, Prefekt

Fr. Jeronim Hamer O.P.
naslovni nadbiskup Larijski,
Tajnik

Bilješke

- (1) Deklaracija o izazvanom pobačaju 18. stud. 1974. (AAS 1974. str. 730-747).
- (2) Nagovor Pija XII. delegatima međunarodne unije Saveza katoličkih žena 11. rujna 1947. (AAS 1947. str. 483); članicama talijanske kat. unije primanja 29. list. 1951. (AAS 1951. str. 835-854); članovima Međunarodnog istraživanja primjene medicine kod vojnika 19. listop. 1953. (AAS 1953. str. 744-754); učesnicima XI kongresa Talijanskog društva za anesteziologiju 24. veljače 1957. (AAS 1957. str. 146). Usp. i Nagovor o pitanju "reanimacije" 24. stud. 1957. (AAS 1957. str. 1027-1033); Nagovor Pavla VI članovima posebnog Vijeća ujedinjenih naroda s obzirom na pitanje "Apartheid" 22. svibnja 1974. (AAS 1974. str. 346); Nagovor Ivana Pavla II Biskupima SAD 5. listopada 1979. (AAS 1979. str. 1225).
- (3) Nek se posebno uoč 779. napomena (1976) o pravima bolesnika, prihvaćena na skupu deputata Evropskog vijeća na XXVII. redovitoj sjednici (usp. SIPECA br. 1, ožujak 1977. str. 14-15).
- (4) Ovdje se posve izostavlja pitanje i o smrtnoj kazni i o ratu koje traži posebno, dugo razmatranje kakvo je izvan predmeta ove Deklaracije.
- (5) Nagovor Pija XII. 24. veljače 1957. (AAS 1957. str. 147)
- (6) Ibid.; usp. i Nagovor 9. rujna 1958. (AAS 1958. str. 694).

/Tekst preuzet iz Sl. Vjesnika subotičke biskupije/.

DEKLARACIJA EVROPSKIH BISKUPA

+++++

ODGOVORNOST KRŠĆANA ZA EVROPU DANAS I SUTRA

1. Na pragu smo trećeg tisućljeća kršćanske ere. Čovječanstvo, čini se, ide u susret nesigurnoj budućnosti. Mnogi žive u brizi i uznemirenosti. Ta situacija nas, evropske biskupe, sili da iznesemo zajedničku riječ o odgovornosti kršćana danas i sutra.

2. Ovu deklaraciju objavljujemo u povodu hodočašća evropskih biskupa u Subiaco, uz proslavu 1500. godine rođenja sv. Benedikta. Kao i Bazilije, i Benedikt je snažno utjecao na našu kulturu. Svojim životom i svojom riječju svjedočio je Kristovo evandjelje. On, a tako i samostani, koji su se u slijedećim stoljećima njime nadahnjivali, bitno su pridonijeli tome, da Evropa postane domovina napredovale čovječnosti. Nije ga, stoga, bez razloga papa Pavao VI. proglasio zaštitnikom Evrope.

3. Povezani istom vjerom u Isusa Krista, želimo ljudima našega vremena, a osobito onima, koji žive s nama u Evropi navjestiti nadu. Jer, vjerujemo da Evanđjelje može dati smisao svemu i ispunjenje svega, što se proživljava u povijesti ljudi pojedinaca i društva. Evanđjelje podupire našu nadu. I upravo po njemu - sjedinjeni s nasljednikom sv. Petra - nastojimo živjeti, u crkvenoj zajednici, koja nadilazi sve granice.

4. Poznato nam je, da su mnogi ljudi u prošlosti pregnuli i da mnogi i danas nastoje oko više slobode, više pravde i više mira na razini osobe, i tako i na razini zajednice. I mnogi kršćani zalažu se za taj ideal, a Crkva je - istupima posljednjih papa - poduprla ta njihova nastojanja. U istom smislu želimo i mi, kao ljudi odgovorni u našim mjesnim crkvama, pridonijeti svoj dio za Evropu i sutra. Zajednička izjava, po našem mišljenju, u sadašnjoj situaciji dobiva posebno značenje.

5. Kao i mnogi naši suvremenici, zapažamo u Evropi sjajne prednosti i ono, što obećava budućnost, ali zapažamo i poteškoće i probleme. Premda se moramo zadovoljiti tek s nekoliko podsjećaja, želimo ipak napomenuti, da se uspostavljaju najraznovrsniji kontakti i susreti za bolje međusobno razumjevanje, da raste spremnost na pomaganje i svijest oko odgovornosti glede ljudskih prava, osobito žene i djeteta; a postojanje traje i traženje smisla života, prije svega među mladeži, da se može zamijetiti opća težnja za pravdom, tmirom i oslobodjenjem od svakog oblika potlačivanja, a tako i želja za pomirbom među narodima, koji su se tako dugo međusobno borili. Ali, u isto vrijeme, ne smijemo ipak smetnuti s uma, da postoje i novi oblici bijede, nesigurnosti i nezaposlenosti, inozemnih radnika i bjegunaca,

te praktično preziranje ljudskog života i ljudskih prava u raznim zemljama, jednako tako kao i energetska i privredna kriza, napetost i sukobljavanje između društvenih sistema i ideologija, sve češća upotreba sile, utrka u naoružanju i strah - sve je to u mnogih ljudi dovoljan razlog za strah, zdvajanje i uzbunu.

6. Za prevladavanje toga mi nemamo nikakvih tehničkih rješenja ili modela, koje bismo mogli ponuditi. Dapače, naša je posebna zadaća navješćivanja evandjelja. No, mi vjerujemo, da je evandjelje svjetlo, koje sada i uvijek prosvjetljuje čovjeka i sve čovječanstvo. I uvjereni smo, da se - ispovjedajući svoju vjeru u Isusa Krista - zauzimamo i za poštivanje i dostojanstvo svakog čovjeka, a tako i za pravdu i mir.

I. ZA LJUDSKIJU EVROPU

7. Kršćanska nas vjera uči, da je čovjek stvoren na sliku Božju, iako nam se ona češće, zbog grijeha, pričinja izobličenom.

8. Isus je "slika nevidljivoga Boga, prvorodjenac prije svakog stvorenja" (Kol 1,15) i ujedno "savršen čovjek, koji je Adamovim sinovima vratio sličnost s Bogom, koja je već prvim grijehom izobličena" (1). On daje čovjeku da upozna, što znači biti čovjek i koji mu je pravi cilj: preko smrti pozvan je na uskrsnuće i vječni život.

9. Isus Krist je došao, da čovjeka pozove na to da nepoznatu slobodu, i to svega čovjeka, svakog čovjeka, sve ljude, uključujući i iskorijenjene i od društva zapuštene. On je ljudima otvorio neslućenu budućnost, jaču od svih protivština, jaču čak i od smrti.

10. Ta slika o čovjeku na poseban je način obilježila evropsku kulturu. Ona će za nas uvijek biti najdublji temelj ljudskog dostojanstva. Svjesni, da ta vizija kršćanske vjere suodređuje našu kulturu, mi biskupi, u suradnji s ostalim kršćanskim Crkvama i svim ljudima dobre volje, želimo se založiti za Evropu ljudi i naroda, a ne samo za Evropu pukog tehničkog ili organizatorskog napretka.

1. Ljudska Evropa - Evropa ljudi

11. Evropa je, treba to priznati, još daleko od toga, da bi svakom čovjeku omogućila život s potpunim poštovanjem njegova dostojanstva i njegove slobode. Unatoč odredjenom poretku, ljudska su prava, s jedne strane, ugrožena zlouporabom slobode, koja ide čak dotle, da se zahtjeva pravo na neograničenu potrošnju, a s druge strane zbog utapanja ljudske osobe u društvu. Na mnogo se mjesta ljudsko dostojanstvo žrtvuje slije-

pom vjerovanju u napredak. Totalitarizam, terorizam i primjena sile daljne su prijetnje. Mora se takodjer upozoriti na nepoštivanje prava na život nerodjena djeteta, na moralne i ideološke pritiske u odgoju djece, na ograničavanje vjerskog djelovanja, a tako i na moguće degradiranje čovjeka na putu, radnu snagu i na obični ekonomski faktor.

12. Dokle god su ljudska prava ugrožena, Crkva ne smije šutiti. Kao i Ivan XXIII. i njegovi nasljednici(2) tako su mnogi biskupi i biskupske konf. neprestano podizali svoj glas, da bi svoju braću ljude i narode zaštitili od nepravde. Pozdravljamo opću Deklaraciju o pravima čovjeka iz 1948. i izjavu evropskih država o poštivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda "uključujući i slobodu mišljenja, savjesti, vjere ili uvjerenja za sve, bez razlike rase, spola, jezika ili religije" (3). Na žalost, moramo s papom Ivanom Pavlom II ustvrditi, da takve izjave djelomice ostaju mrtvo slovo(4). Stoga se moramo još zauzeti za ljudska prava. Jer, samo je tada čovjek potpuno zaštićen, ako se stvarno, na svim područjima, poštuje njegovo dostojanstvo. Naš najvažniji doprinos sastoji se u tome, da se mi, zajedno sa svim ljudima dobre volje, neumorno zalažemo za takav odgoj, kojemu je temelj neograničeno poštovanje ljudskog dostojanstva i odgovarajućih obveza u Evropi i u svijetu.

13. Ovdje se moramo ograničiti na to, da naznačimo neke probleme, koji nam se čine osobito aktualnima.

a/ Ljudski život

14. U ljudski život, kao Božji dar, ne smije se svojevrijedno dirnuti. Njegova zaštita temeljno je čovjekovo pravo. U mnogim pak evropskim državama to se pravo ne poštuje, jer je proširen pobačaj, teror i nasilje. Tome nasuprot, dužnost nam je naglasiti, da svaki čovjek od časa začecja pa do prirodne smrti ima pravo na život i da ga svaki čovjek i čitavo ljudsko društvo moraju štiti u svem njegovu opsegu.

b/ Brak i obitelj

15. Brak i obitelj vrlo su važan temelj za život dostojan čovjeka i za društvo uopće. Ali, brak i obitelj danas su ugroženi i izopačenjem bračne ljubavi, obiteljskom sebičnošću, potrošačkim ponašanjem, koje uzima sve više maha, lakoćom rastave braka i zadiranjem u roditeljska prava. Više nego ikada "svi oni, koji imaju neki utjecaj na zajednice i društvene grupe, moraju djelotvorno pridonositi promicanju dobrobiti braka i obitelji"(5). S Koncilom mi iznova naglašavamo dostojanstvo bračne ljubavi i obitelji, a tako i njezine zadaće u odnosu na cjelokupnu zajednicu. To znači: supruzi imaju pravo živjeti zajedno, a to vrijedi i za inozemne radnike. Roditelji imaju pravo odgovarati svojoj djeci, a djeca imaju pravo živjeti u obitelji.

Ta prava ne smiju se ograničavati iz ideoloških, gospodarskih ili političkih razloga. S druge strane, obitelj u potpunosti ispunja svoju zadaću samo onda, kad se otvori široj zajednici i pridonosi općem dobru.

c/ Inozemni radnici i bjegunci

16. Ljudi, koji iz bilo kojih razloga napuštaju svoju domovinu, često su izloženi opasnosti, da dožive nerazumjevanje, da se ne vodi o njima računa, da budu povrijeđeni u svom dostojanstvu. Mi se zalažemo za to, da oni ni u čemu budu zapostavljeni u odnosu na domaće stanovništvo. Ne smije se dogoditi, da oni, koji su svojim radom pridonijeli gospodarskom napretku neke zemlje, budu - u privrednim krizama i uvjetima nezaposlenosti - vraćani u svoju, gospodarski siromašnu zemlju.

17. Obavljamo i prijašnje apele u korist bjegunaca svake vrste: stvarna solidarnost iziskuje ne samo velikodušno prihvaćanje pogodjenih ljudi, nego prije svega zalaganje za slobodu i pravdu u svijetu.

d/ Pravo na rad

18. U sadašnjoj privrednoj krizi, koja zahvaća sav svijet, valja istaknuti pravo na rad i dužnosti, koje se u vezi s tim nameću. Rad omogućuje čovjeku da zadovolji vlastite potrebe, a tako i potrebe svojih bližnjih, te da zemlju učini sebi korisnom. Društvo mora nastojati - bez iskorištavanja - da se omogući čovjeku zaposlenje dovoljno za doličan život. Jer, privreda je u službi čovjeka, a ne obratno.

e/ Vjerska sloboda

19. Moramo upozoriti na to, da svi ljudi u Evropi ne uživaju vjersku slobodu u potpunom smislu te riječi. Papa Ivan Pavao II. osobito je jasno ožigosao upravo tu tešku povredu ljudskih prava(6).

20. Temelj vjerskoj slobodi, kako ističe II. vatikanski sabor, jest dostojanstvo ljudske osobe. Vjerska sloboda obuhvaća nutarnju slobodu, nepovredivost savjesti, pravo, da se vjera javno iskazuje, uključujući i slobodu bogoslužja. Ograničavanje i povreda vjerske slobode jest "temeljna nepravda prema svemu, što se čovjeka tiče u njegovoj dubini, prema svemu, što je istinski ljudsko. Jer, čak se i fenomen nevjerovanja i ateizma kao ljudski fenomen može razumjeti tek u vezi s fenomenom religije i vjerovanja. Stoga je teško, čak i s čisto ljudskog gledišta, prihvatiti stajalište po kojemu bi samo ateizam imao pravo gradjanstva u javnom i društvenom životu, dok se ljudi, koji vjeruju, gotovo u načelu jedva toleriraju ili se smatraju građanima drugog reda, ili se - što se takodjer već događalo - čak i potpuno lišavaju građanskih prava"(7).

21. Kršćani sudjeluju u općoj težnji ljudi za potpunim uživanjem slobode. Stoga se zalažu i za vjersku slobodu, koja - šire od same slobode bogoslužja - Crkvi i svakom pojedinom kršćaninu jamči pravo na na-

vješćivanje evanđelja, pravo na crkveni apostolat i na vjersku pouku u svim oblicima, na svim razinama i svim za to potrebnim sredstvima, a tako i pravo, da daju svoj doprinos promicanju kulture. Ni država ni ikoja druga ljudska grupa ne smije prisiljavati neku osobu da postupa protiv svoje savjesti, ne smije sprečavati roditelje da odgajaju svoju djecu u svom vjerskom uvjerenju, niti zabranjivati Crkvi da ispunja svoju zadaću. To vrijedi za svu Crkvu, za biskupe i svećenike, za redovnike i laike.

22. Samo vjerska sloboda omogućuje pojedincu, da u potpunosti živi po svom pozivu, a Crkvi da pruža svoj potpuni doprinos društvu, ne prekoračujući pri tom svoja prava. S obzirom na izazove, s kojima su kršćani na tom području još uvijek suočeni, nastaviti ćemo i dalje s nastojanjima, znajući, da se snaga Duha ne može skršiti. Grobovi mučenika, koji su na našem kontinentu tako brojni, svjedoci su o tome.

2. Suradnja medju narodima - Evropa u svijetu

23. U 19., a osobito u 20. stoljeću Evropa je bolnoiskusila kako pretjerani nacionalizam može dovesti do rata. Stoga težnja za mirom potiče danas narode na približavanje i suradnju.

24. Crkva podupire to nastojanje, a u tom joj je zadaća, da ističe, koje su to dublje osnovne vrijednosti i stajališta. Medju njima neka nam se načela čine važnima za današnju Evropu:

a/ uzajamno poštivanje i priznanje

25. Sloboda i prava traže dovoljno prostora, da ljudi i narodi mogu negovati svoje specifičnosti. Svaki pojedini narod i etnička manjina imaju svoj vlastiti identitet, svoju tradiciju, svoju kulturu. Te osobite vrijednosti od velikog su značenja za čovjekov razvitak i za mir. A one su opasnosti, kad se povećana suradnja medju zemljama zloupotrijebi kao izlika za podvrgavanje slabijih od jačih. Nacionalne manjine mogu postati dragocjenim mostovima izmedju zemalja i naroda, ako im se dopusti da žive prema potrebama vlastitog identiteta.

b/ Pomirenje i mir

26. Evropska naš povijest uči, da rat, nasilje, i svaki oblik potlačivanja donosi patnju, a ne pravedno rješenje; naprotiv, pomirenje i suradnja medju narodima služe miru.

27. Ujedno spoznajemo, da život bez napetosti nije moguć. Kad one ne dovedu do primjene sile, ne treba da ih se bojimo. Priznavanje kvaliteta drugih i pristajanje na njihove argumente i zahtjeve može obogatiti i unaprijediti ljudsku zajednicu. Uvijek spremni na

pomirbu i na to, da drugoga priznaju kao brata, kršćani na poseban način pridonose miru medju evropskim ljudima i narodima. Nema nijednog drugog rješenja osim mira u pravdi.

c/ U službi svemu svijetu

28. Svrha suradnje medju evropskim narodima ne smije biti izdvajanje ni povlašten položaj našeg kontinenta. Mi Evropljani članovi smo čovječanstva. Stoga naša suradnja mora uvijek služiti miru u svemu svijetu i na pomoć najsiromašnijima.

d/ Važnost vjere

29. I na Istoku i na Zapadu materijalizam, u svojim raznim oblicima, u mnogo mahova zauzeo je mjesto vjere. Ljudi pokušavaju graditi društvo bez Boga. No, na takvu temelju Evropa se ne može graditi. Ne živi "čovjek samo o kruhu" (Mt 4,4). Crkva je odlučujuće sudjelovala u izgradnji Evrope, tako da je Evropa obilježena kršćanstvom. Bazilije i Benedikt svjedoče o tome kao izvrstan primjer. Prvi je shvatio značenje grčke literature za kulturu te je udario temelj za društvenu akciju, a Benedikt je izgradio svoje zajednice na "brizi za bližnjega", dajući radu novo dostojanstvo.

30. Danas, kao i jučer, kršćani svjedoče, da su vjera i duhovne vrijednosti ne samo spojive s ljudskim napretkom i poviješću, nego i da potiču cjelovit razvitak. Na putu smo prema kraljevstvu Božjemu, koje ima doći. Krist nam je već udijelio duboko jedinstvo. On nam je izvor nade i temelj zauzimanja za bolju i brat-skiju Evropu.

II. ŠTO MOŽE UČINITI CRKVA?

31. Zadaća Crkve sastoji se u tome, da navješta Isusa Krista, nadu u uskrsnuće i ljubav, koja već sada mora sjediniti sve ljude i sve narode. A to može postati stvarnost ako onda, ako se, solidarno sa svim ljudima, zauzimamo za pravdu, slobodu i mir. Jer, "ne ljubimo riječju i jezikom, nego djelom i istinom" (1. Iv 3,18).

32. Na žalost, naše je svjedočanstvo pomućeno krivnjom i odbijanjem. Često zaboravljamo ovaj zadatak, i zato ne dajemo našem kontinentu sve, što bi mu moglo pomoći i što bi ga moglo obogatiti.

33. Još jedna činjenica zatamnjuje naš doprinos. Crkva je jednoć bila snaga, koja je ujedinjavala Evropu. No, na našem su kontinentu započeli i crkveni rasколи, s vrlo teškim posljedicama. I danas kršćani, odvojeni jedni od drugih idu različitim putevima, kao da je sam Krist u sebi razdijeljen (usp. 1. Kor 1,13). To nas ispunja bolom, premda smijemo sa zadovoljstvom ustvrditi, da razlike ne sežu do najdubljih korijena vjere i da su se na putu prema jedinstvu u posljednje vrijeme dogodio mnoge važne stvari.

34. Usprkos svim poteškoćama, možemo i moramo nastaviti s već postojećom suradnjom.

a/ Suradnja medju biskupima

35. Sve se više biskupi i BK raznih zemalja trude oko uzajamnih kontakata. A ti se kontakti mogu i dalje razvijati. U godinama poslije II. vatikanskog koncila Vijeće Evropske biskupske konferencije i Simpozij evropskih biskupa osjetno su potakli suradnju. Papa Ivan Pavao II. osobito je naglasio crkveno značenje te suradnje(3): biskupski kolegijalitet, tj. uzajamna otvorenost i bratska suradnja medju biskupima u službi evangelizacije i poslanja Crkve, nije važan i prijeko potreban samo na razini mjesne i opće Crkve, nego i na evropskoj razini. Papa je u prvom redu upozorio na dva cilja, koja su važna za naš budući rad: na zajednički napor oko autoevangelizacije Evrope i na omogućavanje stvarne suradnje svih episkopata našeg kontinenta.

b/ Crkvena suradnja medju zemljama

36. Suradnja medju biskupima iziskuje dopunu. Sa zadovoljstvom utvrdjujemo, da sve više katoličkih organizacija i institucija nastoji oko uzajamnih kontakata i radi zajedno. Ta se suradnja može još pospješiti.

37. Poželjni su kontakti izmedju susjednih dijeceza raznih zemalja.

38. Produbljenje stručnih kontakata i suradnja međunarodnih katoličkih organizacija može donijeti još više plodova.

39. Mladi imaju poseban dar da otvoreno prihvaćaju i prenose vrijednosti drugih kultura. To za Crkvu može biti dragocjeno. Evropski biskupi potanko su se tim problemom bavili na svom Simpoziju u lipnju 1979. Treba se poslužiti tamo stečenim uvidima i poticajima.

40. Kontakti medju kršćanima moraju voditi do razmjene duhovnih vrijednosti i iskustava. Molitva jednih za druge i zajednička molitva poprimaju posebnu važnost. Hodočašća, prilagodjena našem vremenu, mogu približiti Crkve i narode jedne drugima.

41. Uduvijek postoji uzajamna pomoć izmedju bogatih i siromašnih Crkava. Ona se i danas pruža na razne načine, te će biti potrebna i u budućnosti. Dužnost je evropskih Crkava da nastave s tom pomoći i da je i dalje jačaju, kako na našem kontinentu tako i prema trećem svijetu.

c/ Crkva u Evropi i u svijetu.

42. Povijest je Crkvu oblikovala pretežno evropski, premda je ona opća, kako je to jasno naglasio II. vat. koncil. Bit će, čini se, od sve veće važnosti, da opća Crkva - čuvajući u potpunosti jedinstvo u vjerovanju, u sakramentima i upravi - prevlada pretežno evropsko obilježje.

43. Raduje nas, što možemo ustvrditi, da se Crkve u Africi, Americi, Aziji i Oceaniji trude da bi našle svoje lice. I Crkva u Evropi mora pronaći svoj specifični evropski karakter. Tako možemo dati svoj doprinos za susret između kršćanstva i neevropskih kultura.

d/ Ekumenska suradnja

44. Podjeljenost kršćana jest sablazan, koju mi - slušajući volju našega Gospodina - moramo ukloniti. Pri tom, kao Evropljani, imamo posebnu zadaću, jer je bolna dioba u Crkvi proistekla iz Evrope i jer se velike pravoslavne i reformatorske Crkve nalaze prije svega u Evropi. Uistinu, već su učinjeni koraci prema jedinstvu. Ali, mnogo toga treba još učiniti. Suradnja Vijeća Evropske biskupske konferencije s Konferencijom evropskih Crkava(9) mora se produbiti. Pred nama je drugi evropski ekumenski susret, koji se nadovezuje na onaj u Chantillyju, iz 1978.

e/ Suradnja s ljudima dobre volje

45. Mnogo ljudi, koji Isusa ne priznaju spasiteljem, s nama je na putu na ovom svijetu. Dio njih, Židovi i muslimani, vjeruju kao i mi u osobnoga Boga i stvoritelja. Mi smo spremni s njima i sa svim ljudima dobre volje suradjivati u izgradnji mira i u zauzimanju za ljudska prava. Duboke ljudske vrijednosti, nikle na tlu zajedničke prošlosti, povezuju mnoge Evropljane unatoč religioznim i ideološkim granicama.

U SUSRET BUDUĆNOSTI

46. "Gospodin je cilj ljudske povijesti, točka, prema kojoj smjeraju želje povijesti i civilizacije, središte ljudskog roda, radost svih srdaca i punina njihovih težnja"(10). Mi, evropski biskupi, zajedno sa svim Kršćanima, znamo, da smo na putu prema tom Gospodinu, koji će stvoriti novo nebo i novu zemlju.

47. Božje kraljevstvo već je sada ukorjenjeno. Obvezani tom Gospodinu i njegovu evandjelju, moramo se i želimo se zauzimati za Evropu miroljubivih i slobodnih ljudi i naroda.

48. Nećemo se dati obeshrabriti velikim ideološkim i političkim suprotnostima, koje danas tako snažno razdiru Evropu, jer znamo, da nam je Bog već sada darovao mir. To nas sili, svim neuspjesima i razočaranjima usprkos, da svim ljudima stalno dovikujemo: gledajte odvažno u budućnost, budite puni pouzdanja, jer vam se u vjeri otvara obzor novoga svijeta i novoga vremena.

Subiaco, 28.IX.1980

Bilješke:

- (1) Gaudium et spes, 22
- (2) Usp. Pacem in terris 1962, Redemptor hominis 1979.
- (3) Zaključni dokument iz Helsinkija
- (4) Redemptor hominis, 17
- (5) Gaudium et spes, 52
- (6) Redemptor hominis, 17
- (7) Redemptor hominis, 17
- (8) Usp. Ivan Pavao II., govor CCEE-u 19.XII. 1978., AAS 1979. str. 109., Govor na Simpoziju evropskih biskupa u lipnju 1979, AAS 1979. str. 978.
- (9) Članice KEC-a u prvom su redu pravoslavne, starokatoličke, anglikanske, te Crkve i zajednice, koje su proizišle iz reformacije.
- (10) Gaudium et spes, 45

/Tekst Deklaracije evropskih biskupa u cjelosti je preuzet iz Sl. Vjesnika subotičke biskupije/.

BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE

Priopćenje za tisak o zasjedanju održanom 17-19.IX.1980.

U Zagrebu je od 17-19 rujna 1980. održan redoviti jesenski sabor Biskupske Konferencije. Održan je tri tjedna ranije od uobičajenog roka zbog Sinode biskupa koja ovih dana počinje u Rimu.

I ovom zgodom prvi dan bio je posvećen zajedničkom radu biskupa i predstavnika klera u kojem je razmotrena složena problematika pastoralna sakramenta ženidbe. Tu su naši predstavnici na Sinodi na neposredna način dobili priličan uvid u brojne i teške probleme s kojima se pastoralni radnici kod nas suočavaju u toj materiji. Zato se očekuje da će nam Sinoda pomoći u osvjetljavanju te kompleksne situacije i pružiti sredstva da pomognemo liječiti rane kojima je današnja obitelj izranjena. Kao sinteza zajedničkog napora biskupa i svećenika izradjen je tekst koji će se dalje doradjivati u organima BK nakon završetka rada Sinode.

Budući da je istekao mandat Predsjedniku, Podpredsjedniku i Poslovnom odboru BK, održan je novi izbor na kojemu su u prvom glasanju izabrani za Predsjednika zagrebački nadbiskup Dr Franjo Kuharić, a za podpredsjednika ljubljanski nadbiskup Dr Alojzije Šuštar. Uz njih i Generalnog tajnika novi poslovni odbor sačinjavat će također nadbiskupi Dr Frane Franić i Msgr Josip Pavlišić te biskupi Msgr Alfred Pichler i Msgr Matiša Zvekanović.

Budući da su biskupi sa svoga ovogodišnjeg Proljetnog zasjedanja uputili na odgovarajuće nadležstvo ponesak da se zajamči slobodan pristup svećenika bolesnicima u svim bolnicama, na ovom saboru mogli su konstatirati da im još nije odgovoreno.

Biskupi su informirani o tekućim pripremama za naredni svjetski euharistijski kongres u Lurdu u srpnju 1981. i donijeli su potrebne upute i ovlaštenja Tajništvu BK za organizaciju našeg učešća na tom svjetskom skupu. Broj hodočasnika je ograničen i nitko neće moći biti pripušten bez odgovarajuće iskaznice.

I na ovom saboru biskupi su dobili informacije o eksczesnim slučajevima jednog dijela redovnika u Bosni i Hercegovini, pa sa žaljenjem konstatiraju da to ukazuje na očito dublju krizu koja nas sve zabrinjava.

Isto tako biskupe zabrinjava poplava golotinje i nudizma, a još više ih zabrinjava da se to dopušta uz argumentaciju koja moralne interese i vrednote žrtvuje materijalnim.

Naša BK pruža podršku inicijativi austrijskih biskupa za beatifikaciju kapucina Marka D'Avino, koji je imao veliku ulogu u oslobodjenju Beča (1683.g.), što je i našim predjima donijelo olakšanje od turskog pritiska. Isto tako biskupi podržavaju inicijativu njemačkog episkopata da se proglasi blaženom Edith Stein, karmelićanka židovskog porijekla koja je i u strujanjima suvremene filozofije našla put Bogu i dala primjer prave duhovne veličine i heroizma kao mučenica u logoru Auschwitz.

Budući da članovima Vijeća Biskupskih konferencija Evrope istječe mandat, za našeg novog predstavnika u tom forumu izabran je ljubljanski nadbiskup Dr. Alojzij Šuštar.

Biskupi predstavnici pojedinih vijeća BK podnijeli su izvještaje o njihovom radu.

Naši su biskupi odlučili da se skupni medjubiskupijski susret mladih u "Godini svetog Benedikta" održi u Zagrebu 25. i 26. listopada ove godine. Taj sastanak bio je ranije planiran za 27.-28. rujna. Biskupi pozivaju mlade vjernike da po mogućnosti u što većem broju sudjeluju u tom susretu duhovne obnove.

Sabor Biskupske Konferencije podržao je inicijativu za osnivanje Liturgijskog instituta, te su u tom smislu poduzeti prvi konkretni koraci i date potrebne upute.

S posebnom pažnjom razmotren je dokumenat Svete Stolica o međusobnoj suradnji Crkava i boljem rasporedu svećenstva i to kako na općecrkvenom tako i na domaćem planu. To daleko iziskuje određenu širinu crkvenih vidika, pa je potrebno u tom smislu odgajati svećeničke kandidate već u sjemeništima i bogoslovijama i da budu raspoloživi za služenje i izvan svoje dijeceze.

Hrvatski su biskupi i ovaj puta imali poseban sastanak i na njemu razmotrili neke vlastite probleme. Na poseban su se način pozabavili nekim konkretnim pitanjima glede unapredjenja naše inozemne pastve i takodjer i nekim pitanjima u vezi s našim hrvatskim Zavodom sv. Jeronima u Rimu.

TAJNIŠTVO BKJ

ljubav (tema za 1971).

Izabравši tu temu, Papa se poslužio osnovnim smjernicama svoje enciklike "Redemptor hominis" (usp. br. 17-18) pružajući odgovor dubokoj i sveopćoj težnji suvremenog svijeta. U stvari sloboda je osnovna značajka svakoga ljudskog bića, muškarca ili žene, promatrajući ga kao pojedinca ili kao člana društvene zajednice. Ona je ujedno osnovno pravo ljudske osobe jer tek po njoj osoba može biti nosilac prava i dužnosti.

Vrednota slobode mora se nalaziti u svim područjima ljudske djelatnosti, a prvenstveno tamo gdje se radi o mjestu svakoga pojedinca u društvu i o međusobnom odnosu društvenih zajednica.

U okviru odgoja za mir, što je svrha Svjetskog dana mira ustanovljenog od Pavla VI 1. siječnja 1968. danas vrlo dobro dolazi produbljeno razmišljanje o smislu slobode kao temeljnog preduvjeta za mir. Ni jedno od dobara koja se povezuju s mirom ne može se ostvariti bez potpunog poštivanja ispravno shvaćene slobode, slobode koja je odgovorna, koja je u čovjeku "povlašteni znak božanske slike" i koja mu, po naporu što ga valja svaki dan poduzimati, omogućuje da djeluje iznutra "pod utjecajem osobnog uvjerenja (u svom izboru) a ne jedino pod utjecajem slijepog nagona ili vanjske prisile" (GS 17) kako bi u punini mogao ostvariti svoje ljudsko poslanje u odnosu prema Bogu, prema drugima i prema samom sebi. Kao što je iznio II Vatikanski sabor, čovjek se ostvaruje u slobodi (ibidem). To isto vrijedi i za ljudske zajednice, radilo se tu o nacionalnoj zajednici ili o međusobnim odnosima pojedinih nacija.

Svaka prijetnja pravoj slobodi ujedno je i prijetnja miru. Napadaji na slobodu čovjeka ili na slobodu naroda dovode do nesnošljivosti, do potlačivanja ili stvarno do vidljivih i prikrivenih diktatura.

Izborom ove teme papa Ivan Pavao II poziva sve ljude dobre volje da stave slobodu u službu mira, da pravo shvate što je istinska sloboda, da je traže, unapređuju i brane.

Nema pravog mira bez slobodnih i odgovornih ljudi i naroda. To je i smisao preslave narednoga Svjetskog dana mira i njegova mota "Da bi služio miru, poštuju slobodu".

-oo O oo-

Broj 877/1980.

POST I NEMRS U 1981 GODINI

Prema Apostolskoj Konstituciji "Poenitemini" od 17.II.1966.

a/ ZAKON POSTA (jedanput na dan do sita jesti)
i NEMRS (uzdržavanje^{od} mesa) obavezno samo na ČISTU
SRIJEDU I SVETI - VELIKI PETAK;

b/ ZAKON SAMO NEMRSA obavezuje samo na sve ostale petke u godini, osim ako u petak padne zapovjedni blagdan.

Na temelju ovlasti koje su podjeljene Biskupskim Konferencijama spomenutom Ap. Konstitucijom, naši su Biskupi na saboru BKJ u sudenom 1969. godine odredili, da pojedini vjernici mogu u PETAK IZVAN KORIZME mjesto NEMRSA /uzdržavanje od mesa/ odabrati koje drugo djelo pokore, kao što su uzdržavanje od alkoholnih pića ili pušenja, kakvo karitativno djelo, milostinja u korist crkve i siromaha.

Ovo ne vrijedi za petke u KORIZMI, kad ostaje obaveza nemrsa, nego ta ovlast vrijedi samo za petke izvan korizme.

I ovi nekorizmeni petci - treba to vjernicima dobro i često protumačiti - ostaju i nadalje dani pokore, samo pokora očitovana uzdržavanjem od mesa može se zamijeniti nekim drugim pokorničkim djelom.

Za svećenike ostaje i dalje dužnost, da obdržavaju nemrs i u petke izvan korizme, kad su kod kuće i nemaju gostiju.

Redovnici i redovnice neka se u tome pridržavaju odredaba svojih viših redovničkih poglavara.

Ostaje i nadalje na snazi dijecezanska dispensa, ako se i u korizmi negdje slavi petkom kakva, pa i samo lokalna svetkovina, cum concursu populi i sa pučkom misom, zakon nemrsa prestaje.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 878/1980.

VRIJEME KORIZMENE SV. ISPOVIJEDI
I USKRSNE SV. PRICESTI

Traje u našim biskupijama u Hercegovini kao i do sada, tj. od prve nedjelje Korizme pa da blagdana Presv. Trojstva uključivo.

Po dopuštenju sv. Kongregacije za evangelizaciju naroda dosadašnja dozvola da radnici koji već prije Korizme odlaze na vanjske radove i vraćaju se kućama pred Božić, mogu udovoljiti dužnosti sv. ispovijedi i sv. pričesti počevši od prve nedjelje Adventa pa do spomena krštenja Isusova uključivo, protegnuta je dozvolom iste Kongregacije na sve vjernike u našim biskupijama bez razlike.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 879/1980.

CALENDARIUM MISSARUM PRO IUVENTUTE ET FAMILIA CHRISTIANA

Raspored subotnjih sv. misa za našu mladež i kršćanske obitelji u 1981. godini.

SIJEČANJ:	3. Katedralna crkva BDM, 10. Ravno i Trebinje, 17. Trebinja i Neum, 24. Gradac D., 31. Hutovo i Prenj.
VELJAČA:	7. Hrasno i Stolac, 14. Rotimlja i Stjepan Krst, 21. Aladinići-Dubrave i Domandovići, 28. Dračevo i Čeljevo.
OŽUJAK:	7. Mostar - sv. Petra i Pavla i Čapljina, (a u mostarsku župu sv. Petra i Pavla uključena je i župa Nevesinje koju poslužuju Franjevci iz mjesnog samostana), 14. Potoci i Blagaj, 21. Drežnica i Jablanica, 28. Gabela i Gabela Polje.
TRAVANJ:	4. Konjic (uključena je i župa Glavatičevo), 11. Citluk i Međugorje, 25. Kruševo i Goranci.
SVIBANJ:	2. Gradina, 9. Ploče, 16. Čerin, 23. Gradnići, 30. Veljaci.
LIPANJ:	6. Humac, 13. Vitina, 20. Studenci, 27. Klobuk i Šipovača-Vojnići.
SRPANJ:	4. Drinovci, 11. Grljevići, 18. Ružići, 25. Tihaljina i Gorica.
KOLOVOZ:	1. Široki Brijeg, 8. Ledinac i Raskrižje, 15. Kočerin, 22. Rasno, 29. Buhovo.
RUJAN:	5. Jare k/Mostara, 12. Izbično, 19. Polog k/Mostara, 26. Ljuti Dolac.
LISTOPAD:	3. Posušje, 10. Posuški Gradac i Rakitno, 17. Vir i Zagorje, 24. Herc. Vinjani, 31. Sutina.
STUDENI:	7. Duvno, 14. Roško Polje i Bukovica, 21. Sujica, 28. Seonica.
PROSINAC:	5. Prisoje, 12. Grabovica, 19. Vinica, 26. Rašeljke.

Napominjemo župnicima, da odmah po primitku svoga Direktorija za 1981. godinu zabilježe svoj dan u taj kalendar, kako na to ne bi zaboravili.

Takodjer ih pozivamo, da u nedjelju prije svojega dana obavijeste s oltara svoje vjernike, da će se u narednu subotu služiti sveta misa za mladež i kršćanske obitelji, i neka ih pozovu da u toj misi sudjeluju u što većem broju, te neka se na te nakane mole i u svojim zajedničkim obiteljskim molitvama.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 880/1980.

PROPISANA DOB ZA PRIPUŠTANJE NA SV. POTVRDU

Kao i prijašnjih godina tako bi se i slijedeće godine imala obaviti kanonska vizitacija i podijeliti sveta krizma u nekim župama mostarsko-duvanjske biskupije. Prije nego što Ordinarijat donese detaljan pregled župa, gdje bi bila sveta krizma, Ordinarijat želi čuti mišljenje župnika i svećenika o najnižoj dobi za pripuštanje na svetu potvrdu.

Stoga ovim pozivamo sve naše župnike jednoga i drugoga pastoralnoga klera, da do konca siječnja 1981. pismeno dostave Ordinarijatu svoj prijedlog, dostatno obrazložen u pogledu najniže dobi za pripuštanje na svetu potvrdu. Ordinarijat je svjestan, da će biti različitih mišljenja pastoralnog klera, a ipak želi čuti njihovo mišljenje prije nego, li donese definitivnu odluku u pogledu najniže dobi za primanje sakramenta svete potvrde u Hercegovini.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

IV. OBAVIJESTI - D I J E Z E Z A N S K A kronika

1. POSVETA ŽUPSKE CRKVE SV. PETRA I PAVLA U KOČERINU

Dne 18. svibnja 1980. obratio se je pismeno u ime župskog ureda Kočerin pošt. o. fra Petar Krasić, mjesni župnik, zagrebačkom nadbiskupu mons. Franji Kuhariću i obavjestio ga da dne 10. kolovoza 1980. kani u župi održati svečanost posvete župske crkve sv. Petra i Pavla i otvaranje za javnu upotrebu i zamolio njegovo prisustvo. Tu je obavjest župnik donio mjesnom Ordinariju i zamolio njegovu preporuku. Sličnu je molbu uputio mjesni župnik fra Petar Krasić splitsko-makarskom nadbiskupu mons. Frani Franiću i zadarskom nadbiskupu mons. Marijanu Oblaku. Svaku je molbu mjesni Ordinarij preporučio.

Iako je župska crkva u Kočerinu znatno proširena, ipak je ona ostala malena da bi mogla primiti sve ono mnoštvo, koje je željelo prisustvovati obredu posvete i otvaranja te župske crkve. Netko je sa strane sugerirao župniku, da razdvoji posvetu crkve i njezino otvaranje za javnu upotrebu, što je župnik vrlo rado prihvatio, i bijaše ugovoreno da posveta crkve bude u subotu, 9. kolovoza, kao završetak župske duhovne obnove, i to navečer, a proslava otvaranja crkve bijaše u nedjelju 10. kolovoza.

Obred posvete obavio je mjesni Ordinarij Dr Petar Čule u subotu navečer, uz prisustvo zagrebačkog nadbiskupa Mons Franje Kuharića, zadarskoga nadbiskupa Mons Marijana Oblaka, biskupa-koadjutora Mons Pavla Žanića, direktora Europäischer Hilfsfonds iz Beča prelata Wilhelm Reitzera, fra Nikole Radića, člana Generalnog definitorija, OO. Provincijala iz naše zemlje, te mnogih svećenika iz Hercegovine i sa strane.

Sutradan dne 10. kolovoza održana je glavna vanjska proslava. Sv. misu je služio na privremeno podignutom oltaru pred ulazom u obnovljenu i uređjenu župsku crkvu, ispred impozantnog reljefa sv. Franje, zagrebački nadbiskup, predsjednik BKJ Mons Franjo Kuharić, uz asistenciju naših biskupa Mons Petra Čule, Mons Pavla Žanića kao i zadarskog nadbiskupa Mons Marijana Oblaka. Koncelebrirali su i mnogi drugi svećenici. Prigodnu propovijed održao je Mons Kuharić i veoma argumentirano i nadahnuće govorio o posluhu u Crkvi. On je održao i slovo na svečanom zajedničkom ručku nakon sv. mise. Tu je govorio i preč. o. Nikola Radić, generalni definitor Reda, sve je goste pozdravio mjesni župnik i svima se zahvalio. Toga dana veliku je brigu pokazao i vodio ceremonije kod mise, primanja vjernika hodočasnika i pozdrav pojedinim gostima fra Mićo Pinjuh, kapelan župe.

Budući da je u GK br. 17.(437) od 31. kolovoza 1980. str. 10 i 11 objavljena opširna reportaža o posveti i otvaranju Crkve na Kočerinu, iz pera brata mjesnog župnika fra Ljube Krasića, a koju su reportažu, nadamo se, pročitali svi naši svećenici i župnici, pa držimo, da nije potrebno nešto više pisati o toj proslavi.

2.- Od 17-19. rujna o.g. održano je jesensko zasjedanje sabora BKJ u Zagrebu, kojemu je prisustvovao naš dijecezanski Ordinarij Mons Pavao Žanić. Prije odlaska u Zagreb, dne 16.IX. 1980. pročitao je Mons Žanić pred zborom dijecezanskih konzultora Bulu Svetog Oca, i time je on preuzeo li formalnu upravu naših biskupija u Hercegovini. Sjednici dijecezanskih konzultora prisustvovali su vlč. gosp. don Andrija Iličić i vlč. gosp. don Srećko Majić, koje je tih dana imenovao ad triennium dijecezanskim konzultorima naš dijecezanski Ordinarij, a ujedno primio ostavku i zahvalu na konzultorskoj službi od vlč. gosp. Dr Srećka Bošnjaka, umirovljenog župnika. Tom je zgodom naš dijecezanski Ordinarij proglasio da dosadašnjeg generalnog provikara Mons. Dr Marka Perića imenuje generalnim vikarom naših biskupija u Hercegovini sa svim ovlastima, koje za to Kodeks predviđa, a rješava ga dužnosti Tajnika Biskupije, koju službu prima vlč. don Ante Luburić.

Kako je tih dana Mons Žanić trebao poći u Rim na zasjedanje Sinode biskupa, on je dne 24. rujna 1980. upravio svim svećenicima slijedeću poruku:

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR
Broj: 611/1980.

Mostar, dne 24. rujna 1980.

DRAGA BRAĆO SVEĆENICI!

Na dan posvete naše katedrale, dne 14. rujna 1980. naš dosad mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjske biskupije, sada pak naslovni nadbiskup Giuffitanski, asistent papinskog prijestolja S.E. Mons Petar Čule predao je upravu navedenih biskupija u Hercegovini i stupio u zaslužene dane mira.

Nakon toga, dne 16. rujna t.g. ja sam, niže potpisani Biskup konzultorima biskupijâ u Hercegovini pročitao Bulu Svetog Oca, i time sam kanonski preuzeo upravu naše mostarsko-duvanjske i mrkanjsko-trebinjske biskupije.

Sutra pak, ako Bog da, dne 25. rujna t.g. odlazim u Rim, na zasjedanje Sinode biskupa kao Delegat naše Biskupske konferencije, gdje ću ostati mjesec dana.

Ispraćaj gostiju, koji su došli na posvetu i otvorenje katedrale, poslovi oko preuzimanja uprave Biskupije, zasjedanje naše Biskupske konferencije u Zagrebu, spremanje za odlazak u Rim, nisu mi dopustili, braćo svećenici, da Vam se obratim opširnijem porukom prigodom preuzimanja na upravu naše biskupije u Hercegovini. Učinit ću to, ako Bog da, kad se vratim iz Rima.

Kroz to vrijeme moga izbjivanja iz Biskupije, obraćajte se u nužnim stvarima na Mons Dr Marka Perića, koji me u svemu zamjenjuje. On je sada Generalni Vikar naših biskupija u Hercegovini sa svim ovlastima, kako to crkveni zakon predviđa.

Preporučujem se u molitve braće svećenika i redovnika. Svoje prve korake u upravi naših biskupija stavljam pod zaštitu nebeske Majke Marije, sv. Josipa i sv. Mihovila. Molim se svaki dan za sve Vas, i zazivam na sve Vas blagoslov Svemogućega Boga!

+ Pavao, biskup

3. - U Rimu, prigodom zasjedanja Sinode biskupa, naš je Biskup doživio neugodnu bolest desnog oka, te se je morao podvrći i liječničkom zahvatu, i mjesto da sudjeluje na sjednicama Sinode on je morao ostati kraće vrijeme u bolnici i u kućnoj njezi. Za vrijeme boravka u bolnici svu su mu pažnju posvetili oni iz sv. Jeronima na čelu s rektorom Dr Ratko Perićem i ostali njegovi poznanici u tom gradu, a nakon izlaska iz bolnice, slobodno je vrijeme provodio najviše u Zavodu sv. Jeronima, a na zasjedanje Sinode biskupa pošao je preuzvišeni gosp. Dr Djuro Kokša. Biskup se vratio iz Rima na blagdan Sviju Svetih. Preuzvišeni zahvaljuje svim svećenicima i vjernicima na molitvama koje su za njega upućivali

Bogu u vrijeme njegove kraće bolesti u Rimu. Ovdje u Mostaru biskup je posjetio naše okuliste, koji su mu saopćili da je njegovo stanje vrlo dobro, ali se treba "jedno vrijeme čuvati napora i vožnje automobilom da bi se bolest mogla potpuno zacijeliti. I dalje bit će zahvalan za sve molitve subraće svećenika.

4.- Na SVJETSKI MISIJSKI DAN, 19.X.1980. održao je sv. misu i prigodnu propovijed u katedralnoj crkvi u Mostaru preuzvišeni gospodin nadbiskup Dr Petar Cule. On je također održao sv. misu, prigodnu propovijed i Tebe Boga hvalimo u nedjelju, dne 26.X. 1980 kad se u našim biskupijama slavio PAPIN DAN. Ordinarijat je svojim dopisom br. 66c/1980. od 17. listopada upozorio sve naše župnike na proslavu PAPINA DANA u Crkvi.

Biskup Ordinarij je dne 25.XI.1980. posjetio bogoslove u Sarajevu, služio sv. misu, održao prigodni nagovor i pojedinačno razgovarao sa svim našim kandidatima za đakonsko redjenje.

5.- REDJENJE ĐAKONA U MOSTARU . 7. XII. 1980.

Ovogodišnji kandidati za đakonsko redjenje izrazili su već ranije svoju želju, da budu redjeni u novoposvećenoj katedrali u Mostaru. Da bi mogle prisustvovati i njihove kolege iz Sarajeva uredjeno je tako, da u Sarajevu bude redjenje kandidata vrhbosanske i drugih biskupija, koji studiraju u Sarajevu dne 30.IX. 1980, a tjeđan dana kasnije da svi bogoslovi dodju na redjenje kandidata ove Biskupije u Mostar.

Premda je loše vrijeme nešto pogoršalo situaciju u Mostaru, kandidati za redjenje došli su već dan ranije u Mostar, a drugi su došli u nedjelju ujutro, većina vlakom, jer je vožnja autobusom i slično bila nesigurna zbog nevremena koje je tih dana bilo zahvatilo naše krajeve.

Naša je katedrala doživjela jednu lijepu svečanost, jer toga dana, 7. prosinca 1980. primilo je sveti red Đakonata 8 kandidata s područja naših Biskupija u Hercegovini, dok će deveti kandidat - gosp. ILIJA PETKOVIĆ - primiti sveti red Đakonata u SR Njemačkoj po rukama preuzvišenog mons Tomislava Jablanovića dne 14. XII. 1980, kako smo obavješteni i kako smo mi iz kancelarije Ordinarijata uputili potrebne dokumente.

Ovdje u Mostaru primili su red Đakonata slijedeći bogoslovi: JOSIP BLAŽEVIĆ - župa Rašeljke, IVAN KORDIĆ - župa Grljevići, JOZO MILANOVIĆ - župa Stolac, ANTE PAVLOVIĆ - župa Studenci, FERO PAVLOVIĆ - župa D. Hrasno, BOŽO POLIĆ - župa Vir, KRESIMIR PULJIĆ - župa Ratimlja, i VJEKOSLAV ŠARAVANJA - župa Crnač. Kako rekomo redjenici su došli u Mostar u subotu ujutro, kratko posjetili i razgovarali s Biskupom, pa nešto uvježbali ceremonije i obred redjenja s tajnikom Biskupije vlč. don Antom Luburić i kapelanom katedralne župe vlč. don Tomom Vukšić. Vlč. don Ivan Zovko pre-

uzeo je brigu da redjenicima, bogoslovima iz Sarajeva i rodbini naših redjenika kao i svim ostalim gostima pripremi skromni ručak u prostorijama kancelarijsko-stambenog objekta uz katedralnu crkvu. Veliki dio tere- ta oko pripremanja imale su kao i uvijek u ovakvim na- šim svečanostima ČČ.SS. Milosrdnice koje su u službi ove nove župe u Mostaru.

Svete obrede tumačio je svijetu i prisutnim vjer- nicima o. Miljenko Belić DI, duhovnik bogoslova u sarajevskoj bogosloviji.. Obredi su se odvijali u miru, točnosti i dostojanstvenom u crkvi tako da su mogli bi- ti zadovoljni ne samo prisutni bogoslovi nego i vjerni- ci koji su ispunili katedralu, premda vrijeme nije nimalo bilo pogodno za naše hercegovačke prilike.

Prigodnu propovijed redjenicima i vjernicima održao je biskup-reditelj Mons Pavao Žanić, a na ko- ncu sv. mise progovorio je u ime novozaredjenih đakona đakon Ante Pavlović iz Studenaca. Pod misom su skladno pjevali bogoslovi iz Sarajeva pod vodstvom svoga pro- fesora gosp. dr Franje Komarice.

Nakon sv. mise održan je zajednički objed u pro- storijama prizemlja stana. Taj se je prostor ovom zgo- dom pokazao kao vrlo funkcionalan, a tom su prigodom izmjenjene mnoge zdravice u čast redjenika-đakona, a u ime đakona zahvalio se đakon Krešimir Puljić.

Pri koncu objeda pokazao se je medju prisutnima i Mons Dr Petar Čule što je samo povećalo dobro raspo- loženje - pogotovo one riječi koje je on uputio re- djenicima, njihovim roditeljima i rodbini kao i svim prisutnima. Uz prikladne pjesme i veselje završeno je ovo slavlje đakonskog redjenja u novootvorenoj katedra- li u Mostaru s time, da se, ako Bog da, nastavi za svećeničko redjenje novih đakona u slijedećoj 1981. godini.

TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEDAN U ZAGREBU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU

Teološko-pastoralni tjedan za svećenike

Tajnik: dr Adalbert Rebić

41000 Zagreb, Kaptol 29/II

Cjenjeni Prečasni Naslove!

Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu priredjuje i slijedeće godine Teološko-pastoralni tjedan za sveće- nike od 27. do 30. siječnja 1981. godine u prostorijama Dječaćkog sjemeništa na Šalati, 41000 Zagreb, Voćarska 106.

Tema slijedećeg tjedna glasi: EUHARISTIJA - ČIN NARODA
BOŽJEGA "To činite meni
na spomen"

Predavanja su na tu temu slijedeća:

1. Euharistija - čin naroda Božjega (B. Duda)
2. Euharistija u životu Crkve kroz povijest (T. Šagi-Bunić)
3. Neka nz prolegomena za vrednovanje Euharistije (J. Turčinović)
4. Bibl.-judaistički **korijeni Euharistije** kao gozbe (A. Rebić)
5. Teološka tumačenja Kristove prisutnosti u Euharistiji (A. Starić)
6. Novi naglasci u obnovljenom Rimskom misalu (V. Zagorac)
7. Euharistija i Duh Sveti (T. Ivančić)
8. Naš euharistijski govor (A. Benvin)
9. Euharistija i društveni angažman (M. Valković)
10. Preduvjeti i mogućnosti slavljenja Euharistije (B. Skunca)

Osim predavanja bit će održana i slijedeća priopćenja:

1. Slavljenje Euharistije u velikim i malim zajednicama (B. Skunca)
2. Misa u životu svećenika (J. Marčelić)
3. Aplikacija Mise (S. Večković)
4. Euharistija - izvor i vrhunac molitve (T. Vlašić)
5. Uvid u nove aspekte euharistijskih kongresa (F. Komarica)
6. Euharistija i oprostjenje grijeha (M. Srakić)
7. Euharistija u službenim ekumenskim tekstovima (Đ. Kolarić)
8. Teologija hrvatskih euharistijskih pjesama (B. Duda)
9. Euharistija i crkveni prostor (A. Tamarut)

Sudionici će poslije predavanja moći raditi po radnim grupama. Na Tjednu bit će priredjena demonstracija najsuvremenijih katehetskih i pastoralnih pomagala, izložba sve naše tiskarske djelatnosti i liturgijskih predmeta.

Usrdno molimo cijenjeni Naslov da obavijesti svoje svećenike o temi, datumu i mjestu održavanja mjesta TP tjedna i da svojim svećenicima prisustvovanje Tjednu toplo preporuči kao sredstvo trajne teološke izobrazbe. U Dječaćkom sjemeništu moći će svatko dobiti potpuni smještaj za 870.00 dinara. U tu je cijenu uračunata i cijena iskaznice koja odijeljeno stoji 150. dinara.

Molimo svećenike da svoj boravak u Dječaćkom sjemeništu na vrijeme najave (najkasnije do 20. siječnja 1981.) i to s točnom naznakom koliko dana ostaju i koje obroke žele uzimati. Za vrijeme tjedna bit će svaki dan koncelebrirana Euharistija. Svećenici trebaju ponijeti sa sobom humerale, cingulum, albu i štolu.

Cum omni qua par est reverentia!

U Zagrebu, 24.XI 1980.

Pomoćnik tajnika Tjedna

.....

DUŽNOSTI ŽUPSKE KANCELARIJE PREMA ORDINARIJATU

1. - Do konca siječnja poslati popunjeni Pastoralno-statistički izvještaj, prema priloženom formularu. Neki su župski uredi vrlo točni i savjesni, što zaslužuje našu najveću pažnju i priznanje, dok ima naših župskih ureda, koji i nakon opomene da šalju taj izvještaj, što sve otežava, da ne kažemo onemogućava normalan rad biskupske kancelarije prema BKJ i Sv. Stolicu. Nadamo se da toga nemara neće biti u budućnosti!

Ovdje moramo i nešto drugo spomenuti: U prošlom broju Sl. Vjesnika Biskupije, str. 93 bili smo zamolili da neki naši župski uredi nisu poslali onaj odgovor sa statističkim pregledom i podacima o KATEHIZACIJI U ŽUPI. Nadali smo se da taj glas i poziv neće ostati "glas vapijućeg u pustinji", međutim, veoma se je mali broj naših svećenika-župnika odazvao. Na traženje Pastoralnog odsjeka BKJ, da mu se pošalju podaci o katehizaciji u našim župama nismo mogli ništa iz kancelarije odgovoriti, jer podataka iz naših župa nismo dovoljno dobili. Što ćemo učiniti u 1981. godini? Hoćemo li opet ostati glas vapijućeg u pustinji? Možete li Vi, braćo svećenici-župnici to odgovoriti?! O Vama ovisi naš odgovor Tajništvu BKJ!!!!

2. - Do konca veljače svi su župnici dužni dostaviti prijepise matica za proteklu godinu (i krizmanih - gdje je bila krizma) te podnijeti propisane crkvene račune za proteklu godinu. Tom prigodom podmiriti i sva dugovanja kancelariji Ordinarijata.

3. - Za prepise matica Ordinarijat je naručio jedinstvene i jednoobrazne formulare, koje možete podići u kancelariji Ordinarijata. Molimo da se samo ovi formulari upotrebljavaju radi lakšeg kasnijeg uvezivanja i boljeg očuvanja prepisa matica naših župa u arhivu Ordinarijata. Bilo je i bit će nam teško uvezivati prepise, jer su mnoge župe upotrebljavale neke svoje formulare - Bog zna iz kojih vremena.... Formulari se mogu kupovati na račun crkvene blagajne, pa se nadamo da župnicima neće biti teško podići i upotrijebiti ove jedinstvene formulare za prepise matica.

4. - Po ustaljenoj praksi u našoj Hercegovini, svaki je župnik dužan osobno doći mjesnom Ordinariju na razgovor o situaciji u svojoj župi, pa neka se ta praksa i dalje drži i pod novim Biskupom-Ordinarijem. Upozoravamo sve naše župnike i jednoga i drugoga klera, da mjesni Ordinarij neće biti u Mostaru od 9-21. siječnja 1981. g. pa neka uzmu na znanje rad svojim eventualnih osobnih posjeta i razgovora sa Biskupom. Svoje ćete račune uredjivati kod Generalnog Vikara, a za druge probleme i razgovore bit će Biskup-Ordinarij svima na raspolaganje u svako doba.

5. - Dijecezanški svećenici dužni su po 130.00 ND za DIREKTORIJ 1981. god. Jedan se može platiti na teret crkvene blagajne, a drugi i za vlč. Kapelana plaća se iz svojih prihoda.

6. - Za umnažanje Sl. Vjesnika Biskupije svaki će platiti po 150.00 ND, na teret crkvene blagajne.

+++++

MARIBOR

Sveta Stolica je 10. studenog 1980. objavila vijest da je dr Franc KRAMBERGER, ravnatelj i ekonom Slomšekovog sjemeništa u Mariboru, imenovan Biskupom mariborske biskupije. Novi je biskup rođen 10. listopada 1936., zaredjen za svećenika 29. lipnja 1960. god. Posvećen će biti 21. prosinca 1980. u 15. sati. Biskup je sebi izabrao geslo: "Neka mi bude po riječi tvojoj", koje je Marija izrekla pre arkandjelom Gabrielom.

Saznavši za imenovanje Ordinarijat je poslao svoju brzojavnu čestitku, a za dan biskupovog posvećenja upućujemo ponovo čestitku i preporučujemo ga u molitve naših svećenika. Ad multos annos....

+++++

ZAMOLJENI - PREPORUČUJEMO

1. - NIKOLA PAVIČIĆ, Doživljena vjera, - gradja za svibanjske i listopadske pobožnosti, za duhovne obnove, devetnice, trodnevnicе, mjesečne rekolekcije, a vjernicima dobro duhovno štivo. Cijena je 100.00 ND. Narudžbe prima: Salezijanski vjesnik, Vlačka 36/I, 41000 Zg.

2. - PJESMARICA ŽUPSKE ZAJEDNICE, izdao i naručuje se: Biskupski Ordinarijat 54400 Đakovo, Strossmayerov trg 6 - cijena se nalazi u Vjesniku Đakovačke Biskupije

3. - o. dr CELESTIN BEZMALINOVIĆ, Povijest spasenja, nova knjiga u nizu knjiga u kojima pisac obradjuje starozavjetnu povijest izabranog naroda. Knjiga će dobro doći svakome, tko želi dublje upoznati Sv to Pismo SZ. Cijena je 120.00 ND. Natučuje se: Uprava Veritasa, P. Miškine 31., 41000 Zagreb

4. - MAPA SESTRA LELINA, prijevod knjige "La petite soeur Celine", od p. Martial Lekeux - preveo o. ČASLAV HUSNJAK, ofm. Život klarise prozване sveticom miomiris. Knjiga se naručuje: Samostan sv. Klare, Mikulići 23 41000 Zagreb

5. - Premda je u nizu naših preporuka došla na zadnje mjesto - "BRANIMIROVA GODINA - OD RIMA DO NINA" - spomen-knjiga zaslužuje najveću našu preporuku subraći svećenicima, to je spomen-knjiga o kojoj se već govorilo preko radio-Vatikana i o kojoj se već moglo čitati i u drugim časopisima. Format joj je monografijski, fini kunstdruck papir, platneni uvez i zaštitni ovitak; 320 stranica s 180 fotografija u boji i bijelo-crnoj tehnici. Spomenica izlazi prije Božića. Cijena je 950.00 ND ili 90.- DM ili 65 \$ (USA). Narudžbe prima: Nadbiskupski Ordinarijat Zadar, 57000 Zadar., Zeleni trg 1.

NA KONCU JEDNA MOLBA: Neka župnici ponovo pročitaju ono što smo pisa i u prošlom broju Sl. Vjesnika o.g. str. 92. U Zagrebu su pristali da možemo i dalje zadržati nekoliko primjeraka te spomen-knjige, pa koji župnici istu nisu uzeli ili naručili, moći će to učiniti do konca veljače slijedeće godine. Nikome Ordinarijat ne nameće, ali svakome toplo preporučuje tu ediciju, iako ni ona nije bez pogrešaka, kao svako drugo ljudsko djelo. Kao što je tamo rečeno, knjiga se kupuje na teret crkvene blagajne.....

+++++

Kod oo. Isusovaca - Marijam Šajnović, Palmotićeve 33, 41000 Zagreb može se dobiti Nakane Apostolata molitve.

BOŽIĆNA PORUKA NAŠEGA BISKUPA - ORDINARIJA

Draga braćo i sestre, dragi vjernici!

Neuništiva božićna andjeoska pjesma "Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje", i ove godine poziva nas i cijeli svijet na mir i ljubav, na slavu svemogućem Bogu. Božićna radost zahvaća cijeli svijet, svake godine ponovo. Ljudi osjećaju da se u Božiću očituje nešto naše ljudsko - sudbinsko. Bog poslao je Sina, da se rodi u štatici i donese svijetu ono što mu najviše treba - mira i ljubavi.

Nemir i nesreća čovjekova započeli su s grijehom Adama i Eve. Samo Bog je mogao popraviti štetu grijeha praroditelja i svih nas ljudi. Mi njemu nismo potrebni, ali on se htio nama objavit i kao Bog ljubavi. Gospodar i Stvoritelj svemira, milijarda zvijezda i zemlje i čovjeka i svega živa, ponizi se, sakri svoju moć i sjaj, sakri svoje božanstvo i bogatstvo i rodi se kao malo nemoćno siromašno dijete, rodi se u štali iz ljubavi prema griješnom čovjeku. I cijelog života ostao je malen, progonjen, neshvaćen i na koncu na križ propet, iako je u sebi uvijek nosio božansku narav i moć kojom je čudesa činio. Sve to zato da ga dragovoljno prihvatimo kao svoga Spasitelja, kao svoj put i spas. Ne, nismo mi Boga trebali, nego on iz ljubavi prema nama nosi svoj mir i svoju ljubav, a to je pravi temelj naše sreće - vremenite i vječne.

Nu kako da danas nakon skoro dvije tisuće godina ne vidimo u svijetu nemir, nesreću, jedno more mržnje. Ratuje se, ubija, proizvodi najstrašnije oružje za uništenje čovjeka. Ljudi traže slobodu bez Boga, mimo i protiv Boga, traže sreću daleko od Boga. To je put Lucifera, to je put praroditelja, to je put rasipnog sina kojim je postao ruševina i svinjar. Tim putem čovječanstvo, makar bogato i samosvjesno, oholo ide u propast, u ropstvo grijeha, nasilja i mržnje. Odatle nepravde, ratovi, ubojstva, nemoral, razorene obiteljske sreće, strahote... Ima li tome lijeka, pitamo se. Ima! Na koljena pred jaslalice, pred Svemogućeg koji izgleda nemoćan. Rodio se pred skoro 2 000 godina da bi zauvijek ostao s nama, da bi se neprestano radjao u dušama, da bi postao neprestani i nepresušni izvor milosti i spasenja po svojoj Crkvi, po svojim sakramentima. Čovjek, zaokupljen novcem, užicima, mržnjom, sebičnošću na jedan način govori Isusu kao nekada stanovnici Betlehema - nema ti mjesta ovdje. Isus neće silom unutra, ali svakome tko ga hoće, on se daje, on se u duši radja, nosi ljubav i mir. Svaka dostojna ispovijed i pričeš je novi Božić. Ta on se i rodio u štali da bi se mogao radjati u duši. I svaki teški grijeh je ubijanje Boga u duši i svaka ponovna ispovijed je rađanje Boga u duši. Božić se neprestano ponavlja, svake godine i ove u našim srcima.

Draga braćo i sestre, neka vam bude sretan Božić u ovom pravom smislu, Božić u duši. Neka unidje u svaku dušu, u svaku obitelj, u svaku zajednicu, neka donese mir i ljubav, neka rastjera tmine grijeha, neka zasja milost posvetna, neka se zavadjeni izmire, neka se uvrede oprostite, neka se veseli i nebo i zemlja jer Bog nam se rodio da nas spasi.

Bio vam svima sretan Božić - Porodjenje Gospodinovo!

+ Pavao, biskup

Ovoj čestitci se pridružuje i nadbiskup Petar kličući:
NA DOBRO VAM DOŠAO BOŽIĆ I PORODENJE ISUSOVO!

UPUTA ŽUPNICIMA

Poruku Oca Biskupa-Ordinarija saopćiti vjernicima u cjelosti s olatara u sv. Misi prvog dana Božića!

Mostar, dne 17. prosinca 1980.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

BOŽIĆNA ČESTITKA NAŠEG MISIONARA don DRAGE BEVANDE

Naš misionar u Africi don Drago Bevanda u svom pismu upućenog na don Marka Ferića, generalnog vikara javlja da su mu poznate sve novosti i događaji u Hercegovini koji su se dogodili u zadnje doba. On čestita novom Biskupu, neka ga Bog blagoslovi u njegovu radu". Čestita i novu katedralu, neka "Bog sve blagoslovi koji ste sudjelovali u gradnji naše katedrale, a preuzvišenom nadbiskupu Petru hvala, neka mu Bog svemoguću bude nagrada za ono vrijeme u koje je on vodio Crkvu u Hercegovini. A evo i Božićni su blagdani pred vratima. Pa Vam osobno i svima želim mnogo blagoslova od Boga za ove svete dane a u Novoj 1981. mnogo uspješne trke ... a i uspjeha više nego li u 1980. godini..."

Sve Vas pozdravlja Vaš don Drago Bevanda

D.B. Cath. Parish Mdabula
P.O. Box 142 MAFINGA

Tanzania - Africa